

АЗƏРБАЙҶАН-РУСИЈА МУНАСИБƏТЛƏРИНДƏ ҶЕНИ МƏРҲƏЛƏ

**Русија Федерасијасынын президенти
В. В. Путинин АзəрбајҶана рəсми сəфəri
(9-10 җанвар 2001-чи ил)**

**«QISMƏT»
БАКЫ - 2001**

Рамиз МЕЪДИЈЕВ

Өн сөзүн мұаллифи вә елми редактору

Әли БӘСӘНОВ

Бурахлыша мә'сул

А 40 «Азәрбајҹан-Русија мүнәсибәтләриндә јени мәрһәлә»,
Бақы-Ғисмәт-2001 184 сәһ. (шәкилли)

Китаб Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путинин 2001-чи илин 9-10 январында Азәрбајҹана илк рәсми сәфәринә һәср олунмушдур. Китабда Русија дәвләт башчысынын Азәрбајҹана сәфәринин фото-шәкилләрлә мұшајиәт олунан хроникасы, сәфәрлә бағлы бир сыра харичи өлкә мәтбуатында дәрч едилән материаллар верилмишдир.

Китаб ичтимай-сијаси һәјәтлә марағланан кениш охучу күтләси үчүн нәзәрдә тутулмушдур.

А40 060822409 е'лансыз
М-085-01

ӨН СӨЗ

1991-чи илдә ССРИ-нин сүгутундан сонра јени мүстәгил дәвләтләрин мөјдана кәлмәси бүтүн дүнјада кеосијаси вәзијәтин чидди шәкилдә дәјишмәсинә сәбәб олды. Мүстәгиллик газанмыш кечмиш Совет республикалары бөјнәлхалғ һугугун субъекти кими дүнја дәвләтләри илә биләвасита гаршылығлы мүнәсибәтләрин гурулмасы дәврүнә гәдәм гөјдулар. Бу дәврдән е'тибарән Азәрбајҹан Республикасынын да гаршысында өз дәвләт мүстәгиллијини мөһкәмләндирмәк сәһәсиндә мұһум вәзифәләр дурурду.

Ермәнистанын кетдикчә кенишләнән һәрби тәчәвүзү шәраитиндә мүстәгиллијини газанмыш Азәрбајҹанын һәм дә дүнјанын апарычы дәвләтләринин марағларынын кәсишдији мұһум стратеги рекионда јерләшмәси ону милли дәвләтчилик мәнәфеләринин горунмасы сәһәсиндә бөјүк чәтинликләр вә тәзјигләрлә үз-үзә гөјду. Буна кәрә дә Азәрбајҹан рекионун кеосијаси вә стратеги әһәмијәтини чидди шәкилдә гијмәтләндирмәклә бөјнәлхалғ аламдә баш верән глобал просәсләри вә өзүнүн милли марағларыны узлашдыран чевик вә чошхәһәли фәал харичи сијасәт хәтти јеритмәли иди. Гәрб дәвләтләри вә Шәргин мүсәлман өлкәләри илә јанашы ССРИ мөканында јаранмыш јени мүстәгил дәвләтләрлә, хусусән Чәнуби Ғафғазда өзүнүн стратеги марағларыны күдән вә бөјүк тә'сир имканларына малик олан Русија илә гаршылығлы фәјдалы мүнәсибәтләрин гурулмасы вә инкишаф етдирилмәси Азәрбајҹанын бөјнәлхалғ мөвгеләринин мөһкәмләнмәси, рекионал сабитлијин вә төһлүкәсизлијин тә'мин олунмасы бахымындан мұһум әһәмијәт кәсб едирди.

ССРИ-нин дағылмасындан сонра онун һугуги вариси кими чыхыш едән Русијанын ән'әнәви оларағ кечмиш Совет республикаларыны өз нүфуз даирәсиндә сахламаға сә'ј кәстәрмәси, тәбии оларағ бу өлкә илә јени јаранмыш мүстәгил дәвләтләр арасында, о чүмлөдән Азәрбајҹанла бәрәбәрһугуглу гаршылығлы мүнәсибәтләрин јаранмасына манечилик төрәдирди. Бахмајарағ ки, 1991-чи илин сону—1992-чи илин әввәлләриндә о заманкы Азәрбајҹан рәһбәрлији башға харичи дәвләтләрдән имтина едәрәк биртөрәфли гәјдада там русијапәрәст сијасәт јеридирди. һәтта бу да Азәрбајҹан—Русија

мүнәсибәтләрини һәр ики дәвләтин марағларына җаваб верән сәвијјәдә гурмаға вә ики өлкә арасындакы мөвҗуд проблемләри арадан галдырмаға көмәк етмирдди.

1992-чи илин мајында Азәрбајҹанда баш верән һакимијјәт дәјишлики, сијаси һакимијјәтә кәлән җәһән-мүсават гүввәләринин јенә дә биртәрәfli гәјдада бу дәфә Русијадан там имтина етмәси, бу өлкәнин Гафгаз марағларыны нәзәрә алмамасы Русија һөкүмәтинин адекват мүнәсибәти илә гаршылашды. Бу да тәбии олараг ики өлкә арасында сијаси вә игтисади әлағәләрин даһа да зәифләмәси вә сијаси мүнәсибәтләрин кетдикчә даһа кәскин характер алмасы илә мұшајиәт олунду. Җәһән һакимијјәти Русијанын рекионда мөвҗуд олан нұфузуну вә тәҗирә вәситәләрини дүзкүн гижмәтләндирмәк вә онлардан Азәрбајҹанын дәвләт мәнәфеләринин горунамасында бәһрәләnmәк әвәзинә гаршылығлы мүнәсибәтләрә зәрбә вуран, дүшүнүлмәмиш кәскин мөвгә нұмајиш етдирди. Русијаға гаршы јөнәлмиш емоционал бәјанатлар вә гејри-конструктив харичи сијасәт Азәрбајҹанын нәинки Русија илә мүнәсибәтләринин тәнзимләnmәсинә имкан вермәди, ејни заманда онун бүтүн МДБ мөканындан тәҗрид олунмасына кәтириб чыхарды.

Дикәр тәрәфдән, Җәнуби Гафгазда өзүнүн һәрби сијаси мәнәфеләринин максималист тәҗмин олунмасына чалышан Русијанын өзү дә әслиндә гејри-конструктив мөвгә тутараг рекион дәвләтләри илә, о чүмләдән Азәрбајҹанла гаршылығлы-фајдалы, бәрәһнүгүгүлү дәвләтләрарасы мүнәсибәтләр гурмаг нијјәтиндә олмадығыны нұмајиш етдирди. Русијанын Ермәнистан—Азәрбајҹан, Дағлыг Гарабаг мұнағишәсинин тәнзимләnmәси просесиндә тутдугу биртәрәfli мөвгә, Азәрбајҹанла тичарәт-игтисади әлағәләрин мөһдудлашдырылмасы сәһәсиндә атдығы мөјјән аддымлар вә с. һәр ики өлкәнин гаршылығлы марағларына зидд дәвләт сијасәти кими узун мүддәт мөһрибан гоншулуғ мүнәсибәтләринин инкишафына хәләл кәтирирди.

1993-чү илин ијун ајында һейдәр Әлијевин Азәрбајҹан Республикасынын рәһбәрлијинә гәјдышындан сонра ики өлкә арасында дәвләтләрарасы мүнәсибәтләрин нормал инкишаф мәҗрасына јөнәлдилмәсинә мане олан бүтүн проблемләрин һәлли үчүн Азәрбајҹан тәрәфдән ардычыл аддымлар атылмаға башланды. Ијунун 15-дә Милли Мәҗлисдә респуб-

лика Парламентинин сәдри кими илк чыхышында һейдәр Әлијев билдирди ки, Азәрбајҹан бүтүн дәвләтләрлә, о чүмләдән өзүнүн шимал гоншусу олан Русија илә бәрәһнүгүгүлү әмәкдашлығ принципләри әсасында гаршылығлы мүнәсибәтләр гурмалыдыр. 1993-чү ил сентјабрын әввәлләриндә Азәрбајҹан Республикасы Президентинин сәләһијјәтини һәјатә кечирән һейдәр Әлијевин Москваја ишкүзар сафәри заманы Азәрбајҹан—Русија дәвләтләрарасы мүнәсибәтләринин һәртәрәfli инкишафы үчүн кениш мұзакирәләр апарылды, әввәлки илләрдә бурахылмыш сәһвәләрин арадан галдырылмасы, ики өлкә арасында еҗтимадын бәрпасы вә сых әмәкдашлығын инкишафы наминә зәрури тәдбирләрин һәјатә кечирилмәси һағгында разылығ әлдә олунду.

Русија вә бүтүн МДБ өлкәләри илә гәдим тарихи әһнәләрә малик сијаси, игтисади вә мәдәни әлағәләри бәрпа етмәк мүстәгил дәвләтләрин ортаг мәнәфеләринә үјүн, јени принципләр әсасында инкишаф етдирмәк вә кечмиш ССРИ мөканында, бүтүн бејнәлхалг әләмдә өз дәвләт марағларыны даһа сәмәрәли горумағ мәғсәдилә Азәрбајҹан 1993-чү ил сентјабрын 24-дә МДБ-јә дахил олду.

Беләликлә, 1993-чү илин икинчи јарысындан еҗтибарән Азәрбајҹан Русија илә гаршылығлы әлағәләрин динамик инкишафына кениш јол ачан харичи сијасәт јеритмәјә башлады. Бунун ардынча Азәрбајҹан Республикасы өз мөвгејини конкрет аддымларла тәсдигләди. 1994-чү ил сентјабрын 20-дә имзаланмыш "Әсрин мұғавиләси"ндә вә нөвбәти нефт контрактларында Русијанын "ЛУКОйл" нефт ширкәтинә мұвафиг пәј ајрылмасы, өлкә нефтинин Бақы—Новороссијск маршруту илә нәгл олунмасы һағгында гәрарын гәбул едилмәси вә уғурла һәјатә кечирилмәси, Русијанын дикәр ширкәтләринин әмәкдашлыға дәвәт олунмасы Азәрбајҹанын бу өлкә илә гаршылығлы фајдалы принципләр әсасында мөһрибан гоншулуғ мүнәсибәтләрини кенишләндирмәк әзминин тәзәһүрү иди.

Сонракы дөврдә дә Азәрбајҹан өзүнүн харичи сијасәт курсунда Русија илә дәвләтләрарасы әлағәләрин инкишафына хусуси әһәмијјәт верирди. 1997-чи ил ијулун 3-дә Президент һейдәр Әлијевин Москваја рәсми сафәри кедишиндә Азәрбајҹан илә Русија арасында достлуғ, әмәкдашлығ вә гаршылығлы төһлүкәсизлик һағгында мұғавилә имзаланды. Бу сә-

нәд икитәрәфли әләгәләри һәр ики дәвләтин милли марағ-ларина ујғун оларағ јүксәк сәвијјәгә галдырмағ үчүн кениш һүғуги база јарадырды.

Лакин тәәссүфлә гејд олунмалыдыр ки, Азәрбајҹан рәһ-бәрлијинин хошмәрәмлы ардычыл сә'јләри өзүнүн зиддијәт-ли сјасәтини давам етдирән Русија тәрәфиндән адекват гијмәтини алмырды. Русијанын Чәнуби Гағгаз сјасәти, Азәрбајҹана мүнәсибәти кәһнә стереотипләрдән хилас ола билмирди. Бу исә өзүнү Русија тәрәфиндән кизли сурәтдә Ермәнистан 1 милјард доллардан чох силаһ верилмәсиндә, Азәрбајҹанын Чеченистан куја дәстәк вермәсиндә әсассыз оларағ иттиһам едилмәсиндә, Хәзәрин һүғуги статусуна да-ир чидди фикир ајрылығында, мұхтәлиф дөврләрдә мүнәјән бәһанәләрлә Азәрбајҹанын нәглијәт-коммуникасија хәтлә-ринин Русија тәрәфиндән блокадаја алынмасында вә с. кәс-тәрирди.

Јалһыз 2000-чи илдә Владимир Путинин һакимијәтә кә-лишиндән сонра Русијанын харичи сјасәтиндә, о чүмләдән Азәрбајҹан илә мүнәсибәтләриндә прағматик мејлләр өз тә-зәһүрүнү тапмаға башлады. 2001-чи илин 9-10 јанварында Русија президенти Владимир Путинин Азәрбајҹана рәсми сәфәри Азәрбајҹан—Русија мүнәсибәтләринин инкишафын-да јени мејл јаратды. Бу, мүнәстәгиллик дөврүндә Русија пре-зидентинин Азәрбајҹана илк сәфәри иди. Русијанын мөвчуд кеосијаси реаллығлары объектив гијмәтләндирәрәк Азәрбај-ҹан илә гаршылығлы мүнәсибәтләрин бәрәбәрһүғуглу прин-сипләр әсасында инкишаф етдирилмәсинин зәрурилији мөв-гејиндән чыхыш етмәси һәр ики дәвләтин милли мәнәфәлә-ринә ујғун олмағла јанашы, гаршылығлы мүнәсибәтләрдә је-ни мәрһәләнин башланмасына такан верир.

Президент Владимир Путинин Бақыда Президент һейдәр Әлиевлә кечирдији көрүшләрдә вә нүмәјәндә һей'әтләри арасында апарылан данышығларда гаршылығлы әмәкдаш-лығын бүтүн сәһәләри, һабелә рекионал тәһлүкәсизлик, стратежи сабитлик вә гаршылығлы марағ доғуран мүнүм беј-нәлхалғ мәсәләләр кениш мұзакирә олунду. Русија прези-денти Чәнуби Гағгаз бөлкәси илә Русијанын сых әмәкдаш-лығына Ермәнистан—Азәрбајҹан, Дағлыг Гарабағ мұнағи-шәсинин манечилик төрәтдијини вурғулајарағ өз өлкәсинин бу мұнағишәнин бејнәлхалғ һүғуг нормаларына ујғун, әдаләт-

ли принципләр әсасында тәнзимләнмәси үчүн сә'јләрини ар-тырачағыны билдирди. Русија президенти е'тираф етди ки, ики өлкә арасында анлашығлы сјисәти вә иғтисади мүнәси-бәтләрин олмамасы гаршылығлы мүнәсибәтләрдә сојуглуг јаратмышдыр. Буна көрә дә икитәрәфли мүнәсибәтләрин ин-кишафында јени сәһифә ачмағ үчүн бүтүн потенциал имкан-лардан сәмәрәли истифадә етмәк ләзимдыр.

Данышығлардан сонра ики өлкә президентләри тәрәфин-дән имзаланмыш Азәрбајҹан—Русија мүнәсибәтләринин әсас принципләрини әкс етдирән Бақы бәјаннамәси вә Хә-зәр дөһизиндә әмәкдашлығын принципләри һағғында биркә бәјанат, һабелә һөкүмәтләрарасы сазишләр гаршылығлы әләгәләрин инкишафында јени перспективләр ачды. Хәзәр-ин јени һүғуги статусунун саһилјаны дәвләтләр тәрәфиндән һазырланыб габул едилмәсинәдәк дөһизин дибинин орта хәтт үзрә милли секторlara бөлүнмәси һағғында, верки га-нунверичилији, бејнәлхалғ автомобил нәглијаты, информа-сија тәһлүкәсизлији сәһәсиндә әмәкдашлығы даир вә с. ра-зылашмаларын әлдә олунмасы гаршылығлы фәјдалы әмәк-дашлығын дәринләшдирилмәси истиғмәтиндә реал аддым-лар кими гијмәтләндирилмәлидир.

РФ президенти Владимир Путинин Азәрбајҹана сәфәрин-дән дәрһал сонра әлдә олунмуш разылашмаларын һәјата ке-чирилмәси үчүн конкрет тәдбирләр көрүлмәјә башланды. Ил јарымлығ фәсиләдән сонра 2001-чи илин апрел ајында Москвада кечирилмиш иғтисади әмәкдашлығ үзрә һөкүмәт-ләрарасы комиссијанын ишиндә бир сыра проблемләрин һәлл олунмасы вә әләвә беш сазишин имзаланмасы Азәр-бајҹан—Русија мүнәсибәтләринин интенсив характер аларағ јени мәрһәләјә гәдәм гојдугуну тәсдиғ едир.

Охучулар тәғдим олунан бу китаб Русија президенти Владимир Путинин мүнәстәгил Азәрбајҹан дәвләтинә илк рәсми сәфәринә һәср олунмушдур. Китабда сәфәри әкс ет-дирән бүтүн рәсми хроника, ејни заманда сәфәрлә бағлы бир чох харичи мәтбуатын хуләсәси верилмишдир.

I ФӘСИЛ

РУСИЯ ФЕДЕРАЦИЯСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ВЛАДИМИР ПУТИННИН АЗӘРБАЙҖАНА РӘСМИ СӘФӘРИ

ҺАВА ЛИМАНЫНДА ТӘНТӘНӘЛИ ГАРШЫЛАНМА МӘРАСИМИ

Азәрбајҹан Республикасынын Президенти Һејдәр Әлијевин дә'вәти илә Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путин январын 9-да өлкәмизә рәсми сәфәрә кәлмишдир.

Азәрбајҹанын вә Русијанын дәвләт бәјрағлары илә бәзәдилмиш Бинә һава лиманынын бинасындан Русија дәвләти башчысынын бөјүк портрети, Азәрбајҹан вә рус дилләриндә "Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путин, Азәрбајҹана хош кәлмисиниз!" тәбрик сөзләри јазылмыш транспарантлар асылмышды.

Русија дәвләти башчысынын шәрәфинә һава лиманынын учуш мејданында фәхри гаровул дәстәси дүзүлмүшдү.

Азәрбајҹан Президенти Һејдәр Әлијев али гонағы тәјжәрәнин пилләкәни јанында сәмимијјәтлә, меһрибанчасына гаршылады. Милли кәјимли ушағлар Русија рәһбәринә күл дәстәләри тәгдим етдиләр.

Русијанын вә Азәрбајҹанын дәвләт һимнләри сәсләнди.

Фәхри гаровул дәстәсинин рәиси Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путинә вә Азәрбајҹан Республикасынын Президенти Һејдәр Әлијевә рапорт верди. Русија дәвләтинин башчысы Милли Ордунун әскәрләрини Азәрбајҹан дилиндә "Салам, әскәр!" сөзләри илә саламлады.

Русија вә Азәрбајҹан президентләри фәхри гаровул дәстәсинин гаршысындан кечдиләр.

Республикамызын гаршыланма мәрәсиминдә иштирак едән рәсми шәхсләри али гонаға, президент Владимир Путини сәфәрдә мұшајјәт едән Русијанын рәсми шәхсләри исә дәвләтимизин башчысы Һејдәр Әлијевә тәгдим олундулар.

□

Сонра дәвләт башчылары Бинә һава лиманынын Президент салонунда сәмими сөһбәт етдиләр.

□

Али гонағын гаршыланмасы мәрәсиминдә Азәрбајҹан

Милли Мәчлисинин сәдри Муртуз Әләскәров, Баш назир Артур Расизадә, республика Президентинин Ичра Апаратынын рәһбәри Рамиз Мәһдијев, Русијанын Бақыдакы сәфири Николај Рјабов, өлкәмизин Москвадакы сәфири Рамиз Ризајев вә диқәр рәсми шәхсләр иштирак едирдиләр.

□

Рәсми гаршыланма мәрәсими баша чатдыгдан сонра Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путин вә Азәрбајҹан Республикасынын Президенти Һејдәр Әлијев фәхри мотосиклетчиләр дәстәсинин мұшајјәти илә һава лиманындан шәһәрә, али гонаг үчүн ајрылмыш игәмәткәһә јолландылар.

Автомашын карванынын һәрәкәт етдији пәјтахт күчәләри Русија дәвләти башчысынын рәсми сәфәри шәрәфинә Русијанын вә Азәрбајҹанын дәвләт бәјрағлары, тәбрик сөзләри јазылмыш транспарантларла бәзәдилмишди.

РУСИЈА ФЕДЕРАСИЈАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ВЛАДИМИР ВЛАДИМИРОВИЧ ПУТИН

1952-чи ил октябрың 7-дә Ленинград шәһәриндә анадан олмуш-дур.

1975-чи илдә Ленинград Довләт Университетинин һүзүг факултәсини битирмиш, сонра ССРИ Довләт Тәһлүкәсизлији Комитәсинин Харичи Кәшифијат Идарәсиндә ишләмишдир.

1989-1990-чы илләрдә Ленинград Довләт Университети проректорунун бејнаһхал мәсәләләр үзрә көмәкчиси;

1990-1991-чи илләрдә Ленинград шәһәр совети сәдринин мүнәсибәти;

1991-1994-чү илләрдә Санкт-Петербург меријасынын харичи әләгәләр комитәсинин сәдри;

1994-1996-чы илләрдә Санкт-Петербург шәһәри һөкүмәти сәдринин биринчи мүнәсибәти, харичи әләгәләр комитәсинин сәдри;

1996-1997-чи илләрдә Русија Федерасијасы президентинин Ишләр Идарәси мүдиринин мүнәсибәти;

1997-1998-чи илләрдә Русија Федерасијасы президентинин Баш Нәзарәт Идарәсинин рәиси;

1997-1998-чи илләрдә Русија Федерасијасы президентинин Ичра Апараты рәһбәринин мүнәсибәти, биринчи мүнәсибәти;

1998-чи илин ијулундан 1999-чу илин мартынадәк Русија Федерасијасы Федерал Тәһлүкәсизлик Хидмәтинин директору;

1999-чу илин мартындан 1999-чу илин августынадәк Русија Федерасијасы Федерал Тәһлүкәсизлик Хидмәтинин директору, Тәһлүкәсизлик Шүрасынын кәтиби олмушдур.

1999-чу ил августун 16-да Русија Федерасијасы президентинин фәрманы илә Русија Федерасијасы һөкүмәтинин сәдри тә'јин едилмишдир.

1999-чу ил декабрың 31-дән Русија Федерасијасы президентинин вәзифәләрини ичра етмишдир.

2000-чи ил мартың 26-да Русија Федерасијасынын президентини сечилмишдир.

Алман дилини билир.

Евлидир, ики ушагы вар.

АЗӘРБАЈҹАН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН ВӘ РУСИЈА ФЕДЕРАСИЈА- СЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ВЛАДИМИР ПУТИНИН ТӘКБӘТӘК КӨРҮШҮ

Јанварың 9-да Президент Сарајында Азәрбајҹан Республикасынын Президенти Һејдәр Әлијевин вә Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путинин тәкбәтәк көрүшү олмушдур.

Али гонағы сәминијәтлә саламлајан дәвләтимизин башчысы Һејдәр Әлијев онун дә'вәтини гәбул едәрәк республикамыза кәлдијинә көрә чәнаб Путинә миннәтдарлығыны билдирди, Азәрбајҹанын бөјүк шимал гоншусу олан Русија Федерасијасынын президентинин өлкәмизә илк рәсми сәфәрини тарихи һадисә кими гиймәтләндирди.

Азәрбајҹан вә Русија халqlары арасында әләгәләрин, ән'әнәви достлуг вә мейрибан гоншулуг мүнәсибәтләринин гәдим тарихи олдуғуну хатырладан Президент Һејдәр Әлијев Русијанын дәвләт башчысынын јени әсрин, үчүнчү миниллијин биринчи илиндә харичә илк рәсми сәфәрини мөһүз республикамыза етмәсиндән чоһ разы галлығыны сөјләди.

Чәнаб Путинлә әввәлләр кечирдији көрүшләрдән, апардығы данышыqlардан вә араларында јаранмыш шәхси достлуг мүнәсибәтләриндән мәмнунлуғла бәһс едән республикамызын рәһбәри әмин олдуғуну билдирди ки, бу рәсми сәфәр өлкәләримизин гаршылығлы сурәтдә фәјдалы әләгәләринин даһа да инкишаф етдирилмәсиндә јени мәрһәлә ачагағдыр.

Өзүнә вә Русија нүмәјәндә һеј'әтинә көстәрилән јүксәк гонагпәрвәрлијә көрә дәвләтимизин башчысына миннәтдарлығ едән президент Владимир Путин сијасәтдә вә дәвләтчилик фәалијәтиндә бөјүк тәчрүбәси олан Президент Һејдәр Әлијев илә јенидән көрүшмәк, һәр ики өлкәни ма-рағландыран мәсәләләр барәсиндә әтрафлы фикир мубәддәләси апармағ имканындан мәмнунлуғ дујдуғуну билдирди.

Достлуг, мейрибанлыг вә гаршылыгы алашма шәраитиндә кечән сөһбәт заманы дәвләт башчылары икитәрәfli әмәкдашлығын бүтүн саһәләринә, һабелә реҹионал вә беј-наһалг проблемләрә, һәр ики өлкәни нараһат едән террор-чулуга, сепаратчылыға вә екстремизмә гаршы биркә мүбаризә мәсәләләринә тохундулар.

Дәвләт башчылары Гафғазда, о чүмләдән Чәнуби Гафғазда вәзијјәт барәдә кениш фикир мүбадиләси апардылар. Гафғазда мөвчуд олан мұнағишәләрин реҹионал тәһлүкә-сизлик вә стратежи сабитлик, халгларын әмин-аманлығы вә өлкәләрин нормал инкишафы үчүн чидди әнкәл олдуғуну вурғулајан президентләр проблемин һәлли саһәсиндә әмәкдашлығын зәрурилијини билдирдиләр. Тәкчә Гафғазда де-јил, үмүмән МДБ мөканында ән узун сүрән мұнағишә олан Ермәнистан-Азәрбајҹан мұнағишәсинин өлкәмиз үчүн ағ-рылы нәтичәләриндән сөһбәт ачан Президент һейдәр Әли-јев деди ки, мұхтәлиф сәбәбләр үзүндән әразимизин 20 фа-изинин ишғал олунмасына, бир милјон вәтәндашымызын јериндән-јурдундан зорла дидәркин салынмасына бахмаја-рағ, Азәрбајҹан тәрәфи мәсәләнин сүһл јолу илә һәллине чалышыр. Лакин 1994-чү илдә атәшкәс әлдә олунмасына, АТӘТ-ин Минск групунун фәалијјәтинә, БМТ-нин бир не-чә гәтнамә гәбул етмәсинә, Азәрбајҹан вә Ермәнистан пре-зидентләри арасында бирбаша данышыгларын кечирилмә-синә бахмајарағ, мұнағишә һәлә дә һәлл олунмамыш галыр. Бунун да әсас сәбәби Ермәнистанын гејри-конструктив мөвге тутмасы, әзәли Азәрбајҹан торпағы олан Дағлыг Га-рабағ бөлкәсинә иддиасындан әл чәкмәмәсидир. Президент һейдәр Әлијев вурғулады ки, Минск групунун һәмсәдрлә-риндән бири кими Русијанын фәалијјәтинин күчләндирил-мәси мұнағишәнин һәллиндә мұһүм рол ојнаја биләр.

Мұнағишәнин тезликлә арадан галдырылмасынын вачиб-лијини вурғулајан Русија президенти нә мұһарибә, нә дә сүһл вәзијјәтинин узун мүддәт давам едә билмәјәчөјини нә-зәрә чарпдырды. Чәнуби Гафғаз бөлкәси илә Русија Феде-расијасынын сых әмәкдашлығына бу мұнағишәнин манечи-лик тәрәтдијини хатырладан чәнаб Путин Азәрбајҹан Пре-

зиденти һейдәр Әлијевин вә Ермәнистан президенти Роберт Кочарјанын бирбаша данышыгларынын мүсбәт нәтичәләр вәрәчәјинә әмин олдуғуну сөјләди.

Көрүшдә президентләр Азәрбајҹан-Русија әмәкдашлыг сәнәдләринин, хусусилә дә Баки бөјаннамәси, Хәзәрин статусу илә бағлы биркә бөјанат, еләчә дә һөкүмәтләрәра-сы сәвијјәдә мұзакирә едилән мәсәләләр барәсиндә өз ачыг, конструктив мөвгеләрини билдирдиләр.

Азәрбајҹан Президенти һейдәр Әлијев өтән ил нојабрын 25-дә республикамызын бә'зи бөлкәләриндә баш вермиш зәлзәләдән зәрәр чәкәнләрә Русијанын һуманитар јардым көстәрмәсинә көрә президент Владимир Путинә тәшәккүр етди.

Президент Владимир Путин Азәрбајҹанын кәнд тәсәррү-фаты мөһсулларынын Русија мөканында бөјүк базары олду-ғуну билдирәрәк, ағрар саһәдә ән'әнәви әлағәләрин бәрпа-сынын вачиблијини сөјләди. Русија рәһбәри јаначағ-енер-жи, хусусилә дә һасилат, нәғлетмә, һабелә металлурҹија, ағрар сәнаје саһәсиндә әмәкдашлығын перспективләриндән данышды.

Өлкәләримиз арасында тичарәт-мал дөвријјәсинин ке-нишләндирилмәсинин зәрурилијини нәзәрә чарпдыран пре-зидентләр бу саһәдәки мөвчуд имканлардан сәмәрәли исти-фадә едилмәсинин вачиб олдуғуну вурғуладылар. Русија президенти Владимир Путинин фикринчә, Азәрбајҹанла кәмичилиик, јүнкүл вә електротехника, әчәзчылыг, гушчулуг сәнајеси вә диҹәр саһәләрдә әмәкдашлығын да бөјүк перспективләри вардыр.

Президентләр сәрһәд мәсәләси, һәрби саһәдә әмәкдаш-лыг барәдә дә фикир мүбадиләси апардылар. Көрүшдә Ру-сија Федерасијасынын бир сыра реҹионлары илә Азәрбајҹа-чанын бирбаша әлағәләри, су еһтијатларынын горунмасы вә онлардан сәмәрәли истифадә едилмәси, мәдәнијјәт саһә-синдә әмәкдашлығын кенишләндирилмәси мәсәләләри дә дигтәт мәркәзиндә олду. Тәрәфләр Русија инвесторлары-нын Азәрбајҹан игтисадијјатына даһа кениш сурәтдә сәр-мајә гојмасынын вачиблијини дә нәзәрә чарпдырдылар.

Дөвләт башчылары белә бир чәһәти дә вурғуладылар ки, һазырда Азәрбајҹанда чохсајлы рус ичмасы, Русијада исә азәрбајҹанлы ичмасы јашајыр вә онлар һәр ики өлкәнин инкишафына өз төһфәләрини верирләр. Президент Владимир Путин Азәрбајҹанда јашајан русларын өлкәнин тамһү-гуглу вәтәндашлары кими өз милли адәт вә ән'әнәләрини горујуб сахламасы, бүтүн сәвијјәләрдә ана дилиндә тәһсил ала билмәси үчүн һәр чүр имкан јарадылмасындан мәмнун галдығыны сөјләди вә Президент һейдәр Әлијевин бу сәһәдә хидмәтләрини јүксәк дәјәрләндирди.

Көрүшдә Гафғазда сабитлијин вә гаршылыгы е'тима-дын мөһкәмләндирилмәси үчүн Азәрбајҹан, Күрчүстан, Ер-мәнистан вә Русијанын дөвләт башчыларынын биркә көрү-шү тәчрүбәсинин давам етдирилмәсинин зәрурилији вурғу-ланды.

Русија президенти Владимир Путин Азәрбајҹан Прези-денти һейдәр Әлијев Москвәјә рәсми сәфәрә дә'вәт етди. Дә'вәт мәмнунлуғла гәбул олунду.

АЗӘРБАЈҢАН-РУСИЈА ДАНЫШЫГЛАРЫ

Јанварын 9-да дөвләт башчыларынын тәкбәтәк көрүшүн-дән сонра Президент Сарајында кениш тәркибдә Азәрбај-ҹан-Русија данышыглары олмушдур. Данышыгларда нумәјән-дә һей'әтләринә Азәрбајҹан Президенти һейдәр Әлијев вә Ру-сија президенти Владимир Путин башчылыг едирдиләр.

Дөвләтимизин башчысы һейдәр ӘЛИЈЕВ һөрмәтли гонаг-лара мұрациәт едәрәк деди:

-Русија Федерасијасынын чәнаб президенти, чох һөрмәт-ли Владимир Владимирович, һөрмәтли гонаглар, ханымлар вә чәнаблар!

Бу күн Русија Федерасијасы президентинин Азәрбајҹана рәсми сәфәри башланмышдыр. Владимир Владимирович, мән Сизи бу сәфәрлә әлағәдар үрәкдән саламлајырам. Мә-ним дә'вәтими гәбул едиб вә тәбии олараг Азәрбајҹанда бир чох адамларын арзуларыны нәзәрә алыб Азәрбајҹана рәсми сәфәрә кәлдијинизә көрә, дәрин тәшәккүрүмү билдирмәк истәјирәм.

Десәм ки, бу сәфәр тарихи әһәмијјәтә маликдир, мүбали-ғәјә јол вермиш олмарам. Чүнки Азәрбајҹан дөвләт мүстә-гиллији газандығы вә Совет Иттифағынын сүгүтундан сонра Русија өз суверенлијини е'лан етдији вахтдан бәри Русија Федерасијасынын дөвләт башчысынын Азәрбајҹана сәфәри олмајыбдыр. Бәлкә дә бунун үчүн һансыса сәбәбләр олмуш-дур, буна бахмајараг бу, бизим үчүн мүһүм амилдир вә она көрә дә биз чох истәјирдик ки, белә бир сәфәр баш тутсун. Инди Владимир Владимирович Путин бу сәфәри һәјәтә ке-чирир. Биз онунла МДБ тәркибиндә, МДБ-нин Дөвләт Баш-чылары Шурасында биркә ишимиз вә икитәрәфли көрүшләр-имиз заманы кифәјәт гәдәр јахшы таныш олмушуг, јахын-лашмышлыг вә бүтүн мәсәләләрдә чох бөјүк гаршылыгылы ан-лашмаја кәлмишик. Биз Владимир Владимировичлә ики са-атдан чох тәкбәтәк сөһбәт етдик. Әлбәттә, чохлары, о чүм-ләдән дә нумәјәндә һей'әтләринин үзвләри јәгин дүшүнүрләр ки, көрәсән, нә барәдә данышдыг. Лакин биз һәр шејдән әв-вәл икитәрәфли мүнәсибәтләримиздән, бу мүнәсибәтләри

бүтүн сәһәләрдә, бүтүн истигамәтләрдә даһа да инкишаф етдирмәјин зәрурилијиндән данышдыг. Бәри башдан дејим ки, биз музакирә етдијимиз бүтүн мәсәләләрдә үмүмән гаршылыгы разылыға кәлдик. Бу исә Русија президентинин Азәрбајҹана сәфәринин мүнһүн нәтичәси кими мөндә дәрин мәмнунлуг доғурур. Биз Гафғазда вәзијәтдән, үмуми гајғымыздан-Гафғазда мүнәғишәләрин арадан галдырылмасындан, тероризмлә, екстремизмлә, сепаратизмлә мүбаризәни күчләндирмәјин зәрурлијиндән данышдыг. Әлбәттә, Ермәнистан-Азәрбајҹан, Дағлыг Гарабағ мүнәғишәсинин үмүмән һәлли мәсәләси сөһбәтимиздә кениш јер тутду. Сөзүн дүзү, шадам ки, бурада бу мәсәләдән белә ачыг, әтрафлы сөһбәт кетмәсинә, ејни заманда она кифәјәт гәдәр дигтәт јетирилмәсинә вә бу мәсәлә барәсиндә фикир мүбадиләси апарылмасына узун илләрдән бәри бәлкә дә илк дәфә имкан јаранмышдыр.

Сәнәдләр, илк нөвбәдә Русија илә Азәрбајҹан арасында гаршылыгы мүнәсибәтләр һаггында Бақы бәјаннамәси вә Хәзәр дәнизинин статусу һаггында биркә бәјанатымыз һазырланмышдыр. Нөкумәтләрарасы характер дашыјан вә бөјүк әһәмијјәтә малик олан бир сыра сәнәдләр дә һазырланмышдыр. Несаб едирәм, биз президентлә сөһбәт едәркән, нүмајәндә һеј'әтләри үзләринин дә олдуғча чох мәсәләләри, о чүмләдән һазырланмыш сәнәдләрлә бағлы мәсәләләри музакирә етмәјә јәгин ки, имканлары олмушдыр.

Несаб едирәм ки, бу күн имзалајағағымыз Бақы бәјаннамәсинин ләјиһәси сон дәрәчә мүнһүн, тарихи әһәмијјәтә малик сәнәддир. Бу бәјаннамә Русија илә Азәрбајҹан арасында гаршылыгы мүнәсибәтләрин бүкүн күнүнүн реаллығыны вә икитәрәфли мүнәсибәтләрлә бағлы мәсәләләрдә, һәм бәјнәлхалг, һәм дә рекионал характерли бир чох дикәр мәсәләләрдә, о чүмләдән дә мүнәғишәләрлә бағлы мәсәләләрдә вә с. мөвгеләримизи әкс етдирир. Зәннимчә, Хәзәр дәнизи һаггында биркә бәјанат чох бөјүк әһәмијјәтә маликдир. Хәзәр дәнизинин статусу мәсәләси, мәнчә, артыг 7-8 илдир музакирә едилир. Лакин, тәәссүф ки, чохсајлы музакирәләр нәтичәләр вермәмишдир. Мән буну хүсуси вурғуламағ истәјирәм, мәнз Владимир Владимирович Русија Федерасијасы-

нын президенти сечилдикдән сонра мәсәләнин һәлли бахымындан бу истигамәтдә фәаллашма үчүн шәраит јаранмышдыр. Әлбәттә, бу мә'нада биз бир чох мәсәләләрә, о чүмләдән дә беш Хәзәрјаны өлкәнин марағ кәстәрдији Хәзәрин статусу кими белә мүнһүн мәсәләјә Владимир Владимирович мәнз ајдын вә конкрет сурәтдә реалист мүнәсибәтини көрүрүк. Бир чох илләр әрзиндә музакирә едилмиш, дөбәтләр апарылмыш, јериндән тәрпәнмәмиш бир сыра мәсәләләр инди ирәлиләдилмишдир. Бурада мән Владимир Владимирович Путинин бөјүк хидмәтләрини бир даһа вә јенидән гејд етмәк истәјирәм.

Газахыстанла имзаланмыш биринчи сәнәд артыг бу мәсәләни ирәлиләтмишдир. Назырланмыш олан вә бу күн имзалајағағымыз сәнәд дә бу мәсәләни даһа да ирәлиләдәчәкдир. Јә'ни биз хәзәрин статусунун мүхтәлиф бәјнәлхалг форумларда вә с. чохсајлы музакирәләрин мөвзусу олмамасы үчүн онун дә һәлнинин реаллығыны көрүрүк. Ән башлычасы будур ки, биз-Хәзәрјаны өлкәләр Хәзәр дәнизиндән там разылыға, һәр бир Хәзәрјаны өлкәнин хәјринә истифада едә биләк. Она көрә дә мән бу мәсәләјә чох бөјүк әһәмијјәтә верирәм, о мә'нада ки, бу бәјанат индики һалда нәинки икитәрәфли характер дашыјыр, һәм дә бүтүн Хәзәрјаны өлкәләр үчүн олдуғча бөјүк әһәмијјәтә маликдир.

Мән арамызда олан сөһбәтдән сон дәрәчә мәмнунам вә бу сәфәрә көрә бир даһа тәшәккүр етмәк истәјирәм вә дүшүнүрәм ки, Владимир Владимирович сөһбәтимиз һаггында даһа әтрафлы данышчагдыр. Гонаг кими сөзү Сизә верирәм.

Сонра Русија Федерасијасынын президенти Владимир ПУТИН чыхыш едәрәк деди:

-Һејдәр Әлијевич, чох сағ олун. Дә'вәтә көрә вә чох сәмини гаршыланмағымыза көрә мән илк нөвбәдә Сизә вә азәрбајҹанлы достларымыза вә һәмкарларымыза тәшәккүр етмәк истәјирәм. Биз елә илк дөгигәләрдән нәинки данышыглар апарылмасына, һәм дә конкрет нәтичәләр әлдә едилмәсинә өзүмүздә чох бөјүк һәвәс вә һазырлыг дүјдүг. Һејдәр Әлијевич, биз Сизинлә сон вахтлар кифәјәт гәдәр мүнәтәзәм вә тез-тез көрүшмүшүк, фикир мүбадиләси апар-

маг имканына малик олмушуг. Лакин бүтүн бунлар рәсми данышыгларын вә сәфәрләрин чәрчивәсиндән кәнар иди. Сиз дединиз ки, бу күн Русија рәһбәри сон он илдә Азәрбајҹана илк дөфә сәфәрә кәлмишди. Мән өз тәрәфимдән, Русија рәһбәрлији адындан Сизи Русија Федерасијасына рәсми ча-ваб сәфәринә дә'вәт етмәк истәрдим.

Биз Азәрбајҹанла мүнәсибәтләрин инкишафына чидди әһәмијјәт веририк. Мәнә елә кәлир ки, бунун үчүн бүтүн имканларымыз вар. Азәрбајҹан Президенти илә разыјам ки, биз Русија илә Азәрбајҹан арасында гаршылыгылы мүнәсибәт-ләрдә, өзү дә фәалијјәтимизин бүтүн истигамәтләриндә јени сәһифә ача биләрик. Биз музакирәләрә рекионда мүнәси-бәтләрин үмдә мәсәләләриндән бири олан Гарабағ пробле-минин низама салынмасындан башладыг.

Биз итгисадә мәсәләләрә дә кифәјәт гәдәр бөјүк дигтәт је-тирдик. Нәзәрә чарлдырдыг ки, биз етән ил әрзиндә әмтәә дөвријјәсинин 25 фәиз артдығыны мүшаһидә едирик. Бу, јах-шы мејлдир, амма гаршылыгылы итгисадә алағәләрин сәвијјә-си һәләлик һәр ики дөвләтин нә имканларына, нә дә мәнә-фәләринә һәр һалда ујғун дејилдир. Одур ки, бу истигамәтдә һәлли барәдә лазымынча дүшүнүлмәли олан мәсәләләр вар.

Сон вахтлар сјијаси диалогумуз кифәјәт гәдәр интенсив вә зәннимчә, һәм дә чоҳ мәзmunлу олмушдур. Русија вә Азәр-бајҹанын һүгүг-мүһафизә органларынын терроризмә, мүтә-шәккил чинајәткарлыға гаршы мүбаризәдә сәмәрәли гаршы-лыгылы фәалијјәтини ајрыча гејд етмәк истәрдим. Һөрмәтли Һејдәр Әлијевич, фүрсәтдән истифадә едәрәк Дағыстанда ја-шајыш евләринин партладылмасында әли олмуш шәхсләрин Русијаја верилмәсинә көрә Сизә вә бүтүн Азәрбајҹан рәһ-бәрлијинә тәшәккүр етмәк истәрдим. Террорчулар өз фәа-лијјәтини нә илә пәрдәләсәләр дә, лајигли чәзаларыны чәк-мәлидирләр. Индики һалда исә һәтта дини шүарларла пәр-дәләнмәјин дә мә'насы јохдур, чүнки онларын террор акты-нын гурбанлары Дағыстан мүсәлманлары олмушлар. Мән Сизи әмин етмәк истәјирәм, буну Сизә тәкбәтәк көрүшдә дә демишдим, тәбии ки, һеч бир гисас олмаја чагдыр. Демокра-тик Русијада һәр шәј, о чүмләдән дә мөһкәмә просејулары

демократик јолла, ачыг просеј чәрчивәсиндә кедир, һәммин адамларын һамысынын, вәкилләри вар, ләһинә вә әлҹәһинә олан бүтүн дәлилләр дигтәтлә арашдырылачаг вә јалныз бун-дан сонра һөкм чыхарылачагдыр.

Демәк истәрдим ки, биз билирик, чинајәткарлар Русијаја верилдикдән сонра сизә гаршы, шәхсән Сизә гаршы террор актлары тәрәдиләчәји барәдә үнваныныза һәдә-горхулар кәлмәјә башлады. Сиз горхмадыныз, чәсарәт вә мөһкәм ха-рактәр көстәрдиниз. Мән Азәрбајҹанын бүтүн рәһбәрлијинә миннәтдарлығмы билдирдим, лакин баша дүшүрүк ки, бу гәрар үчүн мәс'улијјәт шәхсән Сизин үзәринизә дүшүр. Мән буна көрә Сизә шәхсән тәшәккүр етмәк истәјирәм.

Инди дә тичарәт-игтисадә әмәкдашлыг һаггында. Ичәзә верин, бир гәдәр әтрафлы данышым. Биз һөкүмәтләрарасы гаршылыгылы тичарәт-игтисадә алағәләр комиссијасынын фәалијјәтинә бөјүк үмидләр бәсләјирик. Бу јахынларда биз Сизинлә телефонла данышаркән мән Азәрбајҹанын вә Руси-јанын ишкүзар даирәләринин нүмәјәндәләрини бу комисси-јаја дахил етмәк тәклифини ирәли сүрдүм. Биз өз тәклифлә-римизи вермәјә һазырыг. Мән белә баша дүшдүм ки, Сиз бу тәклифә үмүмән мүсбәт мүнәсибәт көстәрдиниз. Белә исә, биз бу барәдә Сизин тәклифләринизни дә көзләјирик. Мәнә елә кәлир ки, ишкүзар даирәләрин нүмәјәндәләри һесабына комиссијанын кенишләндирилмәси онун ишинә бөјүк дина-мизм верәрди. Комиссијанын ишини мәһз бу истигамәтдә дәјишдирмәјин зәрурилији барәдә Сиз инди чә икнтәрәфли көрүшүмүздә данышдыныз.

Русија Азәрбајҹанла јана чаг-енержи комплекси сәһәсиндә ән сых әмәкдашлыға тәрәфдардыр. Бу, һәм нефтин һасилә-тына, с'малына, һәм дә нәгл едилмәсинә андир. Өз тәрәфи-миздән биз бүтүн лазыми шәрант вә имканлары, о чүмләдән мадди-техники имканлары јарадыр вә үмид едирик ки, бу са-һәдә ишимиз узунмүддәтли перспектив үчүн нәзәрдә тутула-чагдыр. Үмидварыг ки, азәрбајҹанлы һәмкарларымыз да бу бахымдан мәһз белә мөвге тутачаглар. Бу, илк нөвбәдә, неф-тин Новбөрссијскәдәк маршрутла нәглинин һәчминә андир.

Итгисадә әмәкдашлыг сәһәсиндә дијәр перспективли

проблемләр дә вар, мәсәлән, сөһбәт Азәрбајҹанын сәнаје объектләринин-металлурҹија, енерҹетика вә аграр сәнаје комплексинин модернләшдирилмәсиндә вә јенидән гурулмасында Русија мүәссисәләри вә ширкәтләринин иштиракындан кедир. Биз електроенерҹетикада әмәкдашлығы ишләјиб һазырлаја, Азәрбајҹанын вә Русијанын електрик енерҹиси системләринин паралел ишһни тәшҹил едә биләрик. Әввәлләр, һәлә совет дөврүндә әлағәләр пис дејилди, истәр әввәлкә сәвијәнин бәрпасында, истәрсә дә електроенерҹетика сәһәсиндә Русија илә Азәрбајҹан арасында мүнәсибәтләрин инҹишафында үмүмән вә бүтүвлүкдә перспективләр вар.

Русија Азәрбајҹанын кәнд тәсәррүфаты мөһсулларынын әһәнави сатыш базарыдыр. Бунунла јанашы, Азәрбајҹан Русијадан бир сыра мүһүм әрзаг мөһсуллары идхал едир. Дүшүнүрәм ки, Русијаја нүбар мејвә вә фараш тәрәвәз ихрачы, Русијанын әрзаг малларынын Азәрбајҹана кәндәрилмәси, әввәлләр олдуғу кими, јенә дә ғаршылығы вә фәјдалы әмәкдашлығын мүһүм истигамәтләриндән биринә чеврилә биләди.

Бақы метрополитенинин јенидән гурулмасында, гатарларын вә аваданылығын бир һиссәсинин дәјишдирилмәсиндә Русија мүәссисәләринин иштиракыны биз игтисади бахымдан чох перспективли һесаб едирик. Зәһнимчә, малијә мәсәләләринә даир ғаршылығы мөғбул гәрарлар тапмағ мүмкүндүр. Тәби ки, белә ләјиһәләрдә бу, һәмишә биринчи дәрәҹәли проблем олур. Артыг индинин өзүндә мүтәхәссисләр дејирләр ки, әкәр биз әмәли ишләрә башласағ, онда бу истигамәтдә мүйјән гәрарлар тапа, онларын реаллашдырылмасы үзәриндә дүшүнә биләрик.

Бизим мүәссисәләр кәмигајырма сәһәсиндә әмәкдашлығы програмларынын һәјата кечирилмәсинә, Азәрбајҹанда гушчулуг мүәссисәләринин бәрпасына, әзҹачылығы сәнајесинин вә јүнҹүл сәнајенин инҹишафына, кәнд тәсәррүфаты мөһсулларынын е'малы, электротехника ҹиһазларынын истеһсалы үзәрә мүштәрәк мүәссисәләрин тәшҹилинә марағ көстәрирләр.

Русија бизнеси Азәрбајҹанын алүминий сәнајеси мүәссисәләринин бәрпасында вә модернләшдирилмәсиндә иштирак етмәјә һазырдыр. Билирәм ки, бу сәһәдә артыг бә'зи гәрар-

лар вар. Лакин биз үмидимизи итирмирик ки, диалогу давам етдирмәк мүмкүн олачағдыр.

Сон илләрдә, демәк олар, әмәкдашлығы етмәдјимиз бир сәһәдә дә мүсбәт мејлләр әмәлә кәлмишдир. Мән һәрби әмәкдашлығын инҹишаф етдирилмәсини нәзәрдә тутурам. Биз Русија Федерасијасынын мүдафиә назири маршал Игор Дмитријевич Серкејевин Азәрбајҹана сәфәрини вә бу сәфәр заманы имзаланмыш сәнәдләри мүсбәт гүмәтләндиририк. Биз Азәрбајҹан-Русија сәрһәд әмәкдашлығы мәсәләләринин нечә һәлл олундуғуну үмүмән мүсбәт гүмәтләндиририк. Үмидварыг ки, Азәрбајҹан тәрәфи сәрһәд мәсәләләри үзрә әмәкдашлығы һағтында сәзиши јахын вахтларда ратификасија едәчәкдир. Сизинлә бир аз әввәл разылығы кәлдијимиз кими, дөвләт сәрһәдинин делимитасијасы һағтында данышығлары давам етдирмәк ваҹиб олачағдыр.

Зәһнимизчә, Русија Федерасијасы реҹионларынын вә Азәрбајҹанын әмәкдашлығы ғаршылығы фәалијәтин мүһүм сәһәсидир. Мәнә елә кәлир ки, һәмин сәһәдә әмәкдашлығы нә гәдәр чох кенишләндирсәк, бу әмәкдашлығы даһа конкрет, даһа сәмәрәли олачағ вә әһалинин тәләбләринә даһа јахшы чаваб верәчәкдир. Чүнки реҹионал әмәкдашлығы һәмишә илк нөвбәдә һәр ики өлкә әһалисинин тәләбатыны өдәјир.

Биз Русија вә Азәрбајҹанын сәрһәд рајонлары арасында, һабелә су еһтијатларындан сәмәрәли истифадә олунмасы вә онларын мұһафизәси сәһәсиндә әмәкдашлығы һағтында сәзишин бағланмаға һазырланмасыны сүр'әтләндирмәји мөғсәдәујҹүн һесаб едирик. мәнчә, бу барәдә дүшүнмәјә дәјәр. Бу, чохсәһәли характерә малик сәзиш ола биләр. Хош мәрәм олан тәғдирдә исә,-мән билән, бу, бүтүн тәрәфләрдә вар,-мүсбәт нәтичә әлдә етмәк олар.

Биз мәдәнијјәт сәһәсиндә ғаршылығы әлағәләрә бөјүк әһәмијјәт веририк. Һејдәр Әлијевчә, мән бурада шәхсән Сизә бир даһа мүраҹиәт етмәк вә Русија илә Азәрбајҹан арасында мәдәни әлағәләрин инҹишафына, рус дилинин дәстәкләнмәсинә вә инҹишафына диғтәт көстәрдијинизә көрә тәшәккүрүмү билдирмәк истәрдим. Мәнә мө'лумдур ки, һәлә совет дөврүндә Бақыда олан мәкәтәбләрин әслиндә һамы-

сы фәалијәт көстәрир вә рус дилинин инкишаф базасы го-
рунуб сахланылып. Бу, Азәрбајҹан рәһбәрлијинин мүнәсибә-
ти бир даһа көстәрик ки, әмәкдашығымыз һәгигәтән кәлә-
чәјә истигамәтләнмишдир.

Һејдәр ӘЛИЈЕВ: Тәхкә мәктәбләр дејил, али мәктәбләр-
рин фәкүлтәләри дә фәалијәт көстәрир.

Владимир ПУТИН: Јә'ни рус дилинин тәтбиг сәһәси
мәһдудлашмыр. Бу, һәгигәтән ону көстәрир ки, биз мүнәси-
бәтләрин инкишафы үчүн јахшы базаја маликик. Үмид еди-
рик ки, мәдәнијәт вә инчәсәнәт бундан сонра дә мүнәсибәт-
ләримизин бирләшдиричи вәсиләси олачагыр.

Русија вә Азәрбајҹан Гафғаз өлкәләридир. Она көрә биз
Гафғазын сүлһ, меһрибан гоншулуг вә тәрәғти рекионунә
чәвилмәсинә хүсуси диғтәт јетиририк. Гафғаз дәрәдлүјү ме-
ханизминин ишә салынмасында Азәрбајҹан тәрәфи илә гар-
шылығы фәалијәти мүсбәт гүмәтләндиририк. Биз, Гафғаз
дәвләтләринин рәһбәрләри дәрәдлүкдә бир нечә дәфә јығы-
шыб көрүшмүшүк. Мәнә елә кәлир ки, бу чүр практиканы
давам етдирмәк оларды. Һәр һалда, рекионда јаранмагда
олан вәзијјәт барәдә мәсләһәтләшмәләр, мәсләһәтләшмә-
нин өзү, көрүш артыг мүсбәт сәмтә истигамәтләнмишдир.

Азәрбајҹанла јени, конструктив әләгәләрә, о чүмләдән
бүтөвлүкдә Гафғазда вәзијјәтин дәрәдлүк чәрчивәсиндә ачыг
мүзакирәси вәситәсилә әләгәләрә үмид бәсләјирик. Әминик
ки, бу форум рекионда тәһлүкәсизлијин мөһкәмләnmәсинә
вә әмәкдашығын инкишафына мүнәсибәтләрин разылаш-
дырылмасы мәркәзи олмалыдыр вә мәркәз ола биләр.

Дағлы Гарабағ мүнәғишәсинин Азәрбајҹан үчүн нә дәрә-
чәдә ағылы олдуғуну биз тамамилә баша дүшүрүк. Биз бу
проблем әтрафында вәзијјәтин инкишафыны сон дәрәчә
диғтәтлә изләјирик, онун низама салынмасында реал тәрәғ-
гинин олмамасындан чидди нараһатыг. 10 илә јахындыр
нормал һәјәт чәрчивәсиндән бир нөв кәнарда ғалан чоһсај-
лы гачғынларын тәлејинә биканә олмаг мүмкүн дејилдир. Бу-
нуниә әләгәдәр бөјән етмәк истәрдим ки, Гарабағ дүјүнүнүн
тезликлә ачылмасы јолларыны тапмаг мөғсәди илә Русија өз
сәјләринин һәм мүстәғил сурәтдә, һәм дә Минск групунда

һәмсәдрлик чәрчивәсиндә давам етдирәчәкдир. Һәр шејдән
әләвә, нә мүнәрибә, нә дә сүлһ кими сәчијјәләндирилә би-
ләчәк вәзијјәтин узун сүрмәси Азәрбајҹанла да, Ермәнистан-
ла да, Чәнуби Гафғазын диқәр өлкәләри илә дә мүнәсибәт-
ләримизин инкишафына әнкәл тәрәдир, бүтөвлүкдә рекио-
нал әмәкдашығын ғәјдәја салынмасына реал манеәләр јара-
дыр. Һесаб едирәм ки, сүлһә доғру јолда бизим һамымызы
һәлә хејли чәтинликләр көзләјир. Буна баһмајараг, гаршы-
лығы сурәтдә мөғбул разылашмаја наил олмаг имканы, зән-
нимчә, ғалмагдадыр. Һөрмәтли Һејдәр Әлијевич, бу баһым-
дан биз Ермәнистан президенти Роберт Кочарјанла Сизин
бирликдә апардығыныз бирбаша диалогә бөјүк үмидләр бәс-
ләјирик. Биз Сизин мүдриклијинизә дә, Ермәнистан тәрәфи-
нин конструктив мөвҗејинә дә инанырыг. Сизә демәлијәм ки,
һәр ики тәрәфин разылығы оларса, Русија һәм вәситәчи ки-
ми, һәм дә әлдә едилә биләчәк разылашмаларын тә'минат-
чысы кими чыхыш едә биләр вә чыхыш едәчәкдир. Әлбәтте
ки, бу мүрәккәб мүнәғишәјә чәлб олунмуш бүтүн тәрәфләр-
ин мәнәфеләрини көзләмәк шәрти илә.

Биз әминик ки, әлбәтте, бејнаһалг бирлијин көмәји илә
бу проблемә башға һеч ким јох, она чәлб олунмуш тәрәфләр-
ин мөһз рәһбәрләри һәлә биләрләр. Јалныз сонра разы-
лашмалары нәзәрә алмагла вә онларын олмасы шәрти илә
вәситәчиләр ишә гошула вә лазыми көмәк көстәрә биләр-
ләр. Тәқрар едирәм, Сизинлә данышдығымыз кими, кизләт-
мирәм, Һејдәр Әлијевичлә биз бу проблем үзәриндә кифәјәт
гәдәр әтрафлы дајандыг-артыг индинин өзүндә бу биркә
ишә фәал гошулмаға һазырыг. Бизим мөғсәдимиз ғалибләр
вә мәғлублар олмадан сүлһ әлдә едилмәсинә көмәк көстәр-
мәкдир. Дүшүнүрәм ки, бу чүр формул тамамилә мәғбулдур
вә она наил олмаға чалышмаг лазымдыр.

Һејдәр Әлијевичин дедији кими, биз Хәзәрин һүғуғи ста-
тусу проблемләри барәсиндә Русијанын вә Азәрбајҹанын
мөғгеләринин јахылашдырылмасына бөјүк диғтәт јетирдик.
Һәгигәтән бу проблем артыг кифәјәт гәдәр чоһдан мүзакирә
олунур вә онун чоһтәрәfli оlanda һәл едиләчәјини көзлә-
мәк, көрүнүр, һәләлик мәғсәдәүјүн дејилдир. Чоһтәрәfli

сә'ләрә давам етдирмәк, әлбәттә, мәсләһәтләшмәләри вә көрүшләри давам етдирмәк лазымдыр. Әкәр бу күн биз ики-тәрәфли сәвијјәдә нә барәдәсә разылыға кәлмәк имканына маликисә, бу разылашмалар һәр ики тәрәф үчүн мәғбулдур-са, онларә наил олмағ көрәкдир.

Һәр шәјдән әввәл өз милли мәнәфәләринин горунмасында ифадәсини тапмыш конструктив мөвҗејнә көрә биз Азәрбајҹан рәһбәрлијинә чоғ миннәтдарығ. Лакин бу фикирдәјик ки, әлдә етдијимиз разылашмалар мәғбулдур, Русијанын да мәнәфәләринә тамамилә ујғундур. Е'тиразыңыз јохдурса, мән белә баша дүшдүм ки, Сиз разысыңыз, зәннимчә, Түркмәнистан рәһбәринин тәшәббүсүнү дәстәкләмәк вә јахын вахтларда, февралын ахырлары-мартын әввәлләриндә Хәзәрјаны дәвләтләрин түркмәнистанда көрүшүнү кечирмәк олар.

Һәјдәр ӘЛИЈЕВ: Бәли, әлбәттә.

Владимир ПУТИН: Көрүнүр, һәмкарларымызла мәсләһәтләшмәләр кечирмәк, һамы үчүн әлвәришли вахт сечмәк вә Түркмәнистан рәһбәрини дәстәкләмәк лазымдыр. Һәјдәр Әлијевич, сәјләмәк истәдикләрим тәхминән бу гәдәрдир вә әкәр бизим һәмкарларымызын, јахуд Сизин һәмкарларымызын арзу-су варса, онларә бир нечә сөз демәк имканы верә биләрик.

Һәјдәр ӘЛИЈЕВ: Владимир Владимирович, илк өнчә, Русијаја рәсми сәфәрә кәлмәк дә'вәтинә көрә Сизә тәшәккүр етмәк истәјирәм. Мән буну јүксәк гүмәтләндирирәм вә дүшүнүрәм ки, сон вахтлар Русија Федерасијасы илә Азәрбајҹан арасында артығ тәшәккүл тапмағда олан мүнәсибәтләр дә, шәхси мүнәсибәтләримиз, тәмасларымыз да, Русијанын вә Азәрбајҹанын мүхтәлиф назирликләри вә баш идарәләри рәһбәрләринин чоғсајлы ишкүзар алағәләри дә дә'вәтинизи һәјатә кечирмәјә зәмин јарадыр вә һесаб едирәм ки, бу чүр көрүшләр Русија-Азәрбајҹан мүнәсибәтләринин инкишафыны интенсивләшдирәчәкдир.

Азәрбајҹанда бу јахынларда баш вермиш зәлзәләјә һәсас, дигтәтчил мүнәсибәтинизә көрә вә артығ Русијадан көндәрилмиш гуманитар јардыма көрә Сизә тәшәккүр етмәк истәјирәм. Бу, зәлзәләдән зәрәр чәкмиш адамлар үчүн дә бөјүк әһәмијјәтә маликдир, лакин, шүбһәсиз, өлкәләримиз

вә халғларымыз арасындакы достлуг мүнәсибәтләрини дә сәвијјәләндирир.

Русија-Азәрбајҹан мүнәсибәтләри һағтында сәјләдијиниз бүтүн фикирләрлә мән тамамилә разыјам. Биз бу барәдә тәк-бәтәк көрүш заманы данышдығ вә мән бурада шәрһ етдикләринизи тамамилә баша дүшүрәм. Һесаб едирәм ки, бу, һәм Русија тәрәфинин, һәм дә Азәрбајҹан тәрәфинин мөвҗејидир.

Дүшүнүрәм ки, мувафиг баш идарәләримиз, назирликләримиз артығ әләвә көстәришләр көзләмәдән, һағтында разылыға кәлдијимиз бүтүн ишләри, өз чыхышынызда шәрһ етдијиниз мәсәләләри һәјатә кечирмәлидирләр. Бүтөвлүкдә Гағғаз барәсиндә сә'јләримизин әһәмијјәтини бир даһа нәзәр чарпдырмағ истәјирәм. Гағғазә бирбаша аидијјәти олан дөрд өлкәнин-Русијанын, Ермәнистанын, Күрчүстанын, Азәрбајҹанын президентләринин көрүшләринин Сизин тәрәфиниздән бүнөврәси гојулмуш практикасы бу бахымдан чоғ бөјүк әһәмијјәтә маликдир. Тәбии оларағ, бу сә'јләрин даһа конкрет нәтичәләр вермәси үчүн мүнәғишәләри-бизим үчүн илк нөвбәдә Ермәнистан-Азәрбајҹан, Дағлығ Гарабағ мүнәғишәсини, еләчә дә Гағғазын диқәр зоналарындакы мүнәғишәләри һәлл едә билмәјимиз чоғ вачибдир.

Тәәссүф, Гағғаз елә бир рекион олмушдур ки, бурада бөјүк вә кичик мүнәғишәләр даһа чохдур. Буна көрә дә Гағғазын мүгәддәраты, Гағғазын кәләчәји, тәбии оларағ, бизим, јә'ни Гағғаз өлкәләри рәһбәрләринин үзәринә хүсуси мәс'улијјәт гојур. Дүшүнүрәм ки, биз бу сәһәдә сә'јләримиз давам етдирмәлијик.

Игтисади мүнәсибәтләримизин инкишаф етдирилмәси һағтында тәклифләриниз бизим үчүн бөјүк әһәмијјәтә маликдир. Бәли, әмтәә дөвријјәси, Сизин дедијиниз кимн, 25 фаиз артмышдыр. Амма үмуми сәвијјә Русија вә Азәрбајҹан үчүн, шүбһәсиз, кифајәт дејилдир. Сәдәчә, вурғуламағ истәјирәм ки, бу әмтәә дөвријјәсиндә Русијанын ихрачы үстүн јер тутур, Азәрбајҹанын ихрачы исә чоғ чүзидир. Бу нәји көстәрир? Әввәлә, ону көстәрир ки, Русија бу иши һәр һалда даһа јахшы апарыр. Көрүнүр, биз бу имканылардан кифајәт гәдәр истифадә етмирик. Лакин бунуңла јанашы, Сиз дүз

дединиң ки, чох истигамәтләр вар, әкәр биз онлардан лазымынча истифадә етсәк, әмтәә дөвријјәсинин әһәмийјәтли дәрәчәдә артмасына наил ола биләрик. Бу бахымдан Сизин конкрет тәклифләриниз нәзәрдән кечириләчәкдир. Мәсәлән, мән һесаб едирәм, онлар Азәрбајҹан үчүн, еләчә дә, тәбиин ки, Русија Федерасијасы үчүн дә фәјдалы олачагдыр.

Рекионларын әмәкдашлығы барәдә сөјләдијиниз фикрин дә мүстәсна әһәмийјәти вар. Сизә тарихи хатырлатмағ истәјирәм, Русија Федерасијасы рекионларынын вә Азәрбајҹанын иғтисади әмәкдашлығы арзусу бир нечә ил әввәл јаранмышдыр. Лакин демәлијәм ки, федерасијанын Азәрбајҹана јахын олан бә'зи субјектләри белә әмәкдашлығы тәшәббүс кәстәрдикдә вә биз буну дәстәкләдикдә, бу, Русијанын мәркәзи һөкүмәти тәрәфиндән ағрылы вә һәтта е'тиразла гаршыланды.

Владимир ПУТИН: һәјдәр Әлијевич, нә етмәк олар, бу хәстәлијә тутулублар...

Һәјдәр ӘЛИЈЕВ: Мән буну она кәрә нәзәрә чарпдырамын ки, ону артығ инди Сиз тәклиф едирсиниз. Гужвин бурададыр, јәгин хатырлајыр, биз ону дә'вәт етдикдә, о, бураја кәлди. Биз сәзиш һазырладығ вә бирдән Москвадан кәстәриш кәлди, сорушдулар ки, нијә белә олду, ахы бу барәдә разылығ јохдур, филан шеј барәдә разылығ јохдур вә саир. Буна бахмајарағ, биз әмәкдашлығы һәјатат кечиририк. Дағыстанла дә беләдир, Русија Федерасијасынын диқәр субјектләри илә дә. Бу мәсәләдә Сизин рә'јиниз бизим рә'јимизлә тамамилә ујғун кәлир, чүнки Русија чох бөјүк өлкәдир, федерасијанын субјектләринин, федерасијанын һәр бир субјектинин, һәтта бизә јахын олан субјектинин иғтисади потенциалы бә'зән Азәрбајҹанын иғтисади потенциалына бәрәбәрdir.

Владимир ПУТИН: һәјдәр Әлијевич, сөзүнүзү кәсдијимә кәрә үзр истәјирәм, амма бир бахын, гаршылығлы иғтисади әләғәләримизин сәвијјәси кифәјәт гәдәр дејилдир. Гаршылығлы тичарәтин һәчми тәхминән үч јүз милјон доллардыр, Куба илә гаршылығлы тичарәтимизин һәчми исә бир милјард доллардан артығдыр, тәғрибән бир милјард 200 милјон доллардыр. Куба һара, Русија һара, лакин гаршылығлы тичарәтимизин һәчми бир милјард доллары кечмишидир.

Беларусла әмтәә дөвријјәси 9,4 милјард доллардыр, јахын гоншумуз, ән'әнәви әләғәләримиз олан Азәрбајҹанла исә чәми 300 милјон доллардыр. Бу, һәтта гејри-нормалдыр...

Һәјдәр ӘЛИЈЕВ: Бу, гејри-нормалдыр, анчағ бунула јанашы, демәк истәјирәм ки, Русија харичи тичарәт дөвријјәмиздә биринчи јери тутур. Диқәр өлкәләр буна ғысганчылығла јанашырлар ки, нијә Русија биринчи јерләдир. Русијанын биринчи јердә олмасы ганунаујғундур. Тәқрар едирәм, Русија чох бөјүк өлкәдир, бөјүк иғтисади потенциалла малиқдир. Лакин, тәәссүф ки, бүтүн бунлар һәләлик тичарәт хәтти илә кедир. Биз истәрдик ки, Азәрбајҹана сәрмәјәләр гојулсун. Мәсәлән, Сиз нефт сәнәјесинин инкишаф стратегијасы барәдә сијасәтимизи билирсиниз. Биз Хәзәр дөнизинин Азәрбајҹан секторундакы нефт вә газ јатағларынын биркә ишләнилмәси үчүн бир чох харичи фирмалары чәлб етмишик. Демәк истәјирәм ки, Русијанын "ЛУКойл" ширкәтинин хүсуси чәкиси Америка Бирләшмиш Штатларындан вә Бөјүк Британијадан сонра үчүнчү јери тутур.

Владимир ПУТИН: һалбуки Ваһид Әләкбәров кими русијалы сәһибкар икинчи, биринчи јери туту биләрди.

Һәјдәр ӘЛИЈЕВ: Истәјирәм ки, буну билсинләр, ачығыны дејәк, бә'зән Русијада, мәтбуатда, башға јерләрдә дејирләр ки, нә үчүн Азәрбајҹан анчағ Гәрб өлкәләринә истигамәт көтүрүр, нә үчүн анчағ Гәрб өлкәләри сәрмәјә гојурлар? Биз нә гәдәр демишик-ким сәрмәјә гоја билирсә, гој кәлсин. Ваһид Әләкбәров, "ЛУКойл" буну лап әввәлдән едә билди. Ахы, 1994-чү илдә имзаланмыш биринчи мүғавиләмиздә 11 ширкәт иштирак едир, иштирак пәјынын 10 фәнзи "ЛУКойл"а мәхсусдур. Бу мүғавиләдән "ЛУКойл" инди мәнфәәт көтүрүр. Ондан сонра даһа дәрәдә мүғавиләдә иштирак едир. Јери кәлмишкән, бөјүк газ еһтијатларынын ашкара чыхарылдығы "Шаһдәниз" јатағынын ишләнилмәсиндә дә иштирак пәјынын 10 фәнзи "ЛУКойл"а мәхсусдур. Лакин ачығыны дејәчәјәм, гој һеч кәс дүшүнмәсин ки, Әләкбәровун Азәрбајҹана аидијјәти вар, биз бүтүн ширкәтләри дә'вәт едирик. Бир мәркәзи нефт ширкәти, онун кимә мәхсус олдуғуну билмирәм, һәр һалда она Шафранник башчылығ

едирди.-чох зәнкин јатағлардан биринә марағ көстәрирди. Онлар Шотландиянын нефт ширкәти илә бирләшәрәк, мугавилә имзаладылар. Сонра исә, бир ил әввәл онлар бүтүн бунлары Һолландиянын "Шелл" ширкәтинә сатдылар. Биз ки тәғсиркар дејилик. Инди, Сизин сә'ләриниз сәјәсиндә Русија игтисадијјатынын үксәлишдә олдуғу вахтда, Азәрбајҹана сәрмәјә гојмағ үчүн имкан вар. Буна көрә дә чалыша-чағығ ки, әмтәә дөвријјәси артсын. Лакин бунунла јанашы, әлбәттә, арзу едәрдик ки, бөјүк имканлара малик олан Русија Азәрбајҹана да бөјүк сәрмәјәләр гоја билсин.

Бир даһа демәк истәјирәм ки, сөјләдикләрининизин һамысы бизим үмуми рә'јимиздир. Мән буну тамамилә дөстәкләјирәм вә разылашмаларымызын, имзалајачағымыз Бақы бәјан-намәсиндә шәрһ олуанларын һәјата кечирилмәси үчүн һәр шәј едәчәјик. Бир даһа демәк истәјирәм ки, биз Русија илә бүтүн саһәләрдә гаршылығлы мүнәсибәтләрин инкишафына сон дәрәчә бөјүк әһәмијјәт веририк. Ирәлиләмәк үчүн һәр бир саһәдә имканлар вар.

Одур ки, белә көрүш.-устәлик, Сизин нүмәјәндә һеј'әтиндә бир чох апарычы баш идарәләрин вә назирликләрин рәһбәрләри вар, - Русија илә Азәрбајҹан арасында мүнәсибәтләрин, о чүмләдән дә гаршылығлы игтисади мүнәсибәтләрин инкишафынын, шүбһәсиз, јени мәрһәләсинин башланғычы олачағдыр.

Владимир ПУТИН: Ичазә верин, харичи ишләр назир ирәйләхалғ саһәдә гаршылығлы фәалијјәт барәдә чыхыш етсин.

Русиянын харичи ишләр назир иґор ИВАНОВ:

-Һөрмәтли һејдәр Әлијевич, һөрмәтли Владимир Владимирович, Бақы бәјаннамәсинин үчүнчү фәсли бејнәлхалғ саһәдә әмәкдашығымыз һәср олунамшудр. Гаршылығлы фәалијјәт көстәрдијимиз истиғамәтләр бурада чох мүфәссәл шәрһ едилир. Биркә рә'јимизә көрә, өтән ил һәмкарымыла биз бу гаршылығлы фәалијјәтдә чиди сурәтдә ирәлиләмишик. Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатында, АТӘТ-дә кешиш гаршылығлы фәалијјәт көстәририк.

Биз Азәрбајҹанын Авропа Шурасына гәбул едилмәсини алғышлајырығ вә диқор бејнәлхалғ форумлар чәрчивәсиндә

гаршылығлы фәалијјәт көстәририк вә бу, реал оларағ өз сәмәрәсини верир. Биз бу гаршылығлы фәалијјәти бундан сонра да мөһкәмләндирәчәјик. Һәмкарымын Москваја сәфәри заманы биз әмәкдашығ етдијимиз бејнәлхалғ проблемләрин бүтүн комплексини мугакирә етдик вә харичи сәјәсәт идарәләримизин хәтти илә гаршылығлы фәалијјәтин конкрет планларыны нәзәрдә тутдуғ. Һесаб едирик ки, белә сәмәрәли гаршылығлы фәалијјәт Азәрбајҹанын да, Русија Федерасиясынын да мөнафәләринә уғундур.

О ки галды дөрдтәрәфли форума, Гағғаз форумуна, Сизин ахырынчы ичласдақы гәраырыза уғун оларағ, инди биз Азәрбајҹан, Русија, Ермәнстан, Күрчүстан алимләринин дә иштиракы илә елми конфранс һазырлајырығ ки, бизимлә, практикәләрлә јанашы, онлар да бу проблемә комплекс шәкилдә, даһа кешиш перспективдә баһа вә бөјүк Гағғаз чәрчивәсиндә әмәкдашығын јолларыны нәзәрдә тута билсинләр. Бир сөзлә, биз бүтүн бу истиғамәтләрдә сых әмәкдашығ едирик. Мән өз тәрәғимдән демәк истәјирәм ки, Русија Федерасиясынын Харичи Ишләр Назирлији оларағ биз Азәрбајҹанын Харичи Ишләр Назирлији илә гаршылығлы фәалијјәтин индики сәвијјәсиндән чох разыјығ.

Һејдәр ӘЛИЈЕВ: Сәғ олуң, Иґор Серкејевич. Мәсәләң, мән һесаб едирәм ки, бәјаннамәнин бу бөлмәси чох јахшыдыр. Сәһв етмирәмсә, әввәлки сәнәдләрдә белә шәј олмамышдыр. Бу, мөһз онун нәтичәсидир ки, биз чох сүр'әтлә ирәйләјирик. Лакин бу, зәңнимчә, јенә дә онунла бағлыдыр ки, Русијада президент-Владимир Владимирович Путин инди биркә бәјаннамәнин үчүнчү фәслиндә өз әксини тапан белә инкишафа јол верилмәмәси үчүн көстәрилән бә'зи чәһшләрин гаршысыны алыр. Мән бундан разыјам.

Владимир ПУТИН: Һејдәр Әлијевич, е'тираз етмирсинизсә, мән Баш назирин мугавини Христенкоја, сонра исә Дағыстан Дөвләт Шурасынын сәдринә дә сөз вермәк истәрдим. Гој онлар билаваситә гоншуларла гаршылығлы әлағәләрдән данышсынлар.

Һејдәр ӘЛИЈЕВ: Бујуруң.

Виктор ХРИСТЕНКО: Һөрмәтли Һејдәр Әлијевич, һөр-

мәтли Владимир Владимирович, демәк истәрдим ки, биз Азәрбајҹанын Баш назири илә, һөкүмәтин үзвләри илә ики саатдан чох олдугча мүфәссәл мүзакирә апардыг. Көрүш рәсми олса да, аб-һава вә сөһбәт гејри-формал, чох ачыг характер дашыјырды. Она көрә дә бу мүддәт әрзиндә биз олдугча чох мәсәләләри мүзакирә едә билдик. Әслиндә, онлар бизим бу күн бурада мүәјјәнләшдирдијимиз бир чох мәсәләләрин һәјата кечирилмәсинә аид иди.

Бу, хусусән Азәрбајҹан нефтинин шимал маршруту адындырылан маршрутла нәглинә даир һөкүмәтләрәрасы сәзишин һәјата кечирилмәси мәсәләләринә аид иди. Бу, һәм дә инди өз һәллини тапмамыш вә ја тапмајан мәсәләләрә, о чүмлөдән һәштәрхан заводларында, "Лотос" заводунда олан модулларла бағлы мүбаһисәли мәсәләләрин, кәмиләрин Русијанын дахили су артеријаларында һәрәкәти илә, бу просеси тәнзимләјән гајда илә бағлы мәсәләләрин һәллинә аид иди. Бунлар Русија мүәссисәләриндән техника көндәрилмәси һесабына Бақы метросунун тикитисинә көмәклә бағлы мәсәләләр иди. Әлбәттә ки, Гәбәлә илә бағлы мәсәләләр иди. Биз бу мәсәләләр комплексини нәинки мөвгеләримиз үзрә вә ја онларын һәлли јолларыны ахтармаг имканлары үзрә, һәм дә јәгин чох мүһүм олан мүддәтләр үзрә мүәјјәнләшдирдик.

Биз мүәјјәнләшдирдик ки, Сизин бурада дедијиниз бир чох мәсәләләри вә мәним галдырдыгым ајры-ајры конкрет мәсәләләри мөһз Русија-Азәрбајҹан һөкүмәтләрәрасы тичарәт-игтисади әмәкдашлыг комиссијасында һәлл едә билмәјимиз үчүн бу комиссијанын ичласыны кечирмәкдән өтрү февралын ахырлары даһа мүнәсиб вә ән оператив вахтдыр.

Һејдәр ӘЛИЈЕВ: Виктор Борисович, сағ олун. Владимир Владимирович, бир бахын, сән демә, дәвләтин, хусусән дә дәвләт башчыларынын ирадәси оларса, нечә көһнә мәсәләләри һәлл етмәк олар. Виктор Борисовичин тохундуғу бу мәсәләләрин чоху артыг узун илләр әрзиндә һәлл едилмәмишдир. Биз бу мәсәләләри галдырырдыг, амма онлар һәлл олунмурду. Мәсәлән, елә һәштәрхандакы бу модуллары, баржлары көтүрөк. Онлар орада нечә вахтдыр дурур, билмирәм, он илдир, јохса нечә илдир?

Виктор ХРИСТЕНКО: Једди-сәккиз илдир.

Һејдәр ӘЛИЈЕВ: Једди-сәккиз илдир? Амма инди, демә, мәсәләнин һәлли јолу тапылыр. Мәсәләнин һәллинин конкретлији вә өлкәләр арасында, о чүмлөдән дә Русија Федерасијасы илә Азәрбајҹан арасында гаршылыглы мүнәсибәтләрин инкишафында сәмиимлик, бир көрүн, нә демәкдир. Һесаб едирәм ки, бу да сизин апардыгыңыз сijasәтин мүһүм нәтичәсидир. Сағ олун, Виктор Борисович.

Владимир ПУТИН: Мәһәммәдәли Мәһәммәдович.

Мәһәммәдәли МӘҺӘММӘДОВ: Владимир Владимирович, һәр шәјдән әввәл, мәни Русијанын белә мө'тәбәр нумәјәндә һеј'әтинә дахил етдијинизә вә Азәрбајҹан Республикасынын чох һөрмәт бәсләдијим, Дағыстанда чохлаынын јажшы, үздән дә таныдыглары рәһбәрләри илә көрүшмәјә имкан вердијинизә көрә сағ олун.

Мән белә јажшы имкандан истифадә етмәк вә Азәрбајҹан Республикасынын Президенти, көркәмли дәвләт хадими мөһтәрәм Һејдәр Әлијевичә чохмилләтли Дағыстан халгындан нөвбәти гардашлыг саламы јетирмәк истәјирәм. Һејдәр Әлијевич, дағыстанлылар јажшы баша дүшүрләр ки, Сиз Русија Федерасијасы илә сых дәвләт әлағәләри сахламаг сijasәти јеридирсиниз вә бунунла да Азәрбајҹан халгынын тарихән ән јажын гоншусу олан Дағыстан халгына көмәк едир вә дәстәк верирсиниз.

Бу күн мән Русија Федерасијасынын президенти, бизим президентимиз Владимир Владимирович Путинин дә Дағыстан үчүн хусуси ролуну, онун Дағыстан халгына хусуси һөрмәт бәсләдијини вургуламаг истәрдим. Буну билдирмәјә шадам ки, Русија Федерасијасынын президенти 2000-чи или Дағыстан торпагында гаршыламышдыр. Буну билдирмәјә шадам ки, 2001-чи ил әрәфәсиндә Владимир Владимирович Путин Дағыстан нумәјәндә һеј'әтини дә'вәт етди, -биз әлли нәфәрдән чох идик, -вә Русија Федерасијасынын Конститусијасына садиглијә көрә, Русија Федерасијасынын әрази бүтөвлүјүнүн тә'мин олунмасына јөнәлдилмиш ишләрә көрә Русија рәһбәрлији адындан, Русија Федерасијасынын президенти адындан дағыстанлыларла тәшәккүрүнү билдирди. Бу,

Дағыстан халгынын һәјатында тарихи һадисәдир вә дағыстанлылар буну һеч заман унутмајачағлар.

Һөрмәтли Һејдәр Әлијевич, һөрмәтли Владимир Владимирович! Биз дағыстанлылар һесаб едирик ки, сизин көрүшүнүз тарихи һадисәдир, Русија халгынын вә Азәрбајҹан халгынын һәјатында тарихи һадисәдир, бүтүн Гафгазын, башы мүсибәтләр чәкән Гафгазын һәјатында тарихи һадисәдир. Һәр икнинин бурада нәзәрә чарғидырдығыңыз кими, Русија, Азәрбајҹан Гафгазда сүлһүн тә'мин олунмасы үчүн һәр шеј едә биләр вә етмәлидирләр. Гафгызын сабит инкишафы үчүн мәс'улијјәти, Владимир Владимирович, Сизин кими, Һејдәр Әлијевич, Сизин кими мәһз көркәмли дәвләт хадимләри өз үзәрләринә көтүрә биләрләр. Гафгазын сабитлији исә Русија дәвләтинин вә мүстәғил Азәрбајҹан дәвләтинин сабит инкишафы демәкдир.

Бизим үчүн, дағыстанлылар үчүн Русија илә Азәрбајҹан арасында әмәкдашлығ һәјәти әһәмијјәтә маликдир. Дағыстан халгынын ирадәси илә биз һәмишәлик Русија дәвләтинин тәркибинә дахил олмушуг. Биз һесаб едирик ки, дүзкүн һәррәкәт етмишик, буну Дағыстан халғы арасында кечирилән чохсајлы сорғулар, референдумлар да тәсдиғләјир. Биз Азәрбајҹан халғы илә тарихи гоншујуг, һәмишә бир јердә олмушуг. 1996-чы илдә биз бурада Азәрбајҹан илә Дағыстан арасында достлуг вә әмәкдашлығ һағтында мүғавилә имзаламышығ вә бу мүғавиләдә көркәмли сијаси хадим сајдығым Һејдәр Әлијевич Әлијевин имзасы вә мәним, Дағыстан Республикасы Дәвләт Шурасы сәдринин садә имзасы дурур. Мүғавиләдә дејилир ки, Дағыстан Русија Федерасијасынын тәркибиндәдир, лакин Азәрбајҹан вә Дағыстан халғлары арасындакы ән'әнәви достлуг әбәдидир.

Буна көрә дә мән истәрдим ки, дәвләтләримиз арасында достлуг әбәди олсун. Мән истәрдим ки, бу достлуг һәм иғтисади, һәм сијаси, һәм дә сәрһәд мәсәләләри бахымындан мөһкәм вә конкрет олсун. Һәлледилимәз проблемләр јохдур. Әминәм ки, бүтүн бу мәсәләләр һәлл едиләчәкдир. Лакин мән Азәрбајҹан илә Русија арасында әмәкдашлығын сәвијјәсини кифајәт һесаб етирәм. Бизим мүнәсибәтләримиз белә олмамалыдыр. Бизим мүнәсибәтләримиз ән јүксәк, ән сәмә-

рәли вә һәр һансы дикәр дәвләтләрлә мүғажисәдә өн планда олмалыдыр. Биз-һәм Русија Федерасијасынын тәркибиндәки Дағыстан Республикасы, һәм мүстәғил дәвләт кими Азәрбајҹан, һәм дә бөјүк дәвләт кими Русија Федерасијасы јалныз бу һалда тәрәғғи едә биләрик.

Биз бу күн Назирләр Кабинети сәдринин иш отағында бә'зи мәсәләләри музакирә етдик. Дағыстанла Азәрбајҹан арасында, демәли, Русија илә Азәрбајҹан арасында иғтисади проблемләрә, сәрһәд проблемләринә аид мәсәләләр вар. Һејдәр Әлијевич, биз орада мәсәләләрин һәллини тапдығ, лакин Сиздән хаһиш етмәк истәрдик ки, бә'зи мәсәләләр барасындә өз сөзүнүзү дејәсиниз. Һөрмәтли Һејдәр Әлијевич, әлдә едилмиш разылашма төкчә Русија тәрәфиндән дејил, Азәрбајҹан тәрәфиндән дә там шәкилдә јеринә јетирилмир.

Бир даһа Һејдәр Әлијевичә сәмини миннәтдарлығымы, бу сағфәрә көрә Владимир Владимировичә дәрин миннәтдарлығымы билдирмәк вә дағыстанлыларын арзуларыны ифадә етмәк истәјирәм ки, сизин әмәкдашлығыңыз, достлугуңуз, ики президентин шәхси достлугу һәм Русијаја, һәм дә Азәрбајҹанә ән көзәл нәтичәләр версин. Дигтәтинизә көрә сағ олун.

Һејдәр ӘЛИЈЕВ: Владимир Владимирович, сағ олун ки, нүмајәндә һеј'әтинизин тәркибиндә бизим ән јахын гоншумуз-Дағыстан Дәвләт Шурасынын сәдри дә вардыр. Јадыңыздадыр, биз Сизинлә бир нечә дәфә данышмышығ вә мән Дағыстандакы вәзијјәт барәдә бә'зи мулаһизәләримиз вә нараһатлығымы Сизә билдирмишдим. Лакин о вахт мән буңлары Сизә дејәндә нараһатлығым азалмышды. Амма әввәлләр, мәсәлән, үч ил бундан өнчә мән президент Борис Николајевич Јелтсинә демишдим ки, Дағыстанда сабит дахили ичтиман-сијаси вәзијјәт олмасы үчүн она көмәк етмәк ләзимдыр.

Лакин чох шеј едилирди. Әлбәттә, башлычасы исә одур ки, дағыстанлыларын әзләри дүзкүн мөвгеләрдә гәтјјәтлә вә мөһкәм дајанмышлар. Ахы, Дағыстан елә бир дијардыр ки, мәнчә, дүңјада кичик бир әразидә бу гәдәр чох халғын, милли-етник групларын јашадығы икинчи бир өлкә јохдур.

Владимир ПУТИН: Јүздән чох.

Һејдәр ӘЛИЈЕВ: Биз Дағыстаны Русијанын һәр һансы диг-

кәр бөлкәсиндән даһа јакшы таныјырыґ, чүнки биз тарихән Дағыстанла чох бағлы олмушуг, бир вахтлар һеч бир сәрһәд олмамышдыр. Она кәрә дә бурада дағыстанлылар, Дағыстанда исә азербайҹанлылар да јашајырлар, онлар ғајнајыб-ґарышмышлар. Она кәрә дә Гафгазда, хусусилә Чеченистанда вәзијјәт кәркинләшәндә биз Дағыстан сарыдан бәрк нараһатлығ кечирирдик вә мән бу барәдә демишдим. Лакин мән чох шадам ки, -биз Сизинлә бу барәдә бу күн данышдыґ, -вәзијјәт сабитләшмишдир вә мән һесаб едирәм ки, бунда Дағыстан халғынын, Дөвләт Шурасынын һөрмәтли сәдри Мәһәммәдәли Мәһәммәдовичин хидмәти илә јанашы, јенә дә Сизин бүтөвлүкдә Гафгазда һәјатә кечирмәјә башладығыныз чох дүзкүн сийәсәтинизин дә ролу вардыр. Өзү дә төкчә Гафгазда дејил, мән индики һалда Гафгазы нәзәрлә тутурам.

Дағыстанда вәзијјәти мүшаһидә едәрәк, дејә биләрәм ки, Мәһәммәдәли Мәһәммәдович чох-чох илләрдир Дөвләт Шурасынын сәдри ишләјир, буна ғәдәр дә мүхтәлиф дөвләт вәзифәләриндә чох бөјүк тәґрүбәси вар вә ачығыны дејим, бу ғәдәр чох халғын јашадығы өлкәјә рәһбәрлик етмәк, сәдәчә олараґ, мүмкүн дејилдир. Буну етмәси онун хидмәтидир. Ола билсин, бу мәнә аид мәсәлә дејил, дејирләр ки, орада президент сечмәк истәјирләр, амма бу, чәтин ки, мүмкүн олсун, һәрчәнд тәқрар едирәм, бу мәнә аид мәсәлә дејилдир. Лакин ґоншу кими мән өз фикримиз дејә биләрәм ки, бу, чох чәтин ки, баш тутсун, чүнки бә'зиләри бирини диґәрләри исә башґасыны сечмәк истәјәчәкләр.

Владимир ПУТИН: Сиз дүз дејирсиниз, орада хејли хүсусијјәтләр вар.

Һејдәр ӘЛИЈЕВ: Оранын өзүнүн чохлу хүсусијјәтләри вар вә хүсусән Гафгазда мүрәккәблијин сон һәддә чатдығы чәтин дөврә, -мән Шимали Гафгазы нәзәрлә тутурам, -Мәһәммәдәли Мәһәммәдович мәһарәтлә рәһбәрлик етмишдир вә едир. Бизим Дағыстанла достлуг мүнәсибәтләримиз исә, әлбәттә, Русија илә достлуг мүнәсибәтләримиз үчүн бөјүк әһәмијјәтә маликдир. Дағыстан санки Русија илә Азәрбајҹан арасында көрпүдүр. Лакин бу көрпү дејил, шүбһәсиз, Русија Федерасијасынын тәркиб һиссәсидир. бунула јанашы, ет-

ник мәншә, динин вә бир чох адәтләрин, мәрәсимләрин үмүмилији вә саирә нәзәрә алынмағла, бизим арамызда охшарлығ, үмуми чәһәтләр чохдур вә биз Русија Федерасијасы илә достлуг әләґәләримизин мөһкәмләндирилмәси бахымындан Дағыстанла әмәкдашлығымыз бундан сонра да давам етдирәчәк, мүмкүн олан һәр шеји едәчәјик.

Јери кәлмишкән, сәрһәд рајонларынын әмәкдашлығынын зәрурилији һагғында чыхышынызда сөјләдијиниз тезис Азәрбајҹан вә Дағыстанын сәрһәд рајонлары бахымындан бизим үчүн чох бөјүк әһәмијјәтә маликдир. Елә кәтирмишдир ки, орада, -сәрһәдин һәм о тајында, һәм дә бу тајында, -әсәсән ләзкиләр јашајыр. Мәһәммәдәли Мәһәммәдович, доғрудурму?

Мәһәммәдәли МӘҢМӘДОВ: Бәли, һәм дә азербайҹанлылар јашајыр.

Һејдәр ӘЛИЈЕВ: Бәли, һәм дә азербайҹанлылар. Орада һәм азербайҹанлылар, һәм дә ләзкиләр јашајыр. Мәсәлән, Дәрбәнддә, диґәр рајонларда азербайҹанлы әһали даһа чохдур. Она кәрә дә Сизин фикриниз тәсәдүфи дејилдир. Баша дүшүрәм ки, бу һәммин имканлардан, рајонларын вә субјектләрин бирбаша әләґәләриндән вә саирәдән истифадә едәрәк, игтисади мүнәсибәтләримизи, һуманитар әләґәләримизи вә бүтүн һәр шеји инкишаф етдирмәк арзусундан ирәли кәлир. Мәһәммәдәли Мәһәммәдович, сағ олун.

Мән Сизә бир даһа тәшәккүр етмәк истәјирәм вә дүшүрәм ки, имзалајаґағымыз сәнәдләр, ән башлыґасы исә, белә кениш тәркибдә көрүш, -биз мустәғиллијимизин тарихи әрзиндә бу чүр көрүшү һеч бир дөвләтлә кечирмәмишдиґ, -мүнәсибәтләримизин даһа да инкишаф етмәси үчүн чох јакшы зәминдир. Сағ олун.

Владимир ПУТИН: Сағ олун.

Данышыґларда Баш назир Артур Расизадә, Азәрбајҹан Президентинин Ичра Апаратынын рәһбәри Рамиз Мейһидјев, харичи ишләр назир Виләјәт Гулијев, мудафиә назир Сәфәр Әбијев, милли тәһлүкәсизлик назир Намиґ Аббасов, Русија нүмајәндә һеј'әтинин үзвләри, өлкәмизин Москвадакы сәфири Рамиз Ризајев, Русијанын Бақыдакы сәфири Николәј Рјабов, диґәр рәсми шәхсләр иштирак едирдиләр.

РУСИЈА-АЗӘРБАЈҶАН СӘНӘДЛӘРИНИН ИМЗАЛАНМАСЫ

Јанварын 9-да ики өлкәнин кениш тәркибдә нүмәјәндә һеј'әтләри арасында данышыглар баша чатдыгдан сонра Русија-Азәрбајҹан сәнәдләринин имзаланмасы мәрасими олмушдур.

Азәрбајҹан Республикасынын һөкүмәти илә Русија Федерасијасынын һөкүмәти арасында һөкүмәт рабитәси сәһәсиндә әмәкдашлыг һаггында сәзиши вә Азәрбајҹан Республикасынын Милли Тәһлүкәсизлик Назирлији илә Русија Федерасијасынын президенти јанында һөкүмәт Рабитәси вә Информасија Федерал Агентији арасында информасијанын тәһлүкәсизлији сәһәсиндә әмәкдашлыг һаггында сәзиши Азәрбајҹан тәрәфиндән Азәрбајҹан Республикасынын милли тәһлүкәсизлик назирин Н.Аббасов, Русија тәрәфиндән Русија Федерасијасынын президенти јанында һөкүмәт Рабитәси вә Информасија Федерал Агентијинин баш директору В.Матјухин имзаладылар.

Азәрбајҹан Республикасынын һөкүмәти илә Русија Федерасијасынын һөкүмәти арасында бејнәлхалг автомобил нәглијјаты һаггында сәзиши Азәрбајҹан тәрәфиндән Азәрбајҹан Республикасынын "Азәравтоәнәглијјат" Дөвләт Консернинин президенти Н.Һүсәјнов, Русија тәрәфиндән Русија Федерасијасы нәглијјат назиринин биринчи мұавини А.Насонов имзаладылар.

Азәрбајҹан Республикасынын һөкүмәти илә Русија Федерасијасынын һөкүмәти арасында верки ганунверичилијинә риәјәт едилмәси мәсәләләриндә әмәкдашлыг вә гаршылыглы јардым һаггында сәзиши Азәрбајҹан тәрәфиндән Азәрбајҹан Республикасынын веркиләр назирин Ф.Мәммәдов, Русија тәрәфиндән Русија Федерасијасынын веркиләр вә русумлар назирин К.Букајев имзаладылар.

Азәрбајҹан Республикасында Русија Федерасијасынын

күтләви информасија васитәләри мұхбирләринин вә Русија Федерасијасында Азәрбајҹан Республикасынын күтләви информасија васитәләри мұхбирләринин статусу һаггында Азәрбајҹан Республикасынын һөкүмәти илә Русија Федерасијасынын һөкүмәти арасында сәзиши Азәрбајҹан тәрәфиндән Азәрбајҹан Республикасынын харичи ишләр назирин В.Гулијев, Русија тәрәфиндән Русија Федерасијасынын харичи ишләр назирин И.Иванов имзаладылар.

Фөвгәл'адә һалларын хәбәрдарлығы вә арадан галдырылмасы сәһәсиндә әмәкдашлыг һаггында Русија Федерасијасынын һөкүмәти илә Азәрбајҹан Республикасынын һөкүмәти арасында сәзиши Азәрбајҹан тәрәфиндән Азәрбајҹан Республикасы Баш назиринин мұавини А.Шәрифов, Русија тәрәфиндән Русија Федерасијасынын харичи ишләр назирин И.Иванов имзаладылар.

Азәрбајҹан Республикасынын Дөвләт Нефт Ширкәти, "ЛУКОјл Оверсиз Абшерон Лтд" илә АРДНШ-нин ортаг нефт ширкәти арасында Азәрбајҹан Республикасындакы Зыг вә һөвсан нефт јатагларыны әһәтә едән блок үзрә бәрпа, кәшфијјат, ишләнилмә вә һасилатын пәј бөлкүсү һаггында сәзиши Азәрбајҹан тәрәфиндән АРДНШ-нин президенти Н.Әлијев, Русија тәрәфиндән Русија Федерасијасынын "ЛУКОјл" Нефт Ширкәтинин президентин В.Әләкбәров имзаладылар.

Хәзәр дәнизиндә әмәкдашлығын принципләри һаггында Русија Федерасијасынын вә Азәрбајҹан Республикасынын биркә бәјанатыны вә Бақы бәјаннамәсини Азәрбајҹан тәрәфиндән Азәрбајҹан Республикасынын Президентин Һәдәр Әлијев, Русија тәрәфиндән Русија Федерасијасынын президентин Владимир Путин имзаладылар.

АЗӘРБАЈҹАН РЕСПУБЛИКАСЫ ВӘ РУСИЈА ФЕДЕРАСИЈАСЫНЫН ХӘЗӘР ДӘНИЗИНДӘ ӘМӘКДАШЛЫҒЫН ПРИНЦИПЛӘРИ ҺАҒТЫНДА БИРКӘ БӘЈАНАТЫ

Азәрбајҹан Республикасынын Президенти Һ.Ә.Әлијев вә Русија Федерасијасынын президенти В.В.Путин 9 январ 2001-чи илдә Бакы шәһәриндә Азәрбајҹан Республикасы вә Русија Федерасијасынын Хәзәр дәнизиндә әмәкдашлығына даир мәсәләләри мұзакирә едәрәк;

белә әмәкдашлығын мейрибан гоншулуғ, ғаршылығын аңлашма вә ғаршылығын һөрмәт руһунда инкишафына сәј көстәрәрәк;

Азәрбајҹан Республикасы вә Русија Федерасијасы арасында достлуғ, әмәкдашлығ вә ғаршылығын тәһлүкәсизлик һағтында 3 ијул 1997-чи ил тарихли мұғавиләнин принципләрини рәһбәр тутарағ;

саһилҹаны дәвләтләрин иғтисади инкишафы үчүн Хәзәр дәнизинин мұһим һәјати әһәмијјәтини гејд едәрәк;

ғаршылығын һөрмәт әсасында вә саһилҹаны дәвләтләрин суверен һүғуғлары нәзәрә алынмағла Хәзәрјаны дәвләтләр арасында ғаршылығын фәјдалы әмәкдашлығын кенишләмәсинә тәрәфдар чыхарағ вә Хәзәрин минерал еһтијатларынын мәнимсәнилмәси үзрә бејнәлхалғ әмәкдашлығын инкишафыны дәстәкләјәрәк;

Хәзәр дәнизинин әтраф мұһитинин горунмасы үчүн өз мәс'улијјәтләрини дәрк едәрәк;

Хәзәрин мүстәсна оларағ динч мәғсәдләр үчүн истифадәсинә даир мөвгеји тәсдиғ едәрәк;

өмин оларағ ки, Хәзәр дәнизи сүлһ вә достлуғ зонасы олмалыдыр вә Хәзәрә аид олан бүтүн мәсәләләр жалныз динч васитәләрлә һәлл едилмәлидир;

26 феврал 1921-чи илдә имзаланмыш Русија Совет Фе-

дератив Сосиалист Республикасы илә Иран арасында мұғавилә вә 25 март 1940-чы илдә имзаланмыш Совет Сосиалист Республикалары Иттифағы илә Иран арасында тичарәт вә дәнизчилик һағтында мұғавиләјә истинад едәрәк вә Хәзәрдә тәшәккүл тапмыш тәчрүбәни нәзәрә аларағ;

бејнәлхалғ һүғугун үмүмтанынмыш принцип вә нормаларына әсасланарағ, ашағыдакылары билдириләр:

1. Азәрбајҹан Республикасы вә Русија Федерасијасы тәсдиғ едир ки, Хәзәрин јени һүғуғи статусунун ишләниб һазырланмасы Хәзәрјаны дәвләтләрин өз ишидир вә белә статус жалныз онларын үмүми разылығы әсасында һазырлана биләр.

2. Тәрәфләр Хәзәр дәнизинин һүғуғи статусу һағтында конвенсија үзрә бештәрәfli данышығлар просесинин фәаллашдырылмасына биркә көмәклик көстәрмәјә һазыр олдуғларыны билдирир, Хәзәрјаны дәвләтләрин харичи ишләр назирләринин мұавинләри сәвијјәсиндә хүсуси ишчи группун фәалијјәтинә мұнтәзәм характер верилмәсинә тәрәфдар чыхырлар.

3. Азәрбајҹан Республикасы вә Русија Федерасијасы һесаб едир ки, Хәзәрин јени һүғуғи статусу мәсәләсинә даир Хәзәрјаны дәвләтләрин мөвгеләриндә әһәмијјәтли фикир ајрылығларынын сахландығы шәраитдә, онун консенсула һәллиә мәрһәләләрлә ирәлиләмәк ләзымдыр. Биринчи мәрһәләдә бәрәбәр узағлығда јерләшән нөгтәләр нәзәрә алынмағла чәкилән вә тәрәфләрин разылығы илә модификасија едилән орта хәтт методу әсасында, һәмчинин бејнәлхалғ һүғугун үмүмтанынмыш принципләрини вә Хәзәрдә тәшәккүл тапмыш тәчрүбәни нәзәрә аларағ Хәзәр дәнизи дибинин мұвафиг һәмһүдуд вә ғаршы дәвләтләр арасында секторлара-зоналара бөлүнмәси тәклиф олунур. Тәрәфләр разылашдылар ки, һәр бир саһилҹаны дәвләтин белә бөлкү нәтичәсиндә јаранмыш секторунда-зонасында дәниз дибиндә минерал еһтијатлара вә диқәр һүғуға ујғун тәсәррүфат-иғтисади фәалијјәтә мүнәсибәтдә мүстәсна һүғуғлар таныначадыр.

4. Хәзәрдә пәсләшән еколожи вәзијјәти, о чүмләдән онун нәрә балығы популјасијасынын ағыр вәзијјәтини нә-зәрә аларағ, тәрәфләр разылашдылар ки, балыгчылығ вә Хәзәр дәнизинин тәбии мүһитинин горунмасы мәсәләләри-нә бахылмасыны сүр'әтләндирсинләр.

Һәр ики тәрәф Хәзәр дәнизинин тәбии мүһитинин вәзиј-јәтинин мониторинги илә мәшғул олачағ бештәрәфли Хә-зәр мәркәзинин јарадылмасына тәрәфдар чыхдылар.

5. Хәзәрин һүғуғи статусунун диқар элементләринин нөвбәти мәрһәләләрдә музакирә едилмәси нәзәрдә тутулур.

6. Азәрбајҹан Республикасы вә Русија Федерасијасы һе-саб едир ки, лазими һазырлығдан сонра беш саһилјаны дөв-ләтин јүксәк сәвијјәли көрүшүнүн кечирилмәси Хәзәр ре-кионунда әмәкдашлығын мөһкәмләндирилмәси, Хәзәр дән-изи статусунун низама салынмасы марағларына чаваб верә биләрди.

Бақы шәһәриндә 9 јанвар 2001-чи илдә Азәрбајҹан вә рус дилләриндә ики һәгиги нүсхәдә имзаланмышдыр. Һәр ики мәтн ејни гүввәјә малиқдир.

*Азәрбајҹан Республикасынын Президенти Һ.Ә.ӘЛИЈЕВ,
Русија Федерасијасынын Президенти В.В.ПУТИН.*

АЗӘРБАЈҶАН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН ВӘ РУСИЈА ПРЕЗИДЕНТИ ВЛАДИМИР ПУТИНИН БИРКӘ МӘТБУАТ КОНФРАНСЫ

Јанварын 9-да, Русија-Азәрбајҹан сәнәдләри имзалан-дыдан сонра, Азәрбајҹан Республикасынын Президенти Һејдәр Әлијевин вә Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путиниң биркә мәтбуат конфрансы олмушдур.

Мәтбуат конфрансы башланмаздан әввәл ики өлкәнин президентләри бәјанатларла чыхыш етдиләр.

АЗӘРБАЈҶАН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН БӘЈАНАТЫ

–Русија Федерасијасынын чәнаб президенти, чох һөрмәт-ли Владимир Владимирович Путин!

Һөрмәтли гонағлар, ханымлар вә чәнаблар!

Бу күн Русија Федерасијасы президентинин Азәрбајҹана рәсми сәфәри башланмышдыр вә сәфәрин биринчи күнү артыг баша чатмағдадыр. Һәр шейдән әввәл, бу сәфәр Азәрбајҹан вә Русија дөвләт мүстәғиллији әлдә етдикдән сонра Русија Федерасијасы президентинин Азәрбајҹана илк рәсми сәфәри кими чох бөјүк тарихи әһәмијјәтә малиқдир.

Мән бу сәфәрин һәјата кечирилмәсинә көрә, хаһишим јеринә јетирилдијинә вә биз бу күн чох сәмәрәли иш көрә билдијимизә көрә президент Владимир Владимирович Пу-тинә миннәтдарам. Бизим кифәјәт гәдәр узун чәкән вә чох сәмәрәли тәкбәтәк данышығларымыз вә сөһбәтимиз олду. Ән башлычасы исә, бу данышығлар достлуг, гаршылығлы анлашма, меһрибанлығ вә сәминилик шәраитиндә кечди. Биз Русија Федерасијасы илә Азәрбајҹан Республикасы арасында дөвләтләрарасы вә һөкүмәтләрарасы мүнәсибәт-ләрә, демәк олар, һәјатын бүтүн саһәләринә даир чохла мә-сәләләр бәрәсиндә фикир мүбадиләси апардығ. Бу фикир мүбадиләси, тәкбәтәк сөһбәт әслиндә, Русија Федерасијасы вә Азәрбајҹан нүмајәндә һеј'әтләри арасында данышығла-рын уғурла апарылмасынын әсасы олду.

Демәк истәјирәм ки, Русија Федерасијасы нүмәјәндә һеј'әтинин үзләри дә көрүшмәк вә үнсijјәтдә олмағ, игтисадijјатын мүхтәлиф сәһәләри үзрә вә диҹәр истигамәтләр дә бир чох мәсәләләри музакирә етмәк имканы әлдә етдиләр. Нәтиҹәдә биз јекун данышығлары апардығ вә сәнәдләр имзаладығ. Индијәдәк Русија Федерасијасы илә Азәрбајҹан арасында 70-дән артығ һөкүмәтләрарасы, дәвләтләрарасы сәнәд имзаланмышдыр. Бу күн онлара даһа сәккиз сәнәд әләвә олунду. Јәгин ки, бу рәғәм кәләчәкдә артаҹағдыр, чүнки һәјатын мүһүм истигамәтләри сәһәсиндә мүнәсибәтләрин тәнзимләnmәси зәрурәти әләвә тәдбирләрин көрүlmәсини вә зәрури сәнәдләр имзаланмасыны тәләб едир.

Русија Федерасијасы илә Азәрбајҹан арасында гаршылығлы мүнәсибәтләрин принципләри вә перспективләринин сон дәрәчә мүһүм мүддәаларыны әкс етдиrән Бақы бәјаннамәсинин бөјүк әһәмijјәти вардыр. Бу, Русија илә Азәрбајҹан арасында достлуг мүнәсибәтләрини даһа да инкишаф етдирмәк тәдбирләрини нәзәрдә тутан сәнәд, Русија илә Азәрбајҹан арасында 1997-чи илин ијулунда бағланмыш достлуг, әмәкдашлығ вә гаршылығлы тәһлүкәсизлик мүғавиләси әсасында бизи әмәкдашлығын даһа јүксәк сәвијјәсинә чыхаран сәнәддир. Бу сәнәдин мүһүм мүддәасы ондан ибарәтдир ки, биз Азәрбајҹанла Русија арасында страҹежи тәрәфдашлығын сәвијјәсини даһа јүксәк пилләјә галдырмағы өһдәмизә көтүрмүшүк.

Мән чох вахт алмағ истәмәздим, бу сәнәд үмүмән мүс-тәсна әһәмijјәтә маликдир вә бүгүнкү реаллығлары, Русија Федерасијасы илә Азәрбајҹан Республикасы арасында достлуг мүнәсибәтләринин вә әмәкдашлығын инкишафынын перспективләрини сәчијјәләндирир.

Хәзәр дәнизиндә әмәкдашлығын принципләри һағтында Русија Федерасијасынын президенти вә Азәрбајҹан Республикасынын Президентинин имзаладығлары биркә бәјанатын бөјүк әһәмijјәти вар, белә ки, Хәзәрјаны өлкәләрин Хәзәр дәнизиндә әмәкдашлығы барәдә мәсәлә артығ 7-8 илдир музакирә едилир. Анчағ тәәссүф ки, биз нәинки өз мөвгеләримизи вә бахышларымызы јахыылашдыра билмә-

мишик, һәтта һансыса принципләри дә мүәјјәнләшдирә билмәмишик. Бу күн исә артығ Русија илә Азәрбајҹан арасында сәнәд имзаланмышдыр вә о, өлкәләримизин Хәзәр дәнизиндә әмәкдашлығын принципләрини мүәјјәнләшдирир. Русија Федерасијасы илә Газахыстан арасында имзаланмыш ејни сәнәддән сонра бу сәнәд Хәзәрјаны өлкәләрин даһа интенсив әмәкдашлығы вә Хәзәр дәнизинин статусунун мүәјјәнләшдирилмәси үчүн бөјүк имканлар ачыр.

Мән Русија президентинин Азәрбајҹана сәфәриндән чох мәнмунам вә һесаб едирәм ки, бүгүнкү күн мүнәсибәтләримиздә сон дәрәчә мүһүм мәрһәләнин башланғычы олаҹағдыр. Биз сабаһ да ишләјәчәјик, лакин артығ бу күн әмәли нәтиҹәләрдән, һәм дә олдуғча мүсбәт нәтиҹәләрдән данышмағ мүмкүндүр. Азәрбајҹан Русија илә өлкәмиз арасында достлуг мүнәсибәтләринин даһа да инкишаф етдирилмәси, бүтүн сәһәләрдә әмәкдашлығын кенишләндирилмәси вә дәринләшдирилмәси мөвгеләриндә мөһкәм дајанмышдыр. Бу сәфәр, данышығларымыз, имзаланмыш сәнәдләр бу истигамәтдә ирәлиләјишимиздә јени мәрһәлә ачыр. Дигтәтинизә көрә сағ олун.

РУСИЈА ФЕДЕРАСИЈАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ВЛАДИМИР ПУТИН БӘЈАНАТЫ

-Һөрмәтли һејдәр Әлијевич!

Һөрмәтли ханымлар вә чәнаблар!

Һәр шейдән әввәл өлкәнизә кәлмәк дә'вәтинә көрә, мейрибан гаршыланмағымыза вә биркә ишнимизин ә'ләгәшкилине көрә Азәрбајҹан Президентинә вә бүтүн Азәрбајҹан рәһбәрлијинә, Азәрбајҹан халғына сәмини тәшәккүрүмү билдирмәк истәјирәм.

Зәннимчә, Азәрбајҹанда Русија илә һәр һансы шәкилдә бағлы олмајан аилә јохдур. Фикирләширәм ки, Русија Федерасијасында достлары, танышлары вә ја гоһумлары олмајан аилә јохдур. Азәрбајҹанда јүз миндән чох русијалы, Русијада исә бир нечә јүз мин Азәрбајҹан вәтәндашы әслин-

дә даими јашајыр. Биз икитәрәфли әләгәләримизин инкишафы үчүн бу потенциалдан истифадә едә биләрик вә етәлијик.

Биз бу күн Азәрбајҹан рәһбәрлији илә рекионда әмәкдашлыг проблемләрини, бейнәлхалг әләмдә сә'јләримизин әләгәләндирилмәсини мүнәсибәтләрдә етдик. Тәһлүкәсизлик, мүнәгишәләрин һәлли вә игтисади сәһәдә икитәрәфли әләгәләримиз һағтында әтрафлы данышдыг. Билирсиниз ки, үмуми фикрә кәрә, сон илдә игтисади әләгәләрин артмасына, әмтәә мүнәсибәтләринин тәғрибән 25 фәизә чәтмәсинә бахмајараг, һәр һалда, тичарәт-игтисади әләгәләрин үмуми һәмми кифәјәт гәдәр јүксәк сәјылмыр. Әлбәттә, бу әмәкдашлыгы инкишаф етдирмәк үчүн јахшы перспективләримиз вар. Бу бахымдан бу күн имзаланмыш бир сыра сәнәдләр, о чүмләдән верки идарәләримизин сә'јләринин әләгәләндирилмәсинә даир сәнәд хүсусилә бөјүк әһәмийјәтә маликдир. Зәннимчә, ганунверичилијин ујунлашдырылмасы вә әһәңкдарлыгы чох мүнһәм вә перспективли биркә фәалијјәт сәһәсидир.

Биз сәрмәјә гөјүлушү сәһәсиндә гаршылыгы әләгәләримизин инкишафы, мүнәсибәтләрдә игтисади сәһәләриндә әмәкдашлыг, елм вә мәдәнијјәт сәһәсиндә әмәкдашлыг барәдә данышдыг. Бунунла әләгәдар сон мүнәсибәт иләрдә мәдәнијјәт сәһәсиндә әләгәләрин горунуб сахланмасы вә Азәрбајҹанда рус дилинин дәстәкләнмәси сәһәсиндә Азәрбајҹан Президентинин ардычыл сурәтдә һәјатә кечирдији сийәсәти хүсусилә гәјд етмәк вә она тәшәккүрүмү билдирмәк истәрдим. Дүшүнүрәм ки, рекионда һәлә дә галмагда олан бүтүн проблемләрә бахмајараг, кәләчәјә никбинликлә бахмаға там әсәсымыз вар. Бизим нәинки икитәрәфли Русија-Азәрбајҹан мүнәсибәтләринин инкишафына, һәм дә һәлә галмагда олан проблемләрин мүнәсибәтләрдә һәлл едилмәли олдуғуну вә едиләчәјини нәзәр әлмагла, рекионал әләгәләрин инкишафына никбинликлә бахмаға там әсәсымыз вар. Әлбәттә, мән һәм дә Гарабаг проблемини нәзәрдә тутурам. Биз бу күн һәммин мәсәләјә, әсәсән, тәкбәтәк көрүшүмүздә, чох бөјүк вахт сәрф етдик.

Мән Русија Федерасиясынын бу мәсәлә барәдә мөвҗејини бир даһа билдирмәк истәјирәм. Проблемин гәти һәлли нә анчаг әләгәдар ики дәвләт арасында мөвҗеләрин һазырланмасы вә разылашдырылмасы јолу илә наил олмағ мүмкүндүр. Әз нөвбәсиндә Русија вәситәчи кими сә'јләрини бундан сонра да фәаллашдырачаг вә бу сәһәдә мүмкүн разылашмаларын тә'минатчысы кими чыхыш етмәјә һазырдыр. Бу разылашмалар исә, зәннимчә, мүмкүндүр. Вурғуламағ истәјирәм ки, разылашмаларын әлдә едилмәси үчүн Азәрбајҹан Президентинин вә Ермәнистан президентинин көстәрдији сә'јләр бизә үмид етмәјә әсәс верир ки, бүтүн мүнәсибәтләриндә бахмајараг, бу мүнәсибәт уғурла һәлл едилә биләр.

Сонда бүтүн һәмкарларымыза букүнкү иш күнү үчүн бир даһа сәмини тәшәккүрүмү билдирмәк истәрдим.

Сонра ики өлкәнин президентләри күтләви информасија вәситәләри нүмәјәндәләринин суалларына чаваб вердиләр.

СУАЛ: Мәним суалым Русија Федерасиясынын президенти Владимир Владимирович Путинәдир. Чәнаб президент, Русијанын Ермәнистан-Азәрбајҹан, Дағлыг Гарабаг мүнәсибәтләринин Азәрбајҹанын әрази бүтөвлүјү принципләринә риәјәт едилмәси әсәсында һәлл олунмасында көрмәси барәдә Сизин бәјанатыныз бизә мә'лумдур. Русија бу мүнәсибәтнин сүлһ јолу илә һәлли үзрә АТӘТ-ин Минск групунун һәмсәдрләриндән биридир. Русија бу мүнәсибәтнин динч јолла һәлли үчүн јахын перспективдә һансы аддымлары атачагдыр?

Владимир ПУТИН: Сиз тамамилә дәғиг хатырладыныз ки, биз Минск групунун ишинин иштиракчысығ вә бу структурун чәрчивәсиндә сә'јләримизни давам етдирәчәјик. Лакин биз бу күн Азәрбајҹан Президенти Һәјдәр Әлијевич Әлијевлә разылыға кәлдик ки, Русија һәм Азәрбајҹан, һәм дә Ермәнистанла өзүнүн икитәрәфли мүнәсибәтләринин интенсивлијини артырачагдыр. Биз мүмкүн компромис әлдә олунмасынын бә'зи вариантлары барәдә данышдыг. Бу,

мүрәккәб просесдир, она көрә дә мән инди тәфәррүатдан данышмаға һазыр дејиләм, лакин бунлар вар. Әлбәттә, бу чүр мүрәккәб мәсәләләрдә разылашма әлдә едилмәси һәмишә компромисдир, компромис исә гаршылыгы кү-зәшtlәр демәкдир. Ајдындыр ки, ики дәвләтин бу күн үз-ләшдији шәраит нә Ермәнистаны, нә дә Азәрбајҹаны разы сала билмәз.

Анчаг сизи әмин етмәк истәјирәм ки, Русија бу вәзијә-тин белә галмасында марағлы дејилдир. Русија һесаб едир ки, Гафғазда вә Чәнуби Гафғазда вәзијјәтин сабит олмасы-на һамымыз бирликдә сә'ј көстәрмәлијик. Јалныз белә вә-зијјәт бизә һамы илә мүнәсибәтләримизи нормал шәкилдә инкишаф етдирмәјә имкан верәр. Бүгүнкү күндә бу мүнә-гишәнин өзүнүн вә дүшдүјүмүз вәзијјәтин мөвчудлуғу нә Азәрбајҹанла, нә дә Ермәнистанла мүнәсибәтләримизи там шәкилдә инкишаф етдирмәјә имкан вермир. Белә вәзијјәт Русијаны разы сала билмәз вә биз компромисин тапылма-сына тә'кидлә чалышачағыз.

СУАЛ: Суалым һәр ики президентәдир. Сиз Гафғаз дәрдлүјүнүн бүгүнкү ролуну нечә гүмәтләндирирсиниз? Бу форумун фәалијјәтини һансы истигамәтә јөнәлтмәк вә онун күндәлијинә һансы мәсәләләри чыхармағ нијјәтиндәсиниз?

Һејдәр ӘЛИЈЕВ: Гафғаз дәрдлүјү, һәр шәјдән әввәл, Ру-сија Федерасијасы президентинин, һәрмәтли Владимир Владимирович Путинин тәшәббүсүдүр. Әлбәттә, бу, садә просес дејилдир. Чүнки Гафғаз дәрдлүјүнүн ики өлкәси-Ер-мәнистан вә Азәрбајҹан мүнәгишә вәзијјәтиндәдир. Мә'лумдур ки, Ермәнистан ситлағлы гүввәләри Азәрбајҹан әразисинин 20 фаизини ишғал етмиш вә бир милјон азәр-бајҹанлы бу торпағлардан зорла говулмушдур, онлар ағыр шәраитдә, әксәријјәти чадырларда јашајыр. Она көрә дә мүнәгишәнин һәлл едилмәдији бу шәраитдә, Азәрбајҹанла Ермәнистанын бир јердә олдуғу белә тәдбирләрдә өлкәми-зин иштирак етмәси асан мәсәлә дејилдир. Доғрудур, биз Мүстәғил Дәвләтләр Бирлијинә дахилик. Лакин орада һәлл едилән мәсәләләрдә һәр өлкәнин өз мөвгеји олур. Гафғаз

дәрдлүјүндә дә һәр өлкәнин өз мөвгеји вар. Лакин Гафғаз дәрдлүјүнүн имканларындан истифадә етмәк зәрурәти илк өнчә вә башлыча оларағ бүтөвлүкдә Гафғазда вәзијјәтин са-битлијини шәртләндирир.

Гафғаз, ола биләр, дүнјанын чоғлу мүрәккәб просесләри вә конфликтләри олан ән надир рекиондур. Бәшәријјә-тин инкишаф просеси исә бүтүн мүнәгишәләрин, мүнәрибә очағларынын вә тәһлүкәли һалларын арадан галдырылма-сыны тәләб едир. Буна көрә дә Азәрбајҹанын, сләчә дә ди-кәр дәвләтләрин Гафғаз дәрдлүјүндә иштиракы бир-бири-нин мөвгејини-мән Азәрбајҹаны вә Ермәнистаны нәзәрдә тутурам-даһа јахшы баша дүшмәк, үмуми сә'јләрлә бүтөв-лүкдә Гафғазда вәзијјәтин сабитләшдирилмәсинә наил ол-мағ үчүн имкандыр. Чүнки биз Гафғаз дејәндә, бурада Чә-нуби Гафғаз республикаларындан әләвә, бөјүк рекион-Ру-сија Федерасијасынын тәркиб һиссәси, јенә дә чоғлу сија-си вә диқәр просесләрин кетдији Шимали Гафғаз да вар.

Бу дәрдлүк илк дәфә јарадылмышдыр. һесаб едирәм, о, сүлһә, сабитлијә вә тәбии ки, игтисади әмәкдашлығын ин-кишафына наил олмағ мәгсәди илә јарадылмышдыр. Биз-Азәрбајҹан бу принципләри әсас тутарағ, Гафғаз дәрдлүјүн-дә иштирак едирик вә онун перспективләрини көрүрүк.

Владимир ПУТИН: Мән өз тәрәфимдән ашағыдакыла-ры әләвә едәрдим. Бу күн данышығларын кедишиндә Азәр-бајҹан Президенти һејдәр Әлијевич Әлијев Гафғазын, тәәс-сүф ки, рекионал мүнәгишәләр јери оларағ галдығыны вур-ғулады вә бу вәзијјәт бизим һамымызы нарахат етмәјә бил-мәз. һамымыз баша дүшүрүк ки, бу мүнәгишәләрин мүәл-лифләри биз дејилик. Бүтүн бунлар бизә империјадан ми-рас галмышдыр. Әслиндә, онлар нәһәнк империјанын бас-ғысы алтында галмыш хәстәликләр иди вә о, јоғ олдуғдан сонра бүтүн бу хәстәликләр үзә чыхмышдыр.

Ајдындыр ки, биз бу күн һәммин проблемләрин һәлли ба-рәдә дүшүнмәјә билмәрик. Бу исә тәкчә Гарабағ проблеми дејилдир. Бу, һәм дә абхаз проблеми, Чәнуби Осетија проб-леми вә бир сыра даһа кичик мәсәләләрдир. Бу, игтисади

саһадә, рабита вә нәглијат, тибб вә мәдәнијјәт саһәсиндә әләгәләр јаратмағ зәрурәтидир. Тәәсүф ки, бүтүн бу проблемләр, мәсәләләр, о чүмләдән мүнәғишә вәзијјәтләри телефонла, Интернет, факс васитәсилә һәлл олунмур. Белә миғјаслы мәсәләләрин һәллинин минимум шәрти дәвләт рәһбәрләринин шәхси көрүшләридир. Ән азы көрүшмәк лазимдир. Она кәрә дә биз һесаб едирик ки, бу дәршүк чәрчивәсиндә тәклиф олунан мәсләһәтләшмәләрдән имтина едилмәси һәләлик мәғсәдәүғун дејилдир. Әксинә, Гафгаз вә Чәнуби Гафгаз өлкәләри рәһбәрләринин шәхси көрүшләри ишин хејринә олачағ, мубаһисәли мәсәләләрин һәлли јолларынын ахтарышына, јухарыда гејд етдијим бүтүн истигамәтләрдә икитәрәфли вә чохтәрәфли мүнәсибәтләрин јарадылмасына көмәк кәстәрәчәкдир. Сағ олун.

СУАЛ: Чәнаб Президент Әлијев, чәнаб президент Путин! Русијаны вә Азәрбајҹаны дәрин тарихи достлуг, мейрибан гоншулуг вә әмәкдашлығ телләри бағлајыр. Индики сәфәр һәмин мүнәсибәтләрин кенишләnmәсинә, дәринләшмәсинә нечә вә һансы конкрет истигамәтләрдә тә'сир кәстәрәчәкдир?

Гејдәр ӘЛИЈЕВ: Билирсиниз, биз маһијјәтчә бу суала артығ чаваб вердик. Чүнки, әслинә галса, биз бүтүн күнү мәнз Русија илә Азәрбајҹан арасында гаршылығлы мүнәсибәтләри инкишаф етдирмәк, кенишләндирмәк вә дәринләшдирмәк үзәриндә ишләјирик. Биз буна чалышырығ. Мән һәлә өввәлдә дедим ки, Азәрбајҹан бу мөвгеләрдә мөһкәм дурур вә зәннимчә, Русија Федерасијасы президентинин Азәрбајҹана илк сәфәри бунун үчүн бөјүк имканлар вә мүнәсибәтләримизин инкишафында јени мәрһәлә ачыр.

Владимир ПУТИН: Билирсиниз, биз, бу күн һәгигәтән, мәнз сизин дедијиниз проблемләрә мөшгулуг. Азәрбајҹан Президентинин инди сөјләдикләринә мәнним елә бир әләвәм јохдур. Русија тәрәфиндән анчағ буну демәк истәрдим: сон он ил әрзиндә Русија дәвләти башчысынын Азәрбајҹан торпағында олмамасы фактынын өзү, артығ икитәрәфли мүнәсибәтләримизин инкишафында, демәли, Гафгазда рекио-

нал әмәкдашлығын инкишафында да чох бөјүк мәнфи һәлдир. Әксинә, бизим бүгүнкү рәсми форматда көрүшүмүз фактынын өзү артығ рекион үчүн дә, бүтүн сәвијјәләрдә өлкәләримиз үчүн дә мүсбәт сигналдыр.

Җәгин тәсәдүфи дејилдир ки, ишкүзар даирәләр үмуми мәбләғи тәғрибән 300 миллион доллар олан вә 25 ил үчүн нәзәрдә тутулан ән чидди сәрмәјә ләјиһәләриндән бирини мәнз бу күн имзалајырлар. Тәсәдүфи дејилдир ки, биз бу күн нәглијат инфраструктурунун, рабитәнин, мүхтәлиф саһәләрдә әмәкдашлығын инкишафындан данышырығ. Мән анчағ ону гејд етмәк истәјирәм ки, Русијанын дүнјада, хусусилә кечмиш Совет Иттиғағы мөканында, Гафгазда сисәти таразлашдырылачағдыр.

СУАЛ: Мәнним суалым чәнаб президент Путинәдир. Бир нечә ил әввәл күтләви информасија васитәләриндән мә'лум олду ки, бир миллијард доллардан артығ мәбләгдә Русија силаһы ганунсуз оларағ Ермәнистанә верилмишдир. Инди мөтбуатда Русија һәрби техникасынын Күрчүстандан Ермәнистанә кәндәрилмәси факты һалландырылыр. Сиз нечә һесаб едирсиниз, бу, Минск групунун үзвү олан өлкәләрдән бири кими Русијанын имичинә зијан вурмајачағмы, еләчә дә рекионда сабитлији позмајачағмы? Сағ олун.

Владимир ПУТИН: Мән сизин суалыныза чаваб верәчәјәм вә ону вердијинизә кәрә тәшәккүр едирәм. Чүнки бу мәсәләдә Русијанын мөвгејини изаһ етмәјә еһтијач вардыр. Силаһларын кәндәрилмәсинә кәлиничә исә, билдијиниз ки, ми, Русијанын рәсми мөвгеји бундан ибарәт олмушдур вә ибарәтдир ки, бүтүн бунлар Совет Иттиғағынын һәрби мүлккәјәтинин вә силаһларынын бөлүшдүрүлмәси илә бағлыдыр. Бунула разылашмағ да олар, разылашмамағ да, мән рәсми мөвге барәсиндә данышырам. Билирсиниз ки, һәтта мувағиг чинајәт иши дә галдырылмыш вә тәһгиг олунмушдур. Бу мәсәлә һәлә дә Русија рәһбәрлијинин дигтәт мәркәзиндәдир.

Инди һәрби тә'јинатлы бә'зи техниканын Ермәнистандағы Русија базаларына индики көчүрүлмәсинә кәлдикдә

исә, бунун һәгигәтән хүсуси изаһата еһтијачы вардыр. Әввәлә, бу техника садәчә олараг, Ермәнистанә кәндәрилмир вә Ермәнистан тәрәфинә верилмир, Русијанын нәзарәти алтындадыр. Онлар Русија һәрби базаларына кәндәрилик. Бу, нә үчүн едилир? Европада ади силаһлар һаггында јениләшдирилмиш бейнәлхалг мугавиләјә ујғун олараг, дүнјанын бу рекионунда Русијанын мугәјжән мигдарда һәрби техника, о чүмләдән зиреһли техника јерләшдирмәјә ихтијары вар. бизим күрчү тәрәфдашларымыз Русија силаһларынын бир һиссәсинин Күрчүстандан чыхарылмасы мәсәләсини галдырдыгы үчүн, биз исә һесаб едирик ки, һазырда дүнјада јаранмыш вәзијјәт Чәнуби Гафғазда Русијанын һәрби гүввәләринин олмасыны һәләлик зәрури едир, бизим башга јолумуз јохдур. Бир даһа вурғуламаг истәјирәм ки, бу һәрби техниканын Чәнуби Гафғазын башга јеринә, Ермәнистандакы һәрби базаларымыза күчүрмәкдән башга сечимимиз јохдур. Әкәр Күрчүстан тәрәфи бу техниканын Күрчүстанда галмасыны истәсәјди, о, индијәдәк орада оларды.

Бу, Ермәнистан вә Күрчүстанын гаршылыгы мүнәсибәтләри илә гәтијјән бағлы дејилдир. һәрчәнд, биз баша дүшүрүк ки, бу һеч кәси севиндирмир, инанын ки, бу, Русија тәрәфини дә севиндирмир. Тәкрар едирәм, бу, Күрчүстан әразисиндәки Русија базаларынын кәләчәји барәдә данышыглар просесиндә тәрәфдашларымызын мөвгәји илә бағлы мәчбури ашымдыр. Бир даһа тәкрар едирәм ки, бу техника Русија Силаһлы Гүввәләринин чидди нәзарәти алтындадыр.

СУАЛ: Суалым чәнәб Путинә вә чәнәб Әлијевәдир. Бу күн Хәзәр үзрә биркә бәјанатын имзаланмасы фактынын өзү кәстәри ки, Азәрбајҹанын вә Русијанын бу проблем барәдә мөвгәләри јахынлашымдыр. Хәзәр дәнизинин статусунун ишләниб һазырланмасына даир бу јахынлашманын параметрләринә мүнәсибәттинизи даһа конкрет сөјләјә биләрдinizми? Сағ олун.

Владимир ПУТИН: Азәрбајҹан Президентинин артыг гејд етдији кими, Хәзәрин мүхтәлиф принципәр үзрә-дә-

ниниз дибинә, сәтһинә көрә бөлүнмәси һаггында данышыглар кифәјәт гәдәр чоһдан, артыг бир нечә илдир ки, апарылыр, кәмичилик мәсәләләри вә диһәр мәсәләләр һәлл олу-нур. Ајдындыр ки, бүтүн бунлар һәр шејдән өнчә, Хәзәрја-ны дөвләтләрин милли мөнафәләри илә бағлыдыр. Тәәссүф ки, индијәдәк бу проблеми чоһтәрәфли планда һәлл етмәк мүмкүн олмамышдыр. Биз һесаб едирик вә она әсасланы-рыг ки, әкәр икитәрәфли гәјдада разылыға кәлмәк мүмкүн-дүрсә, буну етмәк ләзымдыр. Биз Газахыстанла артыг белә разылыға кәлмишик. Отән мүддәт әрзиндә экспертләр ки-фәјәт гәдәр сәмәрәли ишләмишләр. Ајдындыр ки, азәрбај-чанлы һәмкарларымыз өз милли мөнафәләринә наил олма-ға чалышмышлар. Лакин бизим мөвгәләримиз хејли дәрә-чәдә үст-үстә дүшмүшдүр. Биз она әсасланырыг ки, кәми-чилик проблемләри әввәлки вахтларда олдуғу кими һәлл едилмәлидир. һазырда вә бу саһәдә һансыса дәјишикликлә-рә еһтијач јохдур.

Сујун сәтһинин бөлүнмәсинә кәлдикдә исә, биз Хәзәрин бүтүн сәтһиндә сәрбәст кәмичилик тә'мин едилмәси шәр-ти илә дәнизин дибинә үзрә бөлкүјә разылашмышыг. һесаб едирик ки, биз милли марагларымызы нәзәрә алмагла, бир-биримизи дәстәкләмәлијик. тәкрар едирәм, үмуми һалда вә һәтта практик планда, јатаглардан истифадә бахымындан разылашма һәм Русијанын, һәм дә Азәрбајҹанын мөнафә-ләринә ујғундур.

Һејдәр ӘЛИЈЕВ: Владимир Владимирович әтрафлы ча-ваб вердији үчүн мөним демәјә сөзүм јохдур.

Биркә мәтбуат конфрансында Баш назир Артур Расиза-дә, Азәрбајҹан Президентинин Ичра Апаратынын рәһбәри Рамиз Мәһдијев, Азәрбајҹан вә Русија нүмәјәндә һеј'әтлә-ринин үзвләри иштирак едирдиләр.

РУСИЈА ПРЕЗИДЕНТИНИН ШӘРӘФИНӘ

Јанварын 9-да “Күлүстан” сарајында Азәрбајҹан Президенти Һөјдәр Әлијевин адындан Русија президенти Владимир Путинин шәрәфинә рәсми гәбул тәшкил едилмишдир.

Азәрбајҹан Президенти Һөјдәр Әлијев вә Русија президенти Владимир Путин гәбулда нитг сөйләдиләр.

АЗӘРБАЈҹАН ПРЕЗИДЕНТИ ҺӨЈДӘР ӘЛИЈЕВИН НИТГИ

-Русија Федерасијасынын чәнаб президенти, чох һөрмәтли Владимир Владимирович Путин!

Һөрмәтли гонағлар, ханымлар вә чәнаблар!

Владимир Владимирович, Сизи вә Сизи мұшајиәт едөн шөхсләри Азәрбајҹанда үрәкдән саламлајырам. Биз һәгигәтән мәмнунуг ки, Сиз мәним дә’вәtimi гәбул етдиниз вә Азәрбајҹана рәсми сәфәрә кәлдиниз. Бу сәфәр мұстәғил Азәрбајҹан Республикасынын һәјатында олдуґча бөјүк әһәмијјәтә вә Русија-Азәрбајҹан мұнасибәтләриндә чох бөјүк әһәмијјәтә маликидир. Иш елә кәтирмишдир ки, Азәрбајҹан дәвләт мұстәғиллији вә Русија Федерасијасы суверенлик әлдә етдикдән сонра, Советләр Иттифағы дағылдыґдан вә мұстәғил дәвләтләр јарандыґдан сонра Русија президентинин Азәрбајҹана сәфәри олмәмишдыр. Биз истәјирдик, анчаг баш тутмурду. Мән Сизи Азәрбајҹана дә’вәт етдим вә Сиз буна разылыг вердиниз. Лакин, мә’лум олдуґу кими, сәфәрин баш тутуб-тутмајачағы барәдә мұхтәлиф хәбәрләр јайлымышды. Ахы, һәрә өз фикрини сөјләјир, она көрә дә бу сәфәрин баш тутмәмәсины бир о гәдәр дә истәмәјән чохлу адам варды вә онлар габагчадан сөјләјирдиләр ки, сәфәр баш тутмајачагдыр. Амма сәфәр баш тутду вә бу күн Сиз, һөрмәтли Владимир Владимирович, Азәрбајҹана кәлдиниз.

Мәним дә’вәtimi гәбул етдијинизә вә Азәрбајҹана рәсми сәфәрә кәлдијинизә көрә Сизә үрәкдән тәшәккүр едирәм. Бу, шүбһәсиз, тарихи әһәмијјәтли һадисәдир. Бу күн сәфәрин биринчи күнү баша чатыр. Чәсарәтлә демәк олар

ки, бу сәфәр заманы етмәк истәдикләримизин чоху архада галмышдыр. Чәсарәтлә демәк олар ки, сәфәр уғурлудур, өзүнү доғрултмушдур, нәтичәләр көзләдијимиздән дә артыг олмушдур. Башлычасы будур ки, биз Русија Федерасијасы илә Азәрбајҹан арасында тәшәккүл тапмыш вә мөвчуд олан достлуг мұнасибәтләрини бүтүн дүнјаја нұмајиш етдиририк.

Азәрбајҹан мұстәғиллик әлдә етдикдән сонра мұнасибәтләримизи мұрәккәбләшдирмиш ајры-ајры мәрһәләләр олмушдур. Бәлкә дә бу, белә бир сәфәрин һәјата кечирилмәсинә наил ола билмәмәјимизин сәбәбләриндән бири иди. Анчаг букүнкү күн көстәрди ки, көрүшмүзә, Сизин сәфәринизә мане олан мәсәләләрин чоху сүн’и иди, ујдурма иди вә керчәклијә ујғун дејилди. Керчәклик исә ондан ибарәтдир ки, бу күн биз чох сәмәрәли иш көрдүк. Она көрә дә чәсарәтлә демәк олар ки, сәфәр чох уғурлудур, сәфәр баш тутмушдур, өзлүјүндә мұһүм дөврдүр, Русија Федерасијасы илә Азәрбајҹан арасында гаршылыгы мұнасибәтләрдә јени мәрһәлә ачыр.

Русија илә Азәрбајҹан арасында, рус вә Азәрбајҹан халғлары арасында мұнасибәтләрин тарихи бир чох әләмәтдар һадисәләрлә сәчијјәләнәри. Биз буну јүксәк гүјмәтләндиририк ки, тәхминән ики јүз ил әрзиндә бу дәвләтин тәркибиндә оларкән Азәрбајҹан халғы илә рус халғы арасында хош мұнасибәтләр јаранмышдыр вә бу мұнасибәтләр сых достлуга чеврилмишдир. Бир дәвләтин тәркибиндә кечмишдә чар империјасында, сонра да Советләр Иттифагынын тәркибиндә биркә һәјатын кедишиндә Азәрбајҹан халғынын әлдә етдији наилијјәтләри биз Азәрбајҹанда јүксәк гүјмәтләндиририк. Бизим үчүн ән бөјүк әһәмијјәти олан одур ки, рус мәдәнијјәтинин тә’сирин алтында Азәрбајҹанда дүнјәви һәјәт тәрзинин хусусијјәтләри мејдана кәлмәјә башламышдыр. Азәрбајҹанлылар Русијада тәһсил алырдылар, онлар сонрадан, өз халғынын маарифчиләри олмуш вә милли дирчәлиш үчүн, елмин, тәһсилин, мәдәнијјәтин, инчәсәнәтин инкишафы үчүн чох ишләр көрмүшләр. Этән јүзиллик әрзиндә Азәрбајҹанда олдуґча бөјүк дәјишикликләр баш вермишдир. Тәһсил сәһәсин кенишлән-

миш, али тәһсил, елми тәдғигат мүнәссисәләри тәшкил едилмиш вә бир чох диқәр ишләр көрүлмүшдүр. Бүтүн бунлары рус халғынын нүмәјәндәләринин, рус зијалыларынын, мәдәнијјәт хадимләринин, инчәсәнәт хадимләринин көмәји илә едә билмишиқ. Бунларын һамысы Азәрбајҹан халғынын үмүмбәшәри дәјәрләрдән, Авропа дәјәрләриндән бәһрәләнмәсиндә вә Азәрбајҹанда дүнјәви чәмијјәтин гурулмасында олдуғча бөјүк рол ојнамышдыр. Өтән әср әрзиндә Азәрбајҹанда игтисадијјатын, сәнәјенин, кәнд тәсәруфатынын инкишафы, бүтүн һәјатын јенидән гурулмасы Русија илә, Русијадан, Русија мүнәхәссисләриндән алдығымыз көмәклә сых бағлыдыр. Јәгин Русијада буну гүмәтләндириләр ки, Русијанын вә бүтүн Советләр Иттифагынын игтисадијјатынын инкишафында, сәнәјенин инкишафында, сәнәјәләшдирмәдә Азәрбајҹан нефти өз ролуну ојнамышдыр. Биз ифтихарла дејирик ки, Азәрбајҹан нефтчиләри Русија Федерасијасынын вә о вахткы бүтүн Советләр Иттифагынын мүнхәлиф рекионларында бир чох нефт вә газ ја-тағларынын ашқара чыхарылмасынын фәал иштиракчылары олмушлар.

Бүтүн бунлар тарихин ајры-ајры фактларыдыр. Бу күн исә бизим үчүн ән башлычасы одур ки, Советләр Иттифагынын сүгутундан сонра мүнәхәл дәвләтләр јаранмыш вә Русија Федерасијасы өз суверенлијини е'лан едәрәк демократија, базар игтисадијјаты принципләрини һәјата кечирмәјә, игтисади, сәсиал ислаһатлар апармаға башламышдыр. Бу, кечмишдә Советләр Иттифагынын тәркибинә дахил олмуш индики диқәр мүнәхәл дәвләтләр үчүн нүмунә олмушдур. Биз буну јүксәк гүмәтләндиририк ки, Русија дәвләтин, ич-тимаи һәјатын демократикләшдирилмәси, базар игтисадијјатынын инкишафы, азадлығ-сөз азадлығы, мәтбуат азадлығы принципләринин бәргәрәр едилмәси јолу илә кедир. Бунлар Азәрбајҹанда да һәјата кечирилди. Бу процесләр биздә бир гәләр мүнәхәл, чәтин кетмишдир. Биз һәләлик демократијанын инкишаф етдирилмәсинин, игтисади ислаһатлар апарылмасынын, базар игтисадијјаты принципләринин бәргәрәр олунамасынын һамар јолуна чыха билмишиқ.

Инди мүнәхәл дәвләт олан Азәрбајҹан Русија Федерасијасы илә бүтүн сәһәләрдә бәрәбәр һүгүғлар әсасында сых достлуғ мүнәсибәтләри сахлајыр вә әмәкдашлығ едир. Бу, һәјатда, Русија илә Азәрбајҹан арасында мүнәсибәтләрин бөјүк тарихиндә јени мәрһәләдир. Бу, һеч дә садә олмајан, мүнәхәл јолдур. Биз һамымыз бу дәврүн чәтинликләринә мән'руз галмышық. Лакин бунула јанашы, бу чәтинликләр бүтүн сәһәләрдә даһа сых әмәкдашлығ етмәк, әләғәләри мөһкәмләндирмәк, гаршылығлы мүнәсибәтләри дәринләшдирмәк вә кенишләндирмәк зәрурәтини гаршыја чыхарыр.

Бүкүнү данышығлар вә имзаланмыш сәнәдләр дә ајдын кәстәрир ки, биз доғру јолдајық вә әмәкдашлығымыз даһа да инкишаф етдирмәк, Русија Федерасијасы илә Азәрбајҹан арасында достлуғ мөһкәмләтмәк јолу илә кедирик. Русија президентинин вә Азәрбајҹан Президентинин имзаладығлары Бақы бәјаннамәси бөјүк әһәмијјәтә малиқдир. Бәјаннамәдә гаршылығлы мүнәсибәтләримизин јени принципләри өз әксини тапмышдыр, башлычасы исә, о, Русија Федерасијасы илә Азәрбајҹан арасында стратеји тәрәфдашлығ принципләринин јени сәвијјәә чыхмасыны шәртләндирди. Биз бу сәнәди јүксәк гүмәтләндирди вә һесаб едирик ки, о, мүнәсибәтләримизин даһа да кенишләнмәси вә дәринләшмәси үчүн зәминдир. Имзаланмыш сәнәдләр арасында Хәзәр дәнизиндә әмәкдашлығ һағгында биркә бәјанатын чох бөјүк әһәмијјәти вар. Бу, һәр бир өлкәнин милли мәнәфәләринә гејд-шәртсиз риәјәт едилмәси әсасында бүтүн Хәзәрјаны дәвләтләрин әмәкдашлығы үчүн јол ачыр. Игтисади характерли диқәр сәнәдләрин дә бизим үчүн әһәмијјәти бөјүкдүр. Ән башлычасы исә һөрмәтли Владимир Владимировичлә өлкәләримизин гаршылығлы мүнәсибәтләри илә бағлы, демәк олар, бүтүн мәсәләләр бәрәсиндә, рекионумуза вә бејнәлхалғ һәјата аид бүтүн мәсәләләр бәрәсиндә төкбәтәк сөһбәтимиздир. Бөјүк мәмнунлуғла демәк истәјирәм ки, биз мөвгеләрин, бахышларын үјгүн кәлдијини, гаршылығлы алашма олдуғуну, ән башлычасы исә, әмәкдашлығымыз даһа да дәринләшдирмәк вә инкишаф етдирмәк, достлуғумузу мөһкәмләтмәк арзусу олдуғуну ашқара чыхардық.

Гафгазда проблемләримиз чоҳдур. Бу мәсәлә даньшыгла-рымызда хусуси јер тутурду. Әлбәттә, Гафгаздакы бүтүн проб-лемләрин бизим үчүн әһәмијјәти вар, о мә'нада ки, бизә динч Гафгаз кәрәкдир, Гафгазын бүтүн өлкәләриндә ичтимаи-сија-си вәзијјәтин сабит олмасы, Гафгаз өлкәләринин өз араларын-да лазымы сәвијјәдә әмәкдашылыг етмәси кәрәкдир. Лакин Ер-мәнистанла Азәрбајҹан арасында мүнәгишәнин-Дағлыг Гара-бағ мүнәгишәсинин һәлли бизим үчүн, Азәрбајҹан үчүн сон дәрәчә бөјүк әһәмијјәтә маликдир. Бу мүнәгишәдән бүтүн Гафгаз әзаб-әзијјәт чәкир, ондан Азәрбајҹан әзаб-әзијјәт чә-кир, ондан Ермәнистан әзаб-әзијјәт чәкир. О, реҹионумузу иттисадијјатынын инкышафында бир чоҳ имканларымыздан истифадә едилмәсини ләнкидир. Русија бу проблемлә мүнә-гишәнин лал башланғычындан мөшғул олур. Һәлә 1992-чи илдә АТӘТ-ин Минск групу јарадылмаздан әввәл Русија бу проблемлә мөшғул олмушдур. Бүтүн дөвр әрзиндә Русија бу просесин иштиракчысыдыр. Үстәлик, артыг нечә илләрдир ки, о, Америка Бирләшмиш Штатлары вә Франса илә бир-ликдә АТӘТ-ин Минск групунун һәмсәдриди.

Бу күн биз мүнәгишәнин динчликлә низама салынмасы мәсәләсини мұзакирә етдик. Биз сүлһ мөвгеләриндә, Гаф-газда сүлһүн бәргәрар едилмәси мөвгеләриндә, Ермәни-станла Азәрбајҹан арасында сүлһүн бәргәрар олмасы мөвге-јиндә гәти шәкилдә дајанмышыг. Әлбәттә, бүтүн бејнәлхалг һүгүт нормаларына, хусусән әрази бүтөвлүјү вә сәрһәдлә-рин позулмазлығы принципинә әмәл едилмәси шәрти илә. Олур ки, бу күн имзаладығымыз сәнәд чоҳ мүһүмдур, ора-да һәмин принципәр өзүнүн там әксини тапмышдыр.

Ермәнистан-Азәрбајҹан мүнәгишәсинин һәллиндә Руси-јанын ролуна биздә, Азәрбајҹанда бөјүк үмидләр бәсләјир-ләр. Мән бөјүк мәмнунлуғ һисси илә демәк истәјирәм: бу күн Владимир Владимирович мөтбуат конфрансында бөјән етди ки, Русија өз сә'јләрини күчләндирмәји ләзым билир, Русија бу мәсәләнин сүлһ јолу илә һәлли мөвгеләриндә гә-ти шәкилдә дајанмышдыр. Ачығыны десәк, бу, үмид вә инам јарадыр ки, һәмин мәсәләни һәлл етмәк, өзү дә тез-ликлә һәлл етмәк олар.

Биз баша дүшүрүк ки, бу, мурәккәб мүнәгишәдир. Гар-шылыгы күзәштләр ләзымдыр. Һесаб едирик ки, бу кү-зәштләр һәм Ермәнистан тәрәфиндән, һәм дә Азәрбајҹан тәрәфиндән олмалыдыр. Русија бејнәлхалг һәјатда, Гафгаз-да, өлкәләримизин һамысында бөјүк нүфуза маликдир вә шүбһәсиз, бу проблемин арадан галдырылмасында һәлледи-чи рол ојнаја биләр. Биз бу үмидлә јашајырыг вә јашајача-ғыг. Үмидварыг ки, мүнәгишә сүлһ јолу илә арадан галды-рылачағ, Ермәнистан силаһлы гүввәләри тәрәфиндән ишғал олунмуш торпағлар азад едиләчәк, бир милјон гагғын өз доғма торпағларына гајыдачағ вә Азәрбајҹанла Ермәнистан арасында сүлһ јаранаҹағдыр.

Биз билирик ки, Русијада да олдуҹа чоҳ проблем вар, Советләр Иттифағынын сүгутундан сонра узун мүддәт Руси-јада һәјат рәван олмамышдыр. Чәтикликләр, проблемләр олмушдур. Биз, мүстәгил дәвләтләр,-мән Азәрбајҹаны вә кечмишдә Советләр Иттифағынын тәркибинә дахил олмуш индики диҹәр мүстәгил дәвләтләри нәзәрдә тутурам,-һәми-шә Русијаны әсас кәтүрмүшүк вә бу илләр әрзиндә дә әсас кәтүрмүшүк. Биз Азәрбајҹанда һәмишә һесаб етмишк вә һесаб едирик ки, Русијанын иттисади вә сәсиал инкышафы-нын јүксәк сәвијјәси, Русија Федерасијасынын сабитлији, ислаһатларын уғурла апарылмасы вә Русијанын уғурлу ха-риҹи сијасәти тәкчә Русија үчүн дејил, ону әһәтә едән өл-кәләр үчүн, о чүмләдән Азәрбајҹан үчүн дә бөјүк әһәми-јәтә маликдир.

Бу күн биз Русијада кедән просесләри, мүсбәт просеслә-ри бөјүк фәрәһ һисси илә мұшаһидә едирик. Русија Феде-расијасы дәвләтчилијинин мөһкәмләnmәсиндән, сөһбәт терроризм, екстремизм, тәҹавүзкар сепаратизм илә мұбариз-зәдән сөһбәт кедир. Бејнәлхалг мәсәләләрин һәллиндә Ру-сијанын ролунун артмасындан сөһбәт кедир. Русија бөјүк өлкәдир. Онун чоҳ бөјүк имканлары вар. Буна кәрә дә Ру-сија хусусән мүасир дөврдә бир чоҳ бејнәлхалг мәсәләлә-рин һәллиндә һағлы оларағ мүһүм рол ојнамалыдыр.

Демәлијәм ки, Русијада хариҹи сијасәтдә дә, дахили си-јасәтдә дә, дәвләтчилијин мөһкәмләндирилмәсиндә дә баш

верән мүсбәт дәјишикликләр бизи бу мә'нада севиндирир. Русија президенти Владимир Владимирович Путинин бүтүн бунларда олдугча бөјүк ролу вар. Биз һамымыз көрүрүк вә бу, артыг реал бир фактдыр ки, Владимир Владимирович Путин Русијанын президенти сечилдикдән сонра Русијада вә өлкәннин дахилиндә чох чидди вә сүр'әтли дәјишикликләр баш верир. Бејнәлхалг һәјатда да Русијанын симасы тамамилә башга шәкил алыр, о, тәбии олараг, бөјүк әһәмијәт кәсб едир.

Буна көрә биз алгышлајырыг ки, бу күн Русија Федерасијасында президент Владимир Владимирович Путин бүтүн чәмијјәти сых бирләшдирир, дәвләтчилији мөһкәмләндирир, динамик харичи сijasәт апарыр вә конкрет харичи сijasәт тәдбирләри һәјата кечирир.

Бир президент кими вә бир инсан кими Владимир Владимировичә бөјүк рәғбәт бәсләјирәм. Шүбһәсиз ки, һәр бир инсанын өз мөвгеләри, өз рә'јләри вар. Владимир Владимирович Путин өзүнүн бүтүн фәалијјәти илә, бүтүн проблемләрә реалистчәсинә јанашмасы, өз сәдәлији илә, МДБ өлкәләри вә диқәр өлкәләрлә әдәләтли мүнәсибәтләр гурмаға чалышмасы илә гыса мүддәт әрзиндә бөјүк нүфуз газанмышдыр. О, Русијада да, бүтүн МДБ өлкәләриндә бөјүк нүфуз газанмышдыр. Артыг дүняда да бөјүк нүфуз газанмышдыр.

Бир даһа демәк истәјирәм ки, Русијада вәзијјәтин сабитлији, иғтисадийјатын, сәсиал сәһәнин инкишафы, Русијанын бејнәлхалг мөвгеләринин мөһкәмләnmәси Русијаны әһәтә едән бүтүн өлкәләр үчүн, мән һәр шејдән әввәл өз адымдан, Азәрбајҹанын адындан данышырам, бөјүк әһәмијјәтә маликдир. Бу бахымдан Владимир Владимирович гыса мүддәт әрзиндә бүтүн лазыми кејфијјәтләри нүмајиш етдириши вә она көрә дә Русијада бөјүк нүфуз газанмышдыр. Хәтринизә дәјмәсин, јахын кечмишдә Русија рәһбәрлијинин нүфузу јүксәк дејилди. Әслинә галса, бу, мүхтәлиф просесләрин баш вермәсинин сәбәбләриндән бәлкә дә бири иди. Владимир Владимирович гыса мүддәт әрзиндә нүмајиш етдирә билмишдир ки, миллиәти, чәмијјәти нечә сых бирләшдирмәк олар, дәвләтчилији нечә мөһкәмләндирмәк

олар вә уғурлу дахили вә харичи сijasәти нечә һәјата кечирирмәк олар.

Биз килејләнирдик ки, Русија президентинин мүстәгил Азәрбајҹана индијәдәк сәфәри олмајыбдыр, будур, артыг вахт чатмыш вә Русија президенти Владимир Владимирович Путин Азәрбајҹана кәлмишдир. О, мүасир тәфәккүрә, мүасир бахышлара малик тамамилә јени рәһбәр типини тәчәссүм етдирир, ән башлычасы исә, бүтүн халглара, бүтүн дәвләтләрә чох һөрмәтчил мүнәсибәт бәсләјир. Она көрә дә, Владимир Владимирович, Сиз Азәрбајҹанда бөјүк нүфуза маликсиниз вә дүняда чох мәшһурлашмысыныз. Бу исә Русија Федерасијасынын даһа күчлү инкишафы үчүн зәминдир вә әлбәттә, Русија илә Азәрбајҹан арасында мүнәсибәтләрин даһа да мөһкәмләnmәси вә кенишләnmәси үчүн олдугча бөјүк әһәмијјәтә маликдир.

Владимир Владимирович, бу күн Сиз мәни Русијаја рәсми сәфәрә дә'вәт етдиниз. Чох сағ олун, тәшәккүр едирәм. Мән бу дә'вәтдән мүтләг истифадә едәчәјәм, үмумијјәтлә, Владимир Владимирович Русија президенти сечилдикдән сонра бизим чох көрүшләримиз, сәһбәтләримиз, чох данышыгларымыз олмушдур, онлар узун илләр әрзиндә Русијанын рәһбәрләри илә бәлкә дә олмамышдыр.

Она көрә дә бу сәфәр бизим үчүн өнәмлидир, о, чох бөјүк әһәмијјәтә маликдир. Әлкәмизә кәлдијинизә көрә мән Сизә бир даһа вә јенидән тәшәккүр едирәм. Биз бир чох мәсәләләри мұзакирә едә вә бир сыра сәнәдләр имзалаја билдик.

Мән Русија Федерасијасынын шәрәфинә, рус халгынын шәрәфинә, Азәрбајҹан илә Русија Федерасијасы арасында достлугун шәрәфинә, рус халгы илә Азәрбајҹан халгы арасында достлугун шәрәфинә, Русијанын лајигли президенти, Русија дәвләтинин башчысы һөрмәтли Владимир Владимирович Путинин шәрәфинә бадә галдырмагы тәклиф едирәм. Сағ олун!

Сонра Русија президенти Владимир Путин нитг сөјләди.

РУСИЈА ПРЕЗИДЕНТИ ВЛАДИМИР ПУТИНИН НИТГИ

-Чох һөрмәтли һәјдәр Әлијевич!

Һөрмәтли достлар!

Ханымлар вә чәнаблар!

Азәрбајҹан Президенти јәгин ки, инди сағлыг демәди, нитг сөјләди вә рекиондакы бүтүн вәзијјәти мүфәссәл тәһлил етди, икитәрәфли мүнәсибәтләрә гүјмәт верди. Биз һаһмыһыз кәрдүк ки, о, буну ә'ла, сәрбәст тәрздә, кағыздан охумадан етди, белә сәриштә тәчрүбәдә, илләр етдүкчә газанһылыр. Она кәрә дә мән чәтин ки, белә чыхыш едә биләрәм. Лакин һәр һалда бир нечә кәлмә демәк истәрдим. Азәрбајҹанын гәдим мүдрик бир кәлаһыны бу күн бурада хатырлаһаг јеринә дүшәрди: һәр шәјин тәзәси, достун кәһнәси.

Бир вахтлар өлкәләримизин халqlары дүзкүн тарихи сечим етмишләр вә ваһид дәвләт чәрчивәсиндә олһаг, Азәрбајҹан халqlына да чох шәј вермишдир. Азәрбајҹанын һәјаһына рус мәдәнијјәтинин тә'сиринә верилән гүјмәтә кәрә Азәрбајҹан Президентинә тәшәккүр етмәк истәјирәм. Лакин мүбалиғәсиз демәк олар ки, бу тә'сир гаршылыглы олмушдур вә бу күн сәдәчә, салоһа баһмагла буну јәгин етмиш оларыг. Будур, мән Мүслүм Магоһәјеви сүфрә архасында кәрүрәм. Онуһа ким даһа чох фәхр едир?!-кәркәмли инчәсәнәт хадимләри илә, әдәбијјат хадимләри илә һәр ики халqlын ејни дәрәчәдә фәхр етмәјә ихтијары вар. Биз тарихимизин јахшы вахтларында да, чох ағыр вахтларында да һәмишә бирликдә олмушуг. Фашизмә бирликдә галиб кәлмишик. Өтән әсрин чох ағыр сынаqlарына бирликдә синә кәрмишик.

Бу күн рекионда да, елә бејһәлхалг мүнәсибәтләрдә дә һәлл едилмәмиш проблемләр һәгигәтән чоһдур. Бу күн биз данышыqlар заманы бу барәдә чох сөһбәт етдик, анчаг мән әминәм, бу проблемләр нә гәдәр мүрәккәб олса да, онлары һәлл етмәк мүмкүндүр. Бу проблемләри һәлл етмәк үчүн хош мәрәм оларса, онлары һаһмыһы һәлл едилә биләр. Биз

дәгиг билирик ки, Азәрбајҹан рәһбәрлијиндә дә, Русија рәһбәрлијиндә дә, рекионун диқәр дәвләтләринин рәһбәрлијиндә дә хош мәрәм вар. Башга чүр ола да билмәз. Она кәрә ки, биз һаһмыһыз илк нөвбәдә өз халqlарыһызын мәһафәләри барәдә дүшүнмәлијик. Бу мәһафәләр исә һәинки мүнәгишәли вәзијјәтләри арадан галдырмағы, һәм дә дәвләтләрәрасы мүнәсибәтләри узунмүддәтли тарихи перспектив үчүн мүсбәт сәпкидә гурһағы диқтә вә тәләб едир.

Дәјә биләрәм ки, һәлә дә һәлл олунһаһыш галан проблемләри мән өз үнһаһыма аид едирәм.

Лакин демәк истәјирәм ки, постсовет мәһанындакы һеч дә бүтүн дәвләтләрдә Азәрбајҹанын бүкүнкү президенти кими белә тәчрүбәли, мүдрик адаһлар дәрһал рәһбәрлијә кәлмәһишләр. Мәнә елә кәлир ки, бу, тәсәдүфи дејилдир. Она кәрә тәсәдүфи дејил ки, бүтөвлүкдә постсовет мәһанында да баш верән просесләр нә гәдәр мүрәккәб олса да, дәвләтләримизин халqlарыһынын тәләбләри бу мүнәсибәтләрдә мүсбәт нәтичәләр әлдә едилмәсинә јөнәлдиһишдир. Тәбии ки, онлар бу проблемләри һәлл етмәјә гәдир оһан инсанлары ирәли чәкирләр.

Мәһз буһа кәрә мән Азәрбајҹан Республикасы Президентинин шәрәфинә, Азәрбајҹан халqlынын шәрәфинә, Азәрбајҹан вә Русија халqlары арасында һәгигәтән достлугун шәрәфинә бадә галдырырам.

□

Сонра Азәрбајҹанын инчәсәнәт усталарыһынын иштиракы илә консерт олду.

□

Рәсми гәбулда Милли Мәчлисин сәдри Муртуз Әләскәров, Баш назир Артур Расизадә, Президентин Ичра Апаратынын рәһбәри Рамиз Мәһдијев, Азәрбајҹанын Москвадакы сәфири Рамиз Ризәјев, Русијанын Баһыдакы сәфири Ниһолај Рјабов, диқәр рәсми шәхсләр иштирак едирдиләр.

РУСИЈА ПРЕЗИДЕНТИ ВЛАДИМИР ПУТИН БАКЫДАКЫ РУС ИЧМАСЫНЫН НУМАЈӘНДӘЛӘРИ ИЛӘ КӨРҮШМҮШДҮР

Јанварын 9-да Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путин она ајрылмыш игәмәтхәндә рус ичмасынын Бақыда јашајан нумәјәндәләри илә көрүшмүшдүр. Русија президенти Владимир Путин көрүшдә нитг сөйләмишдир.

РУСИЈА ПРЕЗИДЕНТИ ВЛАДИМИР ПУТИНИН НИТГИ

—Ахшамыңыз хејир, әзиз достлар!

Сизинлә көрүшмәк, Совет Иттифагынын башына кәлән һадисәдән сонра сизин бурада нечә һөјәт сүрдүјүнүз, тәлејиниз барәдә вә гаршымызда дуран проблемләрин сәмәрәли һәлли үчүн нә етмәли олдуғумуз барәдә данышмағ имканына көрә чох шадам. Русија илә Азәрбајҹан арасында ән'әнәви мүнәсибәтләр вар, биз бу барәдә чох данышмышығ вә јерли рәһбәрлијин, Президент һөјдәр Әлијевич Әлијевин хидмәтләрини ләзымынча гијмәтләндирмәк кәрәкдир. Бүтүн проблемләрә, о чүмләдән дә арадан галдырылмамыш чәтинликләрә бахмајарағ, рус мөдәнијјәтинин горујуб сахламағ мүмкүн олан һиссәсини, рус дилини сахламағ үчүн республикада һәр һалда чох ишләр көрүлмүшдүр. Әслиндә һеч бир мәктәб бағланмајыбдыр, әкәр бағланыбса да, бу, тәәсүф ки, кечмиш Совет Иттифагынын диқәр республикаларында олдуғу кими јәгин чох дејилдир. Мән билән, русдилли 14 мәктәб ишләјир, Славјан Университети фәалијјәт көстәрир, рус дилиндә кифәјәт гәдәр сәјда гәзет, журнал нәшр едилир. Билирәм ки, ән әввәл әдәбијатла тә'минат сарыдан проблемләр дә вар вә саир. Амма дејә биләрәм ки, биз өзүмүзлә, мәнчә, 30-35 мин дәрслик кәтирмишик.

Бөјүк Вәтән мұһарибәси ветеранларына гајғыја, о чүмләдән дә мадди јардым көстәрилмәсинә, көрүнүр, даһа чох

диқтәт јетирмәк ләзымдыр. Биздә мүйәјән мәбләғдә вәсаит ајрылып, Русијада мүйәличә, истираһәт үчүн бу ил 260 мин рубл ајрылмышдыр. Нә едилә биләр вә нә едилмәлидир-бу барәдә данышмағ олар вә биз данышмаға һазырығ.

Билирәм ки, виза режими тәтбигинин мүмкүн перспективи сизләрдән чохуну нараһат едир. һәр һалда, бу, Азәрбајҹанда јашајан руслар арасында да, үмумијјәтлә, Азәрбајҹан чәмијјәтиндә дә мұзакирә олунур. Билдирмәк истәјирәм ки, бу мәсәлә күндәликдә дурмур. Нә һеч бир шәкилдә, нә дә һеч бир вариантда күндәликдә дејилдир, чүнки бир сыра һәлл олунмамыш проблемләрә бахмајарағ, биз Азәрбајҹанла иқитәрәфли мүнәсибәтләрин үмдә проблемләрини һәлл едә билирик вә виза режиминин тәтбигинә һеч бир лүзүм јохдур. Биздә бу гәти тәдбир Күрчүстанла мүнәсибәтләрдә ләзым олмушдур, о да ки анчағ милли тәһлүкәсизлији тә'мин етмәк мәғсәди илә. Күрчүстанла да һеч бир башға сәбәб вә ја һадисә јохдур.

Сизи нараһат едән, марағландыран бу вә диқәр мәсәләләри биз-мән вә һәмкарларым, хари́чи ишләр назири, сәфир, Русија һөкүмәти сәдринин мұавини Виктор Борисович Христенко мұзакирә етмәјә һазырығ. Биз сизин гуллуғунуздајығ, бир даһа ахшамыңыз хејир олсун.

Сонра Азәрбајҹан халғларынын “Содружество” һәмрә'јлик чәмијјәтинин сәдри Елдар Горин чыхыш етди.

О, онларла көрүшмәјә разылығ вердијинә, көрүшмәк истәјинә көрә Азәрбајҹанда јашајан сојдашлары адындан Русија дөвләтинин башчысына миннәтдарлығyny билдирди вә деди ки, Азәрбајҹанда јашајан сојдашлар Владимир Путинин президент сечилмәсинә бөјүк үмидләр бәсләјирләр. Чүнки Русијанын президенти вәзифәсиндә илк аддымларындан о, сојдашларын Русија дөвләти, онун мұхтәлиф ишарәләри тәрәфиндән гајғы вә диқтәт дујмасы үчүн мүмкүн олан һәр шәји етмишдир.

Елдар Горин деди ки, мұхтәлиф милләтләрин нұмајәндәләринин өз милли мәдәнијјәтини инкишаф етдирмәк, рус дилини сахламағ үчүн Азәрбајҹанда јарадылмыш әлверишли зәмин бир инсанын-Һејдәр Әлијевин ады илә бағлыдыр. Бу мејл Һејдәр Әлијев республикаја һәлә илк дәфә рәһбәрлик етмәја башладығы дөврдән бәри горунуб сахланылмағдадыр.

Халғ Чәһәсинин һакимијјәти дөврүндә, мүәјјән радикализмин дујулдуғу дөврдә јарадылан “Содружество” чәмијјәти русдилли әһалинин хејли һиссәсини бирләшдирмишдир.

Көрүшдә Русија структурларынын сојдашларла иши күчләндирмәси барәдә тәклифләр ирәли сүрүлдү.

Русија президенти Владимир Путин Азәрбајҹанда јашајан Русија вәтәндашларынын статусу һағтында вә Русијада јашајан Азәрбајҹан вәтәндашларынын статусу һағтында мугавилә һазырланмасына тәрәфдар олдуғуну билдирди.

ШӘҺИДЛӘРИН ХАТИРӘСИНӘ ЕҢТИРАМ

Јанварын 10-да Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путин вә ону мұшајиәт едән шәхсләр Шәһидләр Хијабаныны зијарәт етмиш, Азәрбајҹанын азадлығы, суверенлији вә әрази бүтөвлүјү уғрунда чанларындан кечмиш чәсур оғул вә ғызларымызын хатирәсини јад етмишләр.

Русија дәвләтинин башчысы шәһидләрин хатирәсинә еһтирам әләмәти оларағ Әбәди Мәш’әлин өнүнә әклил гојмушдур.

Русија Федерасијасынын вә Азәрбајҹанын дәвләт һимнләри сәсләнмишдир.

Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путин Шәһидләр Хијабанынын фәхри гонағлар китабына үрәк сөзләрини јазмышдыр: “Азәрбајҹанын гәһрәманларынын хатирәси әбәдидир”.

Мәрәсимдә Азәрбајҹанын Баш назири Артур Расизадә, Русија Федерасијасынын өлкәмиздәки сәфири Николај Рјабов, Азәрбајҹанын Русијадакы сәфири Рамиз Ризәјев вә ди-кәр рәсми шәхсләр иштирак етмишләр.

РУСИЈА ПРЕЗИДЕНТИ ВЛАДИМИР ПУТИН АЗӘРБАЈҹАН ПАРЛАМЕНТИНДӘ

Јанварын 10-да Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путин Азәрбајҹан Республикасы Милли Мәчлисинин сәдри Муртуз Әләскәровла көрүшмүшдүр.

Спикер дост өлкәнин рәһбәрини Азәрбајҹан Парламентиндә саламламасына шад олдуғуну вурғулајарағ, республикамызын Президенти Һејдәр Әлијевин дә’вәтини гәбул едиб өлкәмизә кәлдијинә көрә она тәшәккүрүнү билдирди.

Милли Мәчлисин сәдри деди ки, Русија илә Азәрбајҹан арасында гәдим вә зәнкин тарихи олан мүнәсибәтләр өлкәмиз мүстәғиллик газандыгдан сонра суверенлијә, әрази бүтөвлүјүнә һөрмәт, бир-биринин дахили ишләринә гарыш-мамағ әсасында инкишаф едир.

Муртуз Әләскәров ики өлкәнин парламентләрарасы әләгәләриндән данышарағ билдирди ки, Азәрбајҹанын Милли Мәчлиси илә Русијанын Дөвләт Думасы арасында достлуг мүнәсибәтләри јаранмышдыр. Парламентләрарасы достлуг групплары ганунверичилик тәчрүбәсинин өјрәнилмәсиндә мүнһүм рол ојнајырлар.

Парламентин сәдри Дағлыг Гарабағла бағлы Ермәнистан-Азәрбајҹан мүнәгишәсинин динчликлә низама салынмасы мәсәләләринә дә тохунду вә әмин олдуғуну сөјләди ки, АТӘТ-ин Минск группунун һәмсәдри олан Русија бу проблемин тезликлә һәлли үчүн бүтүн сә’јләрини көстәрәчәкдир.

Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путин гонагтәрвәрлијә көрә миннәтдарлығыны билдирәрәк нәзәрә чарпдырды ки, Русија рәһбәрлији Азәрбајҹанла сијаси, игтисади, мәдәни мүнәсибәтләрин инкишафына бөјүк әһәмијјәт верир. О, Азәрбајҹан Президенти Һејдәр Әлијев илә апардығы данышыгларын нәтичәләриндән разы галдығыны сөјләди вә деди ки, сәфәрин кедишиндә имзаланмыш сә-

нәдләр икитәрәfli мүнәсибәтләрин даһа дә дәринләшмәсинә јени тәкан верәчәкдир.

Сәһбәт заманы гаршылыглы марағ доғуран мәсәләләр барәсиндә фикир мүбадиләси апарылды.

Азәрбајҹанын Баш назири Артур Расизадә, Милли Мәчлис сәдринин биринчи мүавини Ариф Рәһимзадә, Парламент сәдринин мүавини Зијәфәт Әскәров, Русија Федерасијасынын өлкәмиздәки сәфири Николај Рјабов вә диҹәр рәсми шәхсләр иштирак едирдиләр.

МИЛЛИ МӘЧЛИСИН ДЕПУТАТЛАРЫ ИЛӘ КӨРҮШ

Јанварын 10-да Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путин Милли Мәчлисін депутатлары илә көрүшмүшдүр.

Азәрбајҹан Парламентинин депутатлары али гонағы һәр рәтәли алғышларла гаршыладылар. Көрүшү Милли Мәчлисін сәдри Муртуз Әләскәров ачды.

МИЛЛИ МӘЧЛИСИН СӘДРИ МУРТУЗ ӘЛӘСКӘРОВУН Ч Ы Х Ы Ш Ы

-Русија Федерасијасынын һөрмәтли чәнаб президенти!
Милли Мәчлисін һөрмәтли депутатлары вә гонағлары!
Ханымлар вә чәнаблар!

Һөрмәтли Владимир Владимирович, илк нөвбәдә, ичәзә верин, Азәрбајҹан Республикасынын Милли Мәчлисіндә Парламентин үзвләри адындан, шәхсән өз адымдан Сизи үрәклән саламлајым.

Биз өлкәмизә Сизин сәфәриниз һагтында мә'луматы бәјүк разылыг һиссиә гаршыладыг. Бу һадисәнин әһәмийәти ондадыр ки, һәммин сәфәр, Русија Федерасијасы башчысынын Азәрбајҹана илк рәсми сәфәридир. Биз әминик ки, јени әсрин башланғычында һәјата кечирилән бу сәфәр дәстлуг мүнәсибәтләримизин мөһкәмләnmәсиндә, дәринләшмәсиндә јени мәрһәләдир. Бу, өз нөвбәсиндә, Азәрбајҹан-Русија мүнәсибәтләринин инкишафында мүһүм дәвр олачагдыр.

Азәрбајҹанла Русијаны тарихән ән'әнәви мүнәсибәтләр, дәстлуг мүнәсибәтләри бағлајыр. Өлкәләримизин президентләринин сијаси мүдрилији сәјәсиндә инди бу мүнәсибәтләр гаршылыгылы сурәтдә фәјдалы вә бәрәбәрһүтүглу әмәкдашлыг әсасында гурулур ки, бу да халqlарымызын үм-

дә мәнәфеләринә ујғундур. Јүксәк сәвијәдә көрүшләр Азәрбајҹанла Русија арасында мүнәсибәтләрин инкишафында вә кенишләnmәсиндә хүсуси рол ојнајыр. Азәрбајҹан Республикасынын Президенти чәнаб Һејдәр Әлијевин һәлә 1997-чи илин ијулуңда вә 2000-чи илин јанвар, ијуң, август ајларында Русијаја сәфәрләринин әһәмийәтини нәзәр чарпдырмаг истәјирәм. Һәммин сәфәрләр заманы икитәрәfli мүнәсибәтләрин әсас истигамәтләри, гаршылыгылы мараг доғуран рекионал, глобал проблемләр музакирә едилмиш вә бир сыра мүһүм дәвләтләрарасы вә һөкүмәтләрарасы сазишләр имзаланмышдыр.

Милли Мәчлисін һөрмәтли депутатлары, сизә мә'лумат вермәк истәјирәм ки, дүнән Русија Федерасијасы илә Азәрбајҹан Республикасы арасында, президентләримиз арасында данышыгларда бир сыра јени дәвләтләрарасы вә һөкүмәтләрарасы сазишләр, о чүмләдән Бақы бәјаннамәси вә икитәрәдентин биркә бәјанаты имзаланмышдыр. Өлкәләримиз арасында имзаланмыш бүтүн бу сазишләр, шүбһәсиз, кәләчәкдә әмәкдашлыгымызын мөһкәмләnmәсинә, дәринләшмәсинә, ики халqын јахынлашмасына көмәк едәчәк, һабелә онларын һәртәрәfli инкишафынын тә'минатчысы олачагдыр.

Һөрмәтли Владимир Владимирович, Азәрбајҹан Президенти чәнаб Һејдәр Әлијевин рәһбәрлији илә өлкәмиздә кениш миғјаслы сијаси, социал, игтисади вә һүгүгн ислаһатлар уғурла һәјата кечирилир, бу ислаһатлар һүгүгн, демократик вә дүнјәви дәвләт гурулмасы үчүн мөһкәм базаны тә'мин едир.

Азәрбајҹанын Милли Мәчлисінә-республиканын али гәунунверчилик органына сон сечкиләр буна әјани мисалдыр. Сечкиләрин кедишини бир чоҳ бейнәлхалг тәшкилатларын вә дәвләтләрин нүмәјәндәләри, о чүмләдән Русија Федерасијасы Федерал Мәчлисинин үзвләри мушаһидә едирдиләр.

Мушаһидәчиләрин үмуми рә'ји белә инди ки, Азәрбајҹанда кечирилмиш сечкиләр чәмијјәтин демократикләшдирилмәси јолуңда ирәлијә доғру даһа бир адым олмушдур. Ла-

кин республиканын мүстәғиллијинин мөһкәмләnmәси јолунда чох бөјүк наилијјәтләрлә јанашы, гоншу Ермәнистан тәрәфиндән Азәрбајҹан әразисинин 20 фанзинин ишғал едилмәси, он илдән артыгдыр чадыр шәһәрчикләриндә ағыр вә дөзүлмәз шәрәитдә јашајан бир милјондан чох гачгынын олмасы илә әләгәдар өлкәмиз бөјүк чәтинликләрлә гаршылашмышдыр. Вәзијјәти мурәккәбләшдирән бир дә будур ки, БМТ Тәһлүкәсизлик Шурасынын дөрд гәтнамәсини, Ермәнистан гошунларынын Азәрбајҹан әразисиндән гејд-шәртсиз чыхарылмасыны, Азәрбајҹан Республикасынын әрази бүтөвлүјүнүн вә сәрһәдләринин тохунулмазлыгынын бәрпа олунмасыны тәләб едән АТӘТ-ин вә диқәр бејнәлхалг тәшкилатларын гәрарларына Ермәнистан индијәдәк мөһәл гојмур.

Азәрбајҹан рәһбәрлији Русија Федерасијасынын һәм-сәдрләрдән бири олдуғу АТӘТ-ин Минск групу чәрчивәсиндә бу мүнәғишәннин сүлһ јолу илә һәлли үчүн һәр шеј етмәк әзминдәдир. Буну илә әләгәдар биз Дағлыг Гарабағ мүнәғишәсинин динчликлә низамә салынмасы просесиндә Русијанын ролунун фәаллашдырылачағына бөјүк үмидләр бәсләјир вә үмид едирик ки, чәнаб президент, Сизин сәфәриниз һәмнин проблемин әдаләтли һәлли ишиндә мүнһүм тәкан олачагдыр.

Мүстәғил Дөвләтләр Бирлијинин фәал үзвү кими Азәрбајҹан МДБ-нин үзвү олан бир дөвләтин-Ермәнистанын бирлијин үзвү олан диқәр дөвләтә-Азәрбајҹанә гаршы әрази иддиалары ирәли сүрмәсини, ону илә мүнһарибә вәзијјәтиндә олмасыны гејри-нормал һәл һесаб едир. Сөз јох ки, бу, һәмнин бејнәлхалг тәшкилатын нүфузуна чох бөјүк зијан вурур.

Һөрмәтли чәнаб президент, дөвләтләримизин парламентләри арасындакы сых әләгәләр икитәрәфли мүнәсибәтләрин инкишафында өнәмли рол ојнајыр. буну илә да онлар Азәрбајҹан-Русија мүнәсибәтләринә бөјүк төһфә всириләр. Парламентләримиз арасында артан әләгәләр гауиверичилик сәһәсиндә тәчрүбә мүбәдиләсинин фәаллаш-

масына көмәк едир. Бу јахынларда јарадылмыш Азәрбајҹан-Русија депутат ишчи групу да Азәрбајҹан Республикасынын Милли Мәчлиси илә Русија Федерасијасынын Федерал Мәчлиси арасында парламент әләгәләринин инкишафында, кенишләnmәсиндә мүнһүм рол ојнајыр.

Өлкәләримиз арасында парламентләрарасы мүнәсибәтләр Мүстәғил Дөвләтләр Бирлији чәрчивәсиндә, һабелә Русија Федерасијасынын вә Азәрбајҹан Республикасынын иштирак етдикләри диқәр бејнәлхалг тәшкилатлар чәрчивәсиндә уғурла инкишаф едир вә бундан сонра да инкишаф едәчәкдир.

Һөрмәтли Милли Мәчлис үзвләри, инди исә, ичәзәнизлә, Русија Федерасијасынын президенти чох һөрмәтли чәнаб Владимир Владимирович Путинә сөз верим.

РУСИЈА ПРЕЗИДЕНТИ ВЛАДИМИР ПУТИНИН Ч Ы Х Ы Ш Ы

-Һөрмәтли чәнаб сәдр!

Һөрмәтли депутатлар!

Әзиз достлар!

Илк нөвбәдә, ичәзә верим, өлкәнизә кәлмәк дә'вәтинә көрә вә бу күн бурада, өлкәнизин Парламентиндә, сизин гаршынызда, Азәрбајҹан халгынын елчиләри гаршысында чыхыш етмәк имканына көрә Азәрбајҹан Республикасынын Президентинә вә бүтүн Азәрбајҹан халгына миннәтдарлыгымы билдирим. Мән сиз Парламентә сечилмәјиниз мүнәсибәтилә, спикери исә бу јүксәк вәзифәјә тәқрар сечилмәси мүнәсибәтилә тәбрик етмәк истәјирәм.

Биз Азәрбајҹанә өз сәфәримизи вә республиканын рәһбәрлији илә данышығлары өлкәләримиз арасында мүнәсибәтләрин јени мәрһәләсинә доғру мүнһүм адым кими гүјмәтләндиририк. Конструктив тәрәфдашылығмызын вә гаршылығлы фәалијјәтимизин даһа јүксәк сәвијјәси бу ады-

мын башлыча мәзмуну олачагдыр. Данышыглар заманы һеј-дәр Әлијевич Әлијев илә биз нәинки јығылыб галмыш мәсәләләри арадан галдырмаға, һәм дә, башлыча олараг, диалогумузу бүтүн саһәләрдә икитәрәфли әмәкдашылығын дәринләшдирилмәсинә јөнәлтмәјә чалышдыг.

Гафғазда тәһлүкәсизлијин тәмин олунмасы вә әмәкдашылығын инкишаф етдирилмәси принципләри һагғында Русија Федерасијасы вә Азәрбајҹанын имзаладыглары Бакы бәјаннамәси бу мәгсәдә чаваб верир.

Инди даһа сәмәрәли гаршылыгы фәалијјәт үчүн һакимијјәтин бүтүн пилләләрини, бүтүн әләгәдар ичтимаи тәшкилатлары, илк нөвбәдә, өлкәләримизин али ганунверичилик органларыны, бүтүн депутат корпусуну ишә чәлб етмәк вачибдир.

Тәәссүф ки, сон илләр Русија-Азәрбајҹан парламент әләгәләри аз интенсив олмушдур. Һалбуки мүнәсибәтләримизин бир чох чәһәтләриндә парламентләр үчүн дә јер вар. Биз бир аз әввәл Азәрбајҹан Парламентинин рәһбәрлији илә көрүшдә бу барәдә данышдыг. Бу мәсәләдә сизин сөзүнүз зәруридир вә һеч бир шүбһә јохдур ки, чох-чох санбаллыдыр. Зәннимчә, өлкәләримизин парламентләриндә јарадылмыш гејри-формал “достлуг груплары” апарычы рол ојнамалыдыр. Әлбәттә, илк нөвбәдә иғтисади әләгәләрин даһа јүксәк сәвијјәси сизинлә бирикдә гәдәм гәјдугумуз икитәрәфли мүнәсибәтләрин јени мәрһаләсинә ујғун олмалыдыр. Бурада өнчүл истигамәтләр сырасына тичарәт дөвријјәсинин һәчмини артырмаг, иғтисадијјатын мүхтәлиф саһәләриндә әмәкдашылығы инкишаф етдирмәк дә дахилдир.

Өтән ил Русија-Азәрбајҹан тичарәт дөвријјәсинин һәчми чәми 300 милјон доллар олмушдур. Бу, гаршылыгы мәнәфеләримизә ашкар сурәтдә ујғун дејил, реал имканларымыза ујғун дејил, һәрчәнд ки, Русија Азәрбајҹанын тәрәфдашылары арасында биринчи јери тутур. Буна бахмајараг, үмуми сәвијјә һәр һалда јүксәк дејилдир.

Вәзијјәт дүзәлдилә биләр вә дүзәлдилмәлидир. Зәннимчә, бу саһәдә һәр ики дәвләтин парламентләри үзләринин дә дәстәји-һәм сизин дәстәјиниз, һәм дә русијалы һәмкарларынызын дәстәји кәрәкдир. Јени норматив-һүтуги актларын көмәји илә биз харичи иғтисади әләгәләрин тарифләр вә веркиләр бахымындан тәнзимләnmәсини ујғунлашдыра, әсассыз көмрүк сәдләрини вә әләвә рүсумлары арадан галдыра биләрдик. Бир сөзлә, һәр ики дәвләтин тәсәррүфат субъектләри үчүн әлверишли зәмин јаратмаг мүмкүндүр.

Русија јаначаг-енергетика комплексинин бүтүн саһәләриндә Азәрбајҹанла сых әмәкдашылыға һазырдыр, јатагларын ишләнилмәсиндә иштирак етмәјә, дахили истехлак үчүн нефт алмаға вә ихрач үчүн өзүнүн бору көмәрләриндән вә нәглијјатындан истифадә олунмасына һазырдыр. Русијадан Азәрбајҹана тәбии газ көндәрилмәси мәсәләсини чох перспективли һесаб едирәм. Бизим арамызда 2001-чи илин сонунадәк мұвафиг мұғавиләләр бағланмышдыр. Дүнән биз Русијанын “ЛУКойл” ширкәти илә Азәрбајҹан Республикасынын Дөвләт Нефт Ширкәти арасында бу саһәдә даһа бир чох мұһүм сәзиш имзаладыг. Сәрмәјәләрин үмуми һәчми 250 милјон доллар олан бу сәзиш 25 ил мүддәтинә нәзәрдә тутулмушдур.

Малијјә вә банк структурларынын хәтти илә, сәрмәјә ләјһәләри үзрә, мүштәрәк мүәссисәләр вә диқәр тәсәррүфат бирликләри јарадылмасында әмәкдашылыг гаршылыгы фәалијјәтимизин мұһүм чәһәтидир.

Әкәр сәрһәдјаны әмәкдашылығы, Русија Федерасијасы субъектләринин Азәрбајҹанла бирбаша иғтисади әләгәләрини кенишләндирсәк, сәмәрә анчаг артар. Тәсәдүфи дејил ки, нұмәјәндә һеј’әтимизин тәркибиндә Русија Федерасијасы рекионларынын лидерләри дә вардыр. Бунлар Дағыстанын Дөвләт Шурасынын сәдри вә һәштәрхан вилајәтинин губернаторудур.

Өтән илин сонунадәк Русија рекионлары илә онларын

Азәрбајҹандакы тәрәфдашлары арасында иғтисадијјат, ти-
чарәт, елм вә мәдәнијјәт сәһәсиндә әмәкдашлығ һағгында
26 сазыш имзаланмышдыр. Русијанын 70-дән чох республи-
ка вә вилајәтинин мүәссисәләри өлкәнин харичи иғтиса-
ди тәрәфдашлары олмушдур.

Биз икитәрәfli һәрби әләгәләрин узунмүддәтли әсасда
инкишаф етдирилмәсинә дә тәрәфдарығ. Ајрыча нәзәрә
чарпдырмағ истәјирәм ки, бу сәһәдә әмәкдашлығ да һәр ики
дәвләтин мәнәфеләринә ујғундур вә үчүнчү өлкәләрә гаршы
јөнәлдилмәјибдир. Сон вахтлар һәрби әмәкдашлығын инки-
шафында мүәјјән мүсбәт ирәлиләјишләр әмәл кәлмишдир.
Биз бу мүнәсибәтләри кәләчәкдә дә инкишаф етдирәчәјик.

Биз икитәрәfli мүнәсибәтләримиздә Русија Федераси-
јасы илә Азәрбајҹан Республикасы арасында достлуг, әмәк-
дашлығ вә гаршылығлы тәһлүкәсизлик һағгында 1997-чи ил
3 ијул тарихли мугавиләјә әсасланырығ. Ики өлкә арасын-
да гаршылығлы фәалијјәтин бүнвәрәсини мәһз бу сәнәд
гәјмушдур. Бунуна јанашы, биз бу фикирдәјик ки, мүнәси-
бәтләримизин мугавилә-һүғуғи базасыны инкишаф етдир-
мәк ләзымдыр вә бу, мүмкүндүр.

Азәрбајҹан Республикасынын әразисиндә даими јашајан
Русија Федерасијасы вәтәндашларынын вә Русија әразисин-
дә даими јашајан сизин өлкәнин вәтәндашларынын ста-
тусу һағгында мугавиләни артығ јахын вахтларда бағламағ
вачибдир. һесаб едирик ки, бу вәтәндашлар нәинки Русија
вә Азәрбајҹан чәмијјәтләринин тәркиб һиссәләридир, һәм
дә дост халғларымызын јахынлашмасы просесинин доғру-
дан-доғруја билаваситә фәәли иштиракчыларыдыр. Мәнә
елә кәлир ки, сизин көмәјинизлә биз Азәрбајҹан Прези-
дентинин Русија Федерасијасына гаршыдакы сәфәри зама-
ны бу сәнәдин имзаланмасына наил ола биләрик. Дүнән
мән һәјдәр Әлијевичи Русијаја сәфәрә дә'вәт етдим. Бу
дә'вәт гәбул олуңду. Биз сазышы онун Русијаја сәфәринә-
дәк һазырлајачағығ.

Биз мәдәни вә елми дипломатијаны, тәһсил хәтти үзрә
әләгәләри кенишләндирмәјә борчлујуг. һәр шејдән чох
мәһз гуманитар әләгәләр инсанлары јахынлашдырыр, бир-
биринә е'тимады мөһкәмләндирир. Бизим бу сәһәдә дә чох
кениш фәалијјәт мејданымыз вар. Јери кәлмишкән, русија-
лы һәмкарларымызын вә диқәр МДБ өлкәләриндәки тәр-
рәфдашларымызын диғтәтини чәлб едиб демәк истәјирәм
ки, бу күн мән бизә дост олан өлкәнин-Азәрбајҹанын Пар-
ламентиндә рус дилиндә тәрчүмәсиз чыхыш етмәк имканы-
на маликәм. Бу, Азәрбајҹан рәһбәријинин сон илләрдә
апардығы сijasәтин нәтичәсидир. Бу да чидди нәтичәдир.

Еколокија, Гағгазын вә Хәзәрјаны рекионун тәбиәти-
нин мугафизәси сәһәсиндә, техноен гәзаларын вә тәбин
фәләкәтләрин нәтичәләринин арадан галдырылмасында
әмәкдашлығымыз бизим үмуми диғтәтимиздәдир. Республи-
канызда бу јахынлардакы фәиәли һадисәләрлә, зәлзәлә
илә әләгәдар бир даһа башсағлығы верирәм. билдијиниз ки-
ми, бизимлә бирликдә гуманитар јардым кәтирмиш тәјјарә
кәлмишдир. Биз бу јардымы зәлзәләдән зәрәрчәкәнләрә
вермәк истәрдик.

Һөрмәтли депутатлар!

Хәзәр проблемин үзәриндә ајрыча дајанмағ истәјирәм. Хә-
зәр дәнизиндә әмәкдашлығ һағгында Русија вә Азәрбајҹа-
нын биркә бәјанаты индики сәфәрин кедишиндә чох мүһүм
разылашмадыр. Бу бәјанат Хәзәр бәрәдә мөвгеләримизин ја-
хынлашдығыны әкс етдирмишдир. Русија вә Азәрбајҹан,
илк нөвбәдә, бир-биринин гануни марағларынын әдәләтли
шәкилдә нәзәрә алынмасы мөвгеләриндән, Хәзәрин мине-
рал вә биоложи еһтијатларынын истифадәси сәһәсиндә са-
һилјаны дәвләтләр арасында гаршылығлы сурәтдә фәјдалы
әмәкдашлығын кенишләндирилмәсинә тәрәфдардырлар.

Зәннимизчә, көмичилијин вә балығчылығын индики ре-
жимләри, көмиләрин гејри-Хәзәр өлкәләринин бајрағлары
алтында үзмәси үзәриндә гадаға Хәзәр дәнизинин јени һү-

гути статусу мүнәјҹән едилән вахтадәк гүввәдә галмалыдыр. Бунула јанашы, биз Хәзәр дәнизинин һүгути статусу һаггында конвенсија үзрә бештәрәфли данышыглар просесинин чанландырылмасына көмөк етмәјә һазырыг. Мән артыг дүнән дедим, биз чохтәрәфли әсасда разылыға кәлмәјинчә, икитәрәфли әсасда әмөкдашылығы ирәлиләдәчәјик. Әкәр Азәрбајҹанла, мәсәлән, Русија арасында разылыға кәлмәјә имкан варса, буну етмәк лазымдыр. Әслиндә, биз Азәрбајҹан Президенти илә белә дә едик.

Гафгаз өлкәси кими Русија әминдир ки, бүтүн Гафгаз рекионунда ән'әнәви сијаси, игтисади вә һуманитар әләгәләрин инкишаф етдирилмәси һәр ики дәвләтин мәнәфеләринә тамамилә ујғундур. Бурада үстүн әһәмијјәтә малик олан әсас мәсәлә һамыја мә'лумдур-бу, сүлһ, милләтләрарасы разылыг вә халгларын мөһрибан достлуғудур.

Һесаб едирик ки, Гафгазда тәһлүкәсизлик вә әмөкдашылыг мәсәләләринә бахышларын мүнәјҹәнләшдирилмәсиндә башлыча ролу рекион дәвләтләринин өзләри ојнамалыдыр. Биз Азәрбајҹан Республикасы, Ермәнистан Республикасы, Күрчүстан вә Русија Федерасијасындан ибарәт "Гафгаз дәрлүјү" чәрчивәсиндә јүксәк сәвијјәдә әләгәләрә бөјүк әһәмијјәт веририк.

Јерли мүнәгишәләрин динчликлә вә әдаләтлә низама салынмасы, бејнәлхалг һүгүг нормаларына вә принципләринә, илк нөвбәдә, әрази бүтөвлүјү вә бејнәлхалг әләмдә танынмыш сәрһәдләрин позулмазлығы принципләринә садиғлик рекионда тәһлүкәсизлијин вә чохтәрәфли гаршылыглы фәалијјәтин башлыча шәртидир. Бу, Русијанын принципиал мөвгејидир, биз ондан һеч вахт јайынмамышыг вә мән Русија рәһбәрлијинин әввәлки илләрдә дә бөјән етдикләрини, садәчә, тәсдиғләјирәм.

Бирбаша диалог бөјүк әһәмијјәтә маликдир, биз она, Дағлыг Гарабағ мүнәгишәсинин низама салынмасы үзрә Бақы илә Јереван арасында јүксәк сәвијјәдә бирбаша диалога

бөјүк үмидләр бәсләјирик. Проблемин таразлы һәлли јолларыны мәһз дәвләтләрин рәһбәрләри, нәзәрә чарпдырмаг истәјирәм, анчаг онлар тапа биләрләр. Елә таразлашдырылмыш јоллар ки, булар просесин бүтүн иштиракчыларынын мәнәфеләрини, о чүмлөдән дә гачгыңларын гајытмасы мәсәләсиндә мәнәфеләрини мүнәфиғ сурәтдә нәзәрә алмыш олсун. Бу барәдә спикер бурада данышды. Билирәм ки, Азәрбајҹан вә Ермәнистан президентләри Гарабағ дүјүнүнүн компромисләр әсасында ачылмасы јолуну ахтарыб тапмаг нијјәтиндәдирләр. Бу, реалист вә сағлам мөвгедир.

О ки галды Русијанын мөвгејинә, биз мүнәгишәдә олан һәр ики тәрәфин разы галачағы низамасалма схемини гәбул етмәјә һазырыг. Өзү дә Москва белә сазишин һәм васитәчиси, һәм дә тә'минатчысы ола биләр. Истәнилән һалда, һәм мүстәғил сурәтдә, һәм дә АТӘТ-ин Минск групунун һәмсәдри кими Русија данышыглар просесини нәзәрдә тулмуш мәгсәдә-мүнәфиғ мүнәғилә бағланмасына доғру ирәлиләтмәк үчүн өзүндән асылы олан һәр шеји бундан сонра да едәчәкдир.

Гафгазын динч кәләчәјинә тәһлүкә төрәдән терроризм вә екстремизмин рекионда јайылмасы Русијада чидди тәшвиш доғурур. Русија вә Азәрбајҹанын хариҹи сијасәт, күч структурларынын вә хусуси хидмәт идарәләринин гаршылыгы фәалијјәти мүтәшәккил чинајәткарлығын гәтијјәтлә дөф олунмасына вә террорчуларын тамамилә мәһв едилмәсинә јөнәлдилмәлидир.

Азәрбајҹан ичтимаијјәтини нарахат едән бир мәсәләјә тохунмаја билмәрәм. Дүнән биз Президентлә көрүшдә дә, Азәрбајҹандакы Русија диаспорунун нүмәјәндәләри илә көрүшдә дә бу барәдә данышдыг-мән виза режими проблемини нәзәрдә тутурам. Русија, мәсәлән, Күрчүстанла белә бир режим тәтбиғ етмишдир, бундан мәгсәд анчаг милли тәһлүкәсизлији горуумагдыр. Бу, терроризм вә мүтәшәккил чинајәткарлығы илә мүбаризәнин васитәләриндән биридир.

Билдирмәк истәјирәм ки, хусусән сон вахтлар Азәрбајҹан Президентинин өлчүлүб-бичилмиш вә чох чәсарәтли мөвҗеји сәјәсиндә үмүмән Русија-Азәрбајҹан әмәкдашлығынын, о чүмлөдән дә чинајәткарлыгла мүбаризә сәһәсиндә әмәкдашлығын инкишаф сәвијјәси кәстәрир ки, Русијанын һәр һансы әләвә биртәрәфли тәдбирләр кәрмәси тәләб олунмур. Одур ки, һеч бир виза режими нәзәрдә тутулмур.

Һөрмәтли депутатлар!

Бейнәлхалғ тәшкилатларда фәал иштирак етмәк нәинки өлкәләримиз арасында әмәкдашлығ үчүн зәминдир, һәм дә Дүнја Бирлијинә вә дүнја тәсәррүфатына интегрәсијанын мүһүм шәртидир. буна кәрә дә биз Азәрбајҹанын Авропа Шурасына дахил олмасыны нәинки алғышлајырығ, һәм дә бу ишдә республиканыза фәал көмәк кәстәририк. Бу вә ди-кәр Авропа тәшкилатлары вә бейнәлхалғ тәшкилатлар чәрчивәсиндә, әлбәттә, илк нөвбәдә, БМТ чәрчивәсиндә сых гаршылығлы фәалијјәтә үмид бәсләјирик.

Бейнәлхалғ сүлһүн вә тәһлүкәсизлијин тә'мин едилмәсин-дә БМТ-нин апарычы ролу барәдә гәти рә'јимиз сизә јахшы бәллидир. Бизим харичи сјасәт идарәләри бу сәһәдә дә бир-бири илә јахындан гаршылығлы әләгә сахлајырлар.

Мән белә бир масәләни билдирмәк истәрдим ки, бейнәлхалғ сүлһүн вә тәһлүкәсизлијин тә'мин олунмасында БМТ-нин апарычы рол ојнадығыны Русија да, Азәрбајҹан да дә-фәләрлә бәјан етмишләр. Тәқрар едирәм ки, Русија Бир-ләшмиш Милләтләр Тәшкилатынын Тәһлүкәсизлик Шура-сы тәрәфиндән санксия верилмәдән, ујдурма гуманитар бәһанәләрлә суверен дәвләтләрин дахили ишләринә һәр һансы мүдахилә чәһдләринин гәти әләјһинәдир.

Мүстәғил Дәвләтләр Бирлији форматында әмәкдашлығын дәринләшдирилмәси дә өлкәләримизин хејринәдир. Русија МДБ-нин сәмәрәли бирлијә чеврилмәсини дәстәк-ләјәчәкдир. Бу сәһәдә биз чохтәрәфли иғтисади әмәкдаш-лыға, бирлијин мүкәммәл базар инфраструктуру үчүн лазы-

ми зәмин кими азад тичарәт зонасы јарадылмасына, малла-рын, хидмәтләрин, ишчи гүввәсинин вә капиталын сәрбәст һәрәкәти үчүн база оларағ үмүми иғтисади мөканын форма-лашмасына бөјүк әһәмијјәт веририк.

Өлкәләримизин динамик инкишафы, икитәрәфли мүнә-сибәтләрдә гаршылығлы е'тимад руһу, бейнәлхалғ әләмдә конструктив гаршылығлы фәалијјәт һәм Русијанын, һәм дә Азәрбајҹанын мөнафәләринә ујғундур. Азәрбајҹан Респу-бликасы Милли Мәчлисинин вә әлбәттә, Русија Федерәсија-сы Федерал Мәчлисинин фәалијјәти мөһз буна хидмәт едир.

Биз парламентләрарасы әләгәләрин чанландырылачағы-на, һәр ики парламентин депутатларынын сечичиләрә өз тә'сириндән истифадә едәчәкләринә, Азәрбајҹан Парла-ментинин сәдри илә бајағ данышдығымыз кими, азы ики истигамәтдә ишләјәчәкләринә, һәр ики дәвләтин халғлары арасында мүнәсибәтләрдә әлверилиш мә'нәви-әхлағи мү-һит јарадачағларына, Русија вә Азәрбајҹан Республикасы ганунверчилијинин јахынлашмасына, аһәңдарлашмасына фәал көмәк кәстәрәчәкләринә чох үмид бәсләјирик.

Дигәтинизә кәрә сизә тәшәккүр етмәк вә сизә ән хош арзуларымы билдирмәк истәјирәм. Чох сағ олун.

Русија Федерәсијасынын президенти Владимир Путинин чыхышындан сонра Милли Мәчлисин сәдри Муртуз ӘЛӘСКӘРОВ деди:

-Чох һөрмәтли Владимир Владимирович, ичазә верин, дәрин мәзмунлу чыхышыныза кәрә, өлкәмин үнванына сөј-ләдијиниз хош сөзләрә кәрә Азәрбајҹан Республикасы Милли Мәчлисинин депутатлары адындан, шөхсән өз адымдан Сизә тәшәккүр едим.

Мәнә верилмиш имкандан истифадә едәрәк һөрмәтли Владимир Владимировичин Азәрбајҹана јени илтин, јени әс-рин, јени миниллијин башлангычында кәлмәсинин нәзәрә аларағ, мән ону Јени ил мүнәсибәтилә бир даһа сәмини

гәлбдән тәбрик етмәк, мөһкәм чансағлығы, Гафгаз узунөмүрлүлүҗү, хошбәхтлик, фираванлыг вә Русија халгынын тәрәғтиси наминә, Азәрбајҹан Республикасы илә Русија Федерасијасы арасында достлуғун вә әмәкдашлығын мөһкәмләнмәси наминә бөјүк уғурлар арзуламағ истәјирәм.

Сәмиимилик вә достлуғ шәраитиндә кечән көрүшдә Азәрбајҹанын Баш назири Артур Расизадә, Милли Мәчлис сәдринин биринчи муавини Ариф Рәһимзадә, Парламент сәдринин муавини Зијафәт Әскәров, Русија президентини Азәрбајҹана сәфәрдә мушајиғәт сдән нүмајәндә һеј'әтинин үзвләри иштирак едирдиләр.

РУСИЈА ПРЕЗИДЕНТИ ВЛАДИМИР ПУТИНИН ДИН ХАДИМЛӘРИ ИЛӘ КӨРҮШҮ

Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путин январын 10-да Президент Иғамәткаһында Гафгаз Мүсәлманлары Идарәсинин сәдри шәјхүлислам һачы Аллаһшүкүр Пашазадә илә көрүшмүшдүр.

Көрүшдә рус православ килсәсинин Бақы вә Хәзәрјаны бөлкәсинин јепископу Александр, дағ јөһудиләри ичмасынын башчысы Семјон Ихийилов иштирак едирдиләр.

Шәјхүлислам али гонағы саламлајарағ деди ки, өлкәминин дин хадимләри Азәрбајҹанла Русија арасында әмәкдашлығын инкишаф етдирилмәсини, сых әлағәләр јарадылмаһыны үрәкдән бәјәнир вә алғышлајырлар. Үмид едирик ки, Русија президентинин республикамыза сәфәри Ермәнистан-Азәрбајҹан мунағишәсинин һәллинә, бөлкәдә сүлһ јарадылмасына мүсбәт тә'сир көстәрәчәкдир. Бу ишдә дин хадимләри дә өз сә'јләрини әсиркәмирләр. Биз, дин хадимләри Русија Федерасијасы илә гаршылығлы сурәтдә фәјдалы әмәкдашлығы кенишләндирмәк сәһәсиндә Азәрбајҹан Президенти һејдәр Әлијевин тәшәббүсләрини бәјәнир вә мудафиә едирик.

Сон ики ајда Русија президенти илә икинчи дөфә көрүшдүҗүнү хатырладан һачы Аллаһшүкүр Пашазадә деди ки, чәнаб Путинин Дағлыг Гарабағ проблеминин һәлл едилмәсиндә, Гафгазда сүлһ вә әмин-аманлыг јаранмасында мағрағлы олдуғуна әминдир.

Сонра шәјхүлислам Гафгазда сүлһ јаранмасы үчүн бир диндар вә вәтәндаш кими көрдүҗү ишләрдән, Русијанын вә Ермәнистанын дин хадимләри илә көрүшләриндән данышды.

Шәјхүлислам Русија президентинин нәзәринә чатдырды, Азәрбајҹан елә бир өлкәдир ки, бурада христиан дин хадимләри мүсәлманларын мәрасимләриндә, мүсәлманлар исә христианларын мәрасимләриндә иштирак едирләр. Динләр арасында чох мөһрибан, гардашлыг мүнәсибәтләри

вардыр. О билдирди ки, Гафгаз Мүсәлманлары Идарәсинин Москвада нүмајәндәлијини ачмағ, Русија Федерасијасында јашајан азәрбајҹанлыларын дини ајинләри јеринә јетирмәсинә көмәк етмәк арзусундадыр.

Рус православ килсәсинин Бақы вә Хәзәрјаны бөлкәсинин јепископу Александр Азәрбајҹанда јашајан русларын дини ајинләри јеринә јетирмәләри үчүн һәр чүр шәраит јарадылдығыны, өлкәдә әсл мәнада вичдан азадлығынын мөвчуд олдугуну сөйләди. О деди ки, Азәрбајҹандакы килсәләрдә дини ајинләри јеринә јетирәнләрин сајы һәтта Русијада бәзи јерләринә нисбәтән чоһдур.

Дағ јәһудиләри ичмасынын башчысы Семјон Ихиилов республикада беш синагогун фәалијјәт көстәрдијини, бурада јашајан јәһудиләрә һөрмәтлә јанашылдығыны билдирди.

Дин хадимләри Русија президентиндән хаһиш етдиләр ки, Дағлыг Гарабағ проблеминин һәлліндә Азәрбајҹана көмәк көстәрсин.

Русија президенти Владимир Путин Гафгаз Мүсәлманлары Идарәсинин сәдри шейхүлислам һачы Аллаһшүкүр Пашазадәнин, Азәрбајҹанын дин хадимләринин бөлкәдә сүлһ јарадылмасына, регионал мүнәгишәләрин һәлл едилмәсинә јөнәлдилмиш сәјләрини бөјәндијини вә дәстәкләдијини билдирди, республикада вичдан азадлығынын мөвчудлуғундан, дини гурумлар арасында сых әмәкдашлығдан мөмнун галдығыны сөйләди.

Владимир Путин Гафгазда јаранмыш мүнәгишәләрин дини зәминдә олмамасы барәдә дин хадимләринин дедикләри илә там разы олдугуну билдирди вә деди ки, әкәр белә олсајды, бу, Гафгазда бөјүк фәтиһә көтириб чыхарарды.

Шейхүлислам һачы Аллаһшүкүр Пашазадә Русија президентинә көрүшдән хатирә оларағ рәмзи мәна дашыјан, үзәри нахышлы гәләми һөдијә едәрәк, бундан сүлһ мәрамлы сөнәдләрин имзаламасында истифадә етмәји арзулады.

РУСИЈА ФЕДЕРАСИЈАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ВЛАДИМИР ПУТИНӘ БАҚЫ СЛАВЈАН УНИВЕРСИТЕТИНИН ФӘХРИ ДОКТОРУ ДИПЛОМУНУН ТӘГДИМ ЕДИЛМӘСИ МӘРАСИМИ

Јанварын 10-да, Русија президенти үчүн ајрылмыш игәмәткаһда Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путинә Бақы Славјан Университетинин фәхри доктору дипломунун тәгдим едилмәси мәрасими олмушдур.

Мәрасимә тоғлашанлар Азәрбајҹан Президенти һейдәр Әлијев вә Русија президенти Владимир Путини һәрарәтлә гаршыламышлар.

Университет хору тәләбә һимнини ифа етди.

Сонра Бақы Славјан Университетинин ректору професор Камал Абдуллајев чыхыш етди.

БАҚЫ СЛАВЈАН УНИВЕРСИТЕТИНИН РЕКТОРУ КАМАЛ АБДУЛЛАЈЕВИН ЧЫХЫШЫ

-Зати-алиләри!

Русија Федерасијасынын чоһ һөрмәтли президенти, чәнаб Владимир Владимирович Путин!

Азәрбајҹан Республикасынын чоһ һөрмәтли Президенти, чәнаб һейдәр Әлирза оғлу Әлијев!

Һөрмәтли Елми Шура үзвләри!

Һөрмәтли гонағлар!

Ханымлар вә чәнаблар!

Ичәзә верин, Русија Федерасијасынын президенти зати-алиләри чәнаб Владимир Владимирович Путинә Бақы Славјан Университетин фәхри доктору дипломунун тәгдим едилмәси мәрасимини ачығ елан едим.

Бақы Славјан Университетинин Елми Шурасы 2001-чи ил 8 јанвар тарихли ичласы Русија Федерасијасы илә Азәрбајҹан Республикасы арасында иттифак, елми вә мәдәни

әлағәләрин инкишафы вә мөһкәмләндирилмәси сәһәсиндә көркәмли хидмәтләринә, Русијада Азәрбајҹан Республикасы үчүн јүксәк ихтисаслы мütәхәссисләрин һазырланмасы үчүн әлверишли шәраит јарадылмасына вә Мүстәгил Дөвләтләр Бирлији чәрчивәсиндә интеграсија просесләринә көмөҗә көрә Русија Федерасијасынын президенти зати-алиләри чәнаб Владимир Владимирович Путинә университетинин фәхри доктору ады вермөји гәрара алмышдыр.

Бақы Славјан Университетинә, онун Елми Шурасына, университетин бүтүн коллективинә нә гәдәр бөјүк шәрәф нәсиб олдуғуну демәк артыгдыр. Дүнјанын ән бөјүк дөвләтләриндән биринин президенти-бөјүк Русијанын президенти индән белә бизим университетин фәхри докторудур. Бизим үчүн бу, һәр шөјдән өнчә она көрә әләмәтдардыр ки, постсовет мөханында бир-биринә даш атмағ дөврүнү бир-биринә јахынлашмағ дөврү әвәз едир. Мәһз бу бахымдан бүкүнкү мәрәсим чох әләмәтдар һадисәдир. Русија президентинин өлкәмиң сәфәринин әһәмийјәти јени әсрин вә јени миниллијин астанасында чох адамларын тәлөји үчүн мисилсиз олдуғу ки, бу мәрәсимин дә әһәмийјәти өлчүјәкәлмәздир.

Чох һөрмәтли Владимир Владимирович!

Азәрбајҹан Президенти чәнаб һөјдәр Әлијев јени ил, јени әср, јени миниллик әрәфәсиндә халға мүрачиәт етмишдир. Мүрачиәтдә кечмиш тарихи дөвр әрзиндә газандығымыз ән мисилсиз наилијјәтләрдән бири кими сивилizasијаларын, мәдәнијјәтләрин вә динләрин говушуғунда јерләшән Азәрбајҹанын халғларын гаршылығыны тә'сири вә јахынлашмасы шәраитинин јаранмасында, толеранлығын јүксәк сәвийјәсинин формалашмасында хусуси рол ојнадығы көстәрилир. Дејә биләрәм ки, бу просесдә бизим университетин дә азачығ әмөји вар. Јарым әсрдән чоҳдур ки, университет нәинки бизим рекионда, үмумийјәтлә, славјаншүнаслығын, о чүмләдән русшүнаслығын танынмыш мәркәзи сајылып, һәм дә бир чох өлкәләр үчүн мütәхәссисләр һазырлајыр, рус мәдәнијјәтинин наилијјәтләринин әсл тәблиғатчысыдыр. Университетин тәшәккүлүндә вә инкишафында Азәрбајҹан

Президенти һөјдәр Әлијевин бөјүк ролу олмушдур. О, һәлә 1972-чи илдә Дөвләт Дилләр Институтунун базасында мүстәгил Рус Дили вә Әдәбијјәти Институту јаратмышды.

Дөврүн вә заманын чағырышы 2000-чи илдә институту-муза Бақы Славјан Университети кими јени статус верилмәси һағтында Азәрбајҹан Президентинин гәрарында өз әкси-ни тапмышдыр.

Әслиндә университетимизин бу јени кејфијјәтини өз мөвчудлуғу дөврүндән даһа чоҳ Русија вә Азәрбајҹан мәдәнијјәтләринин, демәк олар, ики әсрлик гаршылығыны тә'сиринин нәтичәләри мütәјјәнләшдирир.

Шүбһәсиз, бу күн бу салонда славјан көзәлини вәсф етмиш даһи Низами Кәнчәвинин, Бақыны "сөнмәз мәш'әл јанан" јер кими хатырлајан Афанаси Никитинин, Кәнчә дејүшүнүн Низами Кәнчәвинин мәзары јахынлығында кетдијиндән үрәк ағырысы илә јазмыш, өзүнүн мәшһур мәктубунда ермәнилерин Ирандан Гарабағ мүлкәдарларынын торпағларына көчүрүлмәсинин јерли азәрбајҹанлы әһалисиндә гануни е'тираз доғурмасындан кәдәрлә бәһс едән Александр Серкејевич Грибоједовун руһу долашыр. Мән Шушада, Губада, Шамаһыда олмуш вә өзүнүн өлмәз "Ашығ Гәриб" дастаныны ирс гојуб кетмиш Михаил Јурјевич Лермонтовун сәјаһәтләрини, Азәрбајҹан муғамыны тәрәннүм етмиш Јаков Петрович Полонскинин јарадычылығыны хатырлатмағ истәрдим. Азәрбајҹан халғына, бу торпаға бөјүк мөһәббәтлә долу унутулмаз сәтирләр һәср етмиш Александр Александрович Бестужев-Марлинскинин, Александр Николајевич Островскинин, Антон Павлович Чөховун, Максим Горкинин вә башгаларынын адларыны бу мөғамда хатырламамағ олмаз.

Бақы "күмүш әсри" шаирләри үчүн әсл чәннәт кушәси олмушдур. Бурада бир чоҳларынын адыны чөкмәк, Хлебниковдан, Кручјоныхдан, Городетскидән, Ивановдан данышмағ олар.

Анчағ әлvida, Бақы! Мави түрк сәмасы, әлvida!

Гүвәдән дүшүрәм мән, дамарыма доңур ган.

Мән бир сәадәт кими апаррам мәзарачан

Балаханы мајыны, Хәзәр далғасыны да.

мисраларында Бақыја сонсуз мәнәббәтини ифадә етмиш Серкеј Јесенинин адыны хүсуси вурғуламағ лазымдыр.

Рус мәдәнијјәти Азәрбајҹан әдәбијјатынын, Азәрбајҹан театрынын инкишафына бөјүк тә'сир кәстәрмиш, јени тәһсил моделинин тәшәккүлүндә бөјүк рол ојнамышдыр. Фәдакарлығ руһу илә ашыланмыш вә Азәрбајҹанын ән узак учғарларында маариф вә мәдәнијјәтин сәвијјәсинин жүксәлмәсинә бөјүк төһфә вермиш жүзләрлә рус алиминин, мәдәнијјәт хадиминин, сәдә мүәллимләрин, һәкимләрин руһу гаршысында бу күн баш әјмәк истәрдим.

Мәдәнијјәтләрин бу гаршылығлы чазибәси, шүбһәсиз, икитәрәфли просес иди. Мүасир Азәрбајҹан драматуркијасынын классики Мирзә Фәтәли Ахундовун рус әдәбијјаты үчүн фаһиәли күндә јаздығы ше'ри рус мәдәнијјәтинә дәрин еһтирамын парлаг ифадәсидир:

Нәзм евини сүсләјән Ломоносовду,

Орда Пушкин хәјалы олду бәргәрар.

Державин тутмушдуса сөзүн мүлкүнү,

Јериндә Пушкин олду нәзмилә мухтар.

Чамә билдик мејини төкдү Карамзин

Пушкинә гисмәт олду о чами-кулнар.

Чар кими, Чиндән тутуб татара гәдәр

Долашыб шөһрәти дијарбәдијар.

Бу күн бурада классик рус әдәбијјаты ирсинин Азәрбајҹан дилинә тәрчүмәси саһәсиндә узун мүддәт әрзиндә көрүлмүш бөјүк иши хүсуси вурғуламағ истәрдим. Тәрчүмәчиләр вә шәирләр үчүн чәтин олан зәмәнәмиздә Бақыда Анна Ахматованын, Марина Светајеванын, Николај Гумилјовун, Кузминин ше'рләринин Азәрбајҹан дилинә тәрчүмәсиндән ибарәт 6 китабын нәшр едилмәси "суверенликләр рәсми-кечиди" дөврүндә сон дәрәчә күчләнмиш мәнфи, позучу мејлләрин рус әдәбијјатына, рус мәдәнијјәтинә мағағын сәнмәдијинә даһа бир сүбүтдур.

Чох һормәтли Владимир Владимирович!

Сиз шөһрәтли Петербург Университетинин мә'зулусунуз.

Азәрбајҹан Халғ Чүмһуријјәти Парламентинин сәдри Әли-мәрдан бәј Топчубашов мәнз Санкт-Петербург Университетинин һүгүт факултәсинин мә'зуну олмушдур. Бу университетә һәлә XIX әсрдә дүңја шөһрәти газандырмыш көркәм-ли шәхсијјәтләр арасында бизим һәмвәтәнләримиз-университетин шәрг факултәсинин илк деканы, дүңја шөһрәтлин шәргшүнас алим, профессор, ики дөфә Демидов мүкафаты лауреаты Мирзә Казым бәј, профессор Топчубашов вә бир чох башғалары да олмушдур. Чох бөјүк зәһмәти илә Азәрбајҹан халғынын өлмәз эпосу "Китаби-Дәдә Горгуд"у, әс-линдә, онун өзүнә гәјтармыш шәргшүнас алим Васили Владимирович Бартолд мәнз Петербург Университетинин мә'зуну иди. Бу дастанын ЈУНЕСКО-нун һимәјәси илә ке-чирилмиш 1300 иллик бајрамында елә бир симпозиум олмамышды ки, орада дејилмәсин: Бартолдун тәрчүмәси олма-сајды, көрүнмәмиш тә'ғибләрә мә'руз галан бу дастанын тәлеји фаһиәли ола биләрди.

Ханымлар вә чәнаблар!

Зәннимчә, университетимиз Азәрбајҹанын, мәдәнијјәтләрин говушугунда јерләшән вә әсләр боју бу мәдәнијјәтләри бирләшдирән өлкәнин тәлејини тәчәссүм етдирир. Бу факт Азәрбајҹан мәдәнијјәти феноменини јаратмышдыр. О мәдәнијјәти ки, онун нүмајәндәләрини бөјүк гоншу мәдәнијјәтләрин доғма мә'нәви ирси кими гәбул едирләр. Бу күн биз көрүрүк ки, рус мәдәнијјәтинин, еләчә дә башға халғларын мәдәнијјәтләринин бир чох дәјәрлери Азәрбајҹан мәдәнијјәтинин ајрылмаз тәркиб һиссәсинә чеврилмишдир. Һәм дә биз сәләфләрин әсләр боју әлдә етдикләри нанлијјәтләрә төһфәмизи верәрәк, мәдәнијјәтимизин өзүнәмәхсуслуғуну горујуб сахлаја билмишик.

Биз Азәрбајҹан елминин вә тәһсил системинин мүһүм вәсиләси оларағ Русијанын бир чох елм вә тәһсил мәркәзләри илә мөһкәм әлағәләр јаратмаға чалышырығ. Бүтүн әмәкдашларымыз бу вә ја диқәр дәрәчәдә рус филолокијасы мөктәбләри илә бағлыдыр. Мүтәхәссисләримиз рус дили вә әдәбијјатынын, Русија тарихи вә мәдәнијјәтинин ак-

туал мәсәләләринин тәдҹиги илә сәмәрәли шәкилдә мәш-
ғулдулар. Онлар монографијалар нәшр етдирир. Толсто-
јун, Достоевскинин, Гоголун, Чеховун, Туркеневиң јарады-
чылығы, рус дилинин фонетикасы, лексикасы, фразеолоки-
јасы, грамматикасы үзрә докторлуг, намізәдлик диссертаси-
јалары мұдафиә едир, тәрчүмәнин нәзәри вә практик проб-
лемләрини арашдырылар.

Зати-алиләри!

Чох һәрмәтли Владимир Владимирович!

Ичәзә верин, өлкәмизә сәфәрә кәлдијинизә кәрә уни-
верситетимизин профессор-мүәллим һеј'әти вә Бақы Слав-
јан Университетинин тәләбәләри адындан Сизә бир даһа
тәшәккүрүмү билдирим, Русија халгына сүлһ, тәрәгғи, сә-
дәт вә фираванлыг арзулајым.

Ичәзә верин, Бақы Славјан Университетинин фәхри док-
тору дипломуну, һабелә университет алимлијинин рәмзи
олан мантијаны Сизә тәгдим едим.

Сонра Бақы Славјан Университетинин ректору, профес-
сор Камал Абдуллајев университетин фәхри доктору дипло-
муну вә мантијасыны, һабелә дәрчилдик Азәрбајҹанча-рус-
ча лүғәти Русија президенти Владимир Путинә тәгдим етди.

Камал Абдуллајев Азәрбајҹан Президенти һејдәр Әлије-
вә исә университетин хатирә медалыны вә дәрчилдик
Азәрбајҹанча-русча лүғәт тәгдим етди.

Сонра сөз Русија Федерасијасынын президенти Владимир
Путинә верилди.

РУСИЈА ПРЕЗИДЕНТИ ВЛАДИМИР ПУТИНИН НИТГИ

-Бу күн мәним үчүн чох хош бир күндүр. Һәдјијәләр
алырам, сәһәр рус дилиндә, чох кәзәл, нәфис шәкилдә
нәшр олунмуш Гур'ан алдым, инди лүғәт алырам, чох кә-
зәл нәшрди. Бу нәшрә кәрә Сизи тәбрик едирәм.

Үмүнијәтлә, демәлијәм ки, Елми Шура үзвләрини вә

тәләбәләри саламламаг имканындан мәмнунам. Хош сәми-
ми сөзләрә кәрә, еләчә дә мәнә университетининиз фәхри
доктору ады верилмәсинә кәрә тәшәккүр етмәк истәјирәм.
Әлбәттә бу, белә һалларда дејилдији кими, үзәримә һәгигә-
тән чохлу вәзифәләр гојур. Русија вә Азәрбајҹан халqlары
арасында јаранмыш дәрин, тарихи достлуг әләгәләринин је-
ни бир тәсдигидир.

Университетиниз мүәјјән дәрәчәдә надир тәһсил мүәсси-
сәсидир. Һәгигәтән, үмүмән дүнјада беләси јохдур, постсо-
вет мөканында да тәәссүф ки, аздыр. Хүсусилә хошдур ки,
университетиниз Русијанын бир чох тәһсил вә елм мәркәз-
ләри илә јахшы, ишкүзар әләгәләр сахлајыр. Мән онларын
арасында, әлбәттә, Москвадақы Пушкин адына Рус дили
Институтуну фәргләндирмәк истәрдим.

Дикәр МДБ өлкәләриндә олдуғу кими, Азәрбајҹанда да
хејли кәңч рус дилини өјрәнри, бунула белә, мән Азәрбајҹа-
чаны ајрыча гејд едәрдим. Һеч дә һәр јердә республиканын
бүтүн шакирдләринин 13 фаизи рус дили илә бағлы дејил-
дир. Бурада рус дилини 20 мин тәләбә өјрәнри. Демәлијәм
ки, республиканын Президенти һејдәр Әлијевич Әлијев
онун јанында тә'рифләмәк мәним үчүн мүнәсиб дејил. Ла-
кин онун дәвләт мүдриклијини, даһа мүнәсиб сөз тапмаг
чәтиндир,-гејд етмәјә билмәрәм. Бу да ондан ибарәтдир ки,
Совет Иттифагынын дағылмасындан сонра кедән чох мү-
рәккәб просесләрә бахмајараг,-бу барәдә һеч вахт ачыг да-
нышмасаг да,-нә кизләдим, Азәрбајҹанла Русија арасында
мүнәсибәтләрдә һәр һалда мүәјјән кәркинлик олмушдур.
Азәрбајҹанда рус мәдәнијәтинә вә рус дилинә мүнәсибәт
факты,-бу исә мәнз Азәрбајҹан Президентинин сон илләр-
дә апардығы һәмин сијасәтдир,-тәкчә дәвләтләрарасы мүнә-
сибәтләрин әввәлки һәчмдә бәрпасы үчүн дејил, һәм дә
бу мүнәсибәтләрин өлкәләримизин халqlарынын мәнәфеји
наминә инкишафы үчүн гапылары ачыг гојмушдур.

Бунула әләгәдәр өлкәләримизин халqlары арасында чо-
хәсрлик достлуг әләгәләринин гөрүнүб сахланмасында вә
инкишафында, бир чох инсанлар үчүн милләтләрарасы үн-

сијјәт вә дәвләтләр арасында е'тимад васитәси кими рус дилинин вә рус мәдәнијјәтинин хусуси ролуну бир даһа вурғуламағ истәјирәм. Рус дили тәкчә әдәби классика дејилдир, бу барәдә инди ректор чох јахшы деди. Лакин биз билirik ки, бу тәкчә әдәби классика дејил, ајдындыр ки, бу чох вачибдир, бу дил һәм дә бөјүк наилијјәтләр, хусусилә фундаментал елм саһәсиндә бөјүк наилијјәтләр газанмыш муасир рус елминин дили, муасир истеһсалат дили, милләтләрарасы үнсидир дилидир. Һеч шүбһә јохдур ки, бу дил Азәрбајҹанын вә Русија Федерасијасынын мәнәфеләри наминә иғтисади әләгәләримизи даһа да инкишаф етдирмәјә имкан верәчәкдир.

Чох муһүмдур ки, өлкәләримиздә узунмүддәтли дөвр үчүн јахынлашмағ саһәсиндә иши ардычыл вә тә'кидлә давам етдирмәк һәвәси вар. Әлбәттә, бу просесдә ики өлкәнин тезликлә елмә, мәдәнијјәтә, бизнес вә сијасәтә өз төһфәсини верәчәк кәнчләри апарычы рол ојнамалыдыр. Биз дәвләтләримизин кәнчләри арасында әләгәләрин максимум инкишафынын тәрәфдарыјығ. Русијанын вә Азәрбајҹанын тәрәғтисинә һәгиги гајғы Азәрбајҹан вә Русија халqlары арасында топланмыш достлуг потенсиалыны тәкчә горујуб сахламағы дејил, һәм дә ону зәнжинләшдирмәји тәләб едир. Мәһрибан гоншулуг, јүксәк мә'нәвијјат вә гаршылығлы һөрмәт јени минилликдә гардаш Азәрбајҹанла әмәкдашлығын инкишаф етдирилмәсинин мөһкәм әсасыдыр. Сиз билirisиниз ки, Азәрбајҹан Президентни мәни расми сәфәрә дә'вәт едәндә, мән бә'зи сирләри ачсам о, инчимәјәчәкдир, мән она дедим ки, Һәјдәр Әлијевич, биз онсуз да Сизилә һәр үч ајдан бир көрүшүрүк, вахт итирмәк нәјә лазымдыр? О деди, сән һәлә чавансан, баша дүшмүрсән, әслиндә буну һәм Русија, һәм дә Азәрбајҹан үчүн әһәмијјәти бөјүкдур. Онда мән она дедим ки, "јахшы, кәләрәм". Амма һисс едирәм ки, сәһв етдим, фикрими дөғиг ифадә етмәдим, кәрәк дејәјдим ки, "чох јахшы". Һәгигәтән, дүнәнки вә бүгүнкү көрүшләримиздән ајдындыр ки, бу, садәчә оларағ, формал иш дејил, бу, һәгигәтән, Русија илә

Азәрбајҹан арасында мүнәсибәтләрин инкишафына чидди вә әһәмијјәтли тәкан верә биләр вә јәгин ки, верәчәкдир.

Лакин сөзүмү бунунла гуртара билмәрәм. Мән бу дә'вәти тәкчә үмумән Азәрбајҹана, онун рәһбәринә чох хош һиссләр бәсләјимизә кәрә дејил, һәм дә она кәрә гәбул етдим ки, Һәјдәр Әлијевич хәјли дәрәчәдә мәним һәмјерлимдир, һәр һалда, мән белә һесаб едирәм. Бәли, бу, һәгигәтән, беләдир. Дүшүнүрәм ки, Сиз инди мәнимлә разылашаағысыныз, чүнки о, хәјли мүддәт мәним доғма шәһәримдә-Петербургда, Ленинградда јашамышдыр, орада хусуси тәһсил муәссисәсини битирмишдир. О, һәлә буну билмир, бу да онун үчүн көзләнилмәзидир. Лакин мән өз һәмкарларымдан хаһиш етмишәм, биз бир сыра архив сәнәдләрини галдырмышығ. Хусуси мәктәби битирмәк һағтында шәһадәтнамә будур, орада јазылмышдыр: "Баш лейтенант Һәјдәр Әлијевин шәһадәтнамәси. 16 мај 1949-чу ил". Сонра онун тәһсилинин нәтичәләри кәлир. Мән һәр шеји олмаса да, бә'зи јерләрини охујаағам. "Диалектик вә тарихи материализм-ә'ла, Чекист һазырлығы-ә'ла, ССРИ-ин вә харичи өлкәләрин иғтисади вә сијаси чоғрафијасы-ә'ла, Чинајәт һүгугу- ә'ла, Әдәбијјат-мәғбул, Һәрби иш-мәғбул, Рус дили-ә'ла". Зәннимчә, бурада башға гијмәтләр јохдур. Һамысы "ә'ладыр". Буна кәрә дә әлбәттә, дүшүнүрәм ки, "Азәрбајҹанча-русча лүғәт" Һәјдәр Әлијевинин карына кәләчәк, лакин мәнә елә кәлир ки, о өзү бу мәсәләдә мүтәхәссидир.

Сонда демәк истәрдим ки, әкәр университетининин тәһсәләри дә Азәрбајҹан Президентинин вахтылә охудугу кими охусалар, өлкәнин тәрәғтиси иши е'тибарлы әлләрдә олачағдыр. Тәбрик едирәм.

Сонра Азәрбајҹан Президентни Һәјдәр Әлијев нигт сөјләди.

АЗӘРБАЈҹАН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН НИТГИ

-Чох һөрмәтли Владимир Владимирович!

Һөрмәтли профессорлар, мүәллимләр, Азәрбајҹан Славян Университетинини нүмәјәндәләри!

Букүнкү һадисә Русија Федерасијасынын президенти Владимир Владимирович Путинин Азәрбајҹана рәсми сәфәри чәрчивәсиндә мүнһүм һадисәләрдәндир. Биз дүнән вә бу күн чох сәмәрәли вә бөјүк иш көрдүк. Инди, сәфәрә мүәјјән јекун вурараг дејирәм ки, о, Азәрбајҹан үчүн, һәм дә Русија Федерасијасы үчүн, достлуг мүнәсибәтләримизи, әмәкдашлығымызы, бүтүн саһәләрдә гаршылыгы фәалијјәтимизи даһа да инкишаф етдирмәк үчүн һәм чох кәрәкли вә фәјдалы олмушдур.

Биз әввәлләр дә, мән Владимир Владимировичлә Москвада, диҹәр шәһәрләрдә көрүшәркән дә Азәрбајҹанын, Азәрбајҹан халгынын гәдим ән'әнәләриндән, рус вә Азәрбајҹан халqlары арасында гаршылыгы мүнәсибәтләрин бөјүк тарихиндән данышмышыг. Фиқирләширәм ки, букүнкү һадисә мөним һәмин фиқирләримин, һәмин бәјанатларымын парлаг сүбутудур. Бизи бөјүк тарихи достлуг бирләшдирир. Тарих нечә олурса-олсун, ондан нәтичә чыхартмаг, ону гиймәтләндирмәк лазымдыр-һәм јахшы, һәм дә көдәрли тәрәфләрини. Биз һесаб едирик ки, тарихдә јахшы оланы сахламаг, зәнкинләшдирмәк вә горумаг лазымдыр. Бу бахымдан Азәрбајҹанда Русијаја, рус халгына, рус дилинә мүнәсибәтдә мөһз белә сијасәт апарылыр. Һамыныз, хусусилә Владимир Владимирович, Сиз әмин ола биләрсини: ки, бу сијасәт илк өнчә Азәрбајҹанын, Азәрбајҹан халгынын милли мөнафәләринә ујғундур вә бундан сонра да давам етдириләчәкдир.

Дүнән вә бу күн чохлу көрүшләр олмушдур. Лакин мән дүшүнүрәм ки, букүнкү көрүш Владимир Владимирович үчүн вә мөним үчүн дә хусусилә тә'сирли, хусусилә хошдур. Әввәлә, бурада тәләбәләр аз олса да, бүтүн мүәллим һеј'әти, бөјүк коллектив иштирак етмәсә дә, Русија президенти Владимир Владимирович өзү Славјан Университетини көрдү. Һәр һалда салонда оланлар, нечә дејәрләр, бу университетин ән јахшы нүмајәндәләридир, миллиәтимизни гәјмагыдыр. Рус дилинин Азәрбајҹан кәнчләринә өјрәдилмәсиндә, Азәрбајҹан мәктәбләри үчүн рус дили вә әдәбиј-

јаты мүәллимләри һазырланмасында, рус дилинин һәм кечмишдә, һәм дә инди халғымыз үчүн чох зәрури олмасында, онун Азәрбајҹанда лајигли јер тутмасында бир ил дејил, бир нечә он илләр хидмәт көстәрмиш адамлардыр.

Бу университетин өз тарихи вар, икинлик Мүәллимләр Институтундан башлајыблар. Лакин ректорун гејд етдији кими, 1972-чи илдә, мөһз рус дили вә әдәбијјаты үзрә кадрлар һазырланмасына бөјүк әһәмијјәт верәрәк, биз, нечә дејәрләр, бүтүн атрибутлары олан хусуси институт, ән јүксәк сәвијјәли институт јаратмагы гәрәра алдыг. Инди исә бу, Славјан Университетидир. Дүшүнүрәм ки, бу университетин бөјүк кәләчәји, бөјүк перспективи вар. Азәрбајҹан мүстәгил дәвләт олдугда, Советләр Иттифагынын сүгутундан сонра биз һамымыз ајрылыб мүстәгил дәвләтләрә чеврилдикдә һәр бир халг үчүн дилләрин, үмүмән харичи дилин әһәмијјәти, азәрбајҹанлылар үчүн, Азәрбајҹан кәнчләри үчүн рус дилинин әһәмијјәти азалмады, әксинә, артды. Владимир Владимирович рус дилинин хусусән, азәрбајҹанлылар үчүн нә демәк олдугундан чох доғру данышды. Чүн-ки елмин, мәдәнијјәтин, тәһсилин јени наилијјәтләриндән бәһс едән, Москвада, Русијада нәшр олунмуш хејли әдәбијјат, тәәссуф ки, Азәрбајҹан дилинә һәлә тәрчүмә едилмәмишдир. Она көрә дә рус дилини билмәк, тәбии олараг, диҹәр Авропа дилләрини дә билмәк инди чох бөјүк әһәмијјәтә маликдир. Одур ки, биз бу университетә чох бөјүк үмидләр бәсләјирик.

Владимир Владимирович, мән олдугча шадам ки, Сиз програмынызда университетин нүмајәндәләри илә көрүш үчүн һәр һалда јер тапдыныз. Шадам ки, университет Сизә фәхри доктор ады верди. Демәлијәм ки, дәвләт хадиминә, сијаси хадимә фәхри доктор ады верилмәси бу университетин һәјатында илк һадисәдир. Азәрбајҹанын Славјан Университетиндә, тәбии олараг, бүтүн халғымыз арасында белә јүксәк шәрәфә лајиг көрүлмүш бу илк адам бизим достumuz Владимир Владимирович Путиндир.

Владимир Владимирович, букүнкү һадисә мүнәсибәтилә

Сизи үрәкдән тәбрик едир вә инанырам ки, букүнкү көрүш даһа чох сүбута јетирәчәк ки,-Сизә сүбут етмәк лазым дејил, лакин Русијада чохларына лазымдыр,-Русија илә Азәрбајҹан арасында мүнәсибәтләр јахшыдыр вә даһа јахшы, чох јахшы ола биләр.

Владимир Владимирович, 1949-чу илдә Ленинградда, Петербургда хүсуси мәктәби битирдијим һаггында шәһадәтнамәни мәнә тәгдим етмәклә Сиз мәнә чох тә'сирләндирдиниз. Мән Ленинградда бу мәктәби битирәндә Сиз һәлә дүнјаја кәлмәмишдиниз. Ленинградда тәһсил алдығым дөврдә чох шеј өјрәндим. Һәм дә бу тәһсил очағыны тамамилә битирмәк үчүн, көрүнүр, ичбари олан һәмин фәнләр чәрчивәсиндә дејил, еләчә дә башга фәнләр чәрчивәсиндә чох шеји өјрәндим. Мән чох шејә наил олдум вә бу, кәләчәк фәалијјәтимдә, мәдәнијјәтдә, елмдә, тәһсилдә мәнә чох көмәк етди.

Мән Ленинград Университетинин бу мәктәбә дә'вәт едилән бир чох көркәмли профессорларынын мүнәзирәләрини динләјирдим. Сиз бу мәктәби таныјырсыңыз, онун үнваныны билирсиниз, Сиз дә ораны битирмисиниз. О, Гороховаја күчәсиндә, Александр бағынын јахынлығында јерләшир. Бир сөзлә, о вахтлар мән Ленинграды севдим. Лакин Ленинграды севмәјим нә демәкдир? Мән шәһәрин нәинки архитектурасыны, бүтүн тарихини, мүнһитини, еләчә дә мәдәнијјәтин, дилини севдим. Бу, мәним бүтүн сонракы һәјәтымда олдугча бөјүк рол ојнады. Она көрә дә бу шәһадәтнамәни мәнә тәгдим етдијиниз үчүн Сизә чох миннәтдарам. Бу шәһадәтнамә мәндә бәлкә дә јохдур. Амма көрүрәм ки, Сиз ону говлугдан чыхармысыңыз вә Азәрбајҹанын белә фәхри адамларынын, профессорларынын, алимләринин јанында мәнә тәгдим етдиниз.

Һесаб едирәм ки, Бақы Славјан Университетинин доктору кими Сиз Русија илә Азәрбајҹан арасында достлуг вә әмәкдашлығ мүнәсибәтләринин инкишафы үчүн даһа бөјүк сә'јләр көстәрәчәксиниз. Мән исә Сизи әмин едирәм ки, биз өз тәрәфимиздән һәр шеји едәчәјик. Мән Сизи бир да-

һа тәбрик едирәм, Сизә чансағлығы, ғираванлығы арзулајырам. Бир һалда ки, Азәрбајҹанда көрүшләр букүнкү һадисә илә баша чатыр, Сиз тезликлә, керијә, Москваја јола дүшүрсүнүз, сәфәринизә көрә, биркә ишимизә көрә, сәфәрин нәтичәләринә көрә, имзаланмыш сәнәдләрә көрә Сизә бир даһа тәшәккүр етмәк истәјирәм. Биздә, чәмијјәтимиздә белә бир чәһәти хүсуси гејд едир вә гүјмәтләндириләр ки, бу, Русија Федерасијасы президентинин 2001-чи илин, XXI әсрин, үчүнчү миниллијин башланғычында илк сәфәридир. Бир сөзлә, бунун да бөјүк әһәмијјәти вар.

Сәфәрә көрә Сизә тәшәккүр едир, Сизи тәбрик едирәм, мүрәккәб, чәтин вә мәс'ул ишиниздә Сизә уғурлар арзулајырам. Әминәм ки, Русија Федерасијасынын президенти кими Сизин рәһбәрлијиниз алтында Русија өлкәнин һәјәтында олан чәтинликләри арадан галдырачагдыр. Русија игтисади потенциалына көрә дә, елми потенциалына, мәдәни потенциалына көрә дә даһа күчлү олачагдыр. Ән башлычасы исә, Дүнја Бирлијиндә өз лајигли јерини тутачагдыр. Русија Федерасијасынын президенти кими Сиз бу вәзифәдә фәалијјәтинизин гыса мүддәти әрзиндә, зәннимчә, русиялылар да, бүтүн дүнјаја да сүбут етдиниз ки, буна наил олмаға гадирсиниз, бөјүк рус халгы Сизин арханызда дајаныб, Русијанын бүтүн халғлары сизин арханызда дајанмышлар. Сизи бир даһа тәбрик едирәм.

Сонра Азәрбајҹан Президенти Һейдәр Әлијев вә Русија президенти Владимир Путин Бақы Славјан Университети Елми Шурасынын үзвләри илә хәтирә шәкли чәкдирдиләр.

Мәрәсимдә Президентин Ичра Апаратынын шә'бә мүдриләри Фатма Абдуллазадә, Новруз Мәммәдов, Әли Һәсәнов, Азәрбајҹанын Москвадакы сәфири Рамиз Ризәјев, Русијанын Бақыдакы сәфири Николај Рјабов, Русија нүмәјәндә һеј'әтинин үзвләри иштирак едирдиләр.

АЗӘРБАЈҢАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН ВӘ РУСИЈА ФЕДЕРАСИЈАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ВЛАДИМИР ПУТИНИН ТӘКБӘТӘК КӨРҮШҮ

Јанварын 10-да Зугулба Дөвләт Иғәмәтһаһында Азәрбајҹан Республикасынын Президенти Һејдәр Әлијевин вә Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путинин тәкбәтәк көрүшү олмушдур.

Достлуг, мейрибанлыг вә гаршылыглы аңлашма шәраитиндә кечән көрүшдә дөвләт башчылары өлкәләримизин бүтүн сәһәләрдә әләғәләринин инкишаф перспективләринин бир даһа әтрафлы музакирә етдиләр, јанварын 9-да Бақыда имзаланмыш Азәрбајҹан-Русија әмәкдашлыг сәнәдләринин бу сәһәдә мөһкәм һүгүти база јаратмасындан мәмнун галдыларыны вургуладылар.

Јени әсрин, үчүнчү миниллијин биринчи илиндә Русијанын дөвләт башчысынын харичә илк рәсми сәфәрини мәнз республикамыза етмәсини тарихи һадисә кими гиймәтләндиран республикамызын рәһбәри бу сәфәрин Азәрбајҹан-Русија мүнәсибәтләриндә јени мәрһәләнин башлангычыны гойдугуну вургулады.

Рәсми сәфәрин јүксәк сәвијјәдә кечмәсинә јарадылмыш шәрантә, өзүнә, Русија нүмајәндә һеј'әтинә көстәрилән мейрибан гонагтәрвәрлијә көрә Азәрбајҹан Президенти Һејдәр Әлијевә миннәтдарлығыны билдирән чәнаб Путин сијасәтдә вә дөвләтчилик фәалијјәтиндә бөјүк тәҗрүбәси олан Президент Һејдәр Әлијевлә һәр бир көрүшүн хүсуси әһәмијјәт дашыдығыны бир даһа нәзәрә чарпдырды.

Бақыда кечирдији көрүшләрин, апардыгы данышыгларын онда бөјүк тәәссурат јаратдығыны сөйләјән Русија президенти әмин олдугуну билдирди ки, бу сәфәрин мүсбәт нәтичәләри тарихи достлуг әһ'әнәләринә малик өлкәләримизин бүтүн сәһәләрдә гаршылыглы сурәтдә фәјдалы әмәк-

дашылығынын кәләчәк инкишафында мүһүм рол ојнајачадыр.

Президентләр рекионда вәзијјәт, Ермәнистан-Азәрбајҹан, Дағлыг Гарабағ мүнәгишәсинин сүлһ јолу илә тезликлә арадан галдырылмасы, һабелә һәр ики өлкәни нараһат едән бир сыра дикәр мәсәләләр барәдә әтрафлы фикир мубадиләси апардылар.

Президент Владимир Путин Азәрбајҹан Президенти Һејдәр Әлијевин Русијаја рәсми сәфәрә дә'вәтини бир даһа нәзәрә чарпдырды. Дөвләтимизин башчысы бу дә'вәти мәмнунлугла гәбул етдијини билдирди вә чәнаб Путинин Бақыја илк рәсми сәфәринин Азәрбајҹан ичтимаијјәтиндә бөјүк рәғбәт доғурдугуну вургулады.

Сонра Зугулба Дөвләт Иғәмәтһаһында Азәрбајҹан Президенти Һејдәр Әлијевин адындан Русија президенти Владимир Путинин шәрәфинә рәсми наһар верилди.

СӘФӘР БАША ЧАТДЫ

Јанварын 10-да Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путинин Азәрбајҹан Республикасына рәсми сәфәри баша чатмышдыр.

Азәрбајҹан вә Русија президентләри һава лиманына кәлдиләр. Русија дөвләтинин башчысы Бинә Һава Лиманында журналистләрин суалларына чаваб верди.

Президент Владимир Путин сәфәрин јекунлары барәдә суала чаваб верәрәк деди: Мән сәфәрин нәтичәләриндән чох разыјам вә һесаб едирәм ки, биз нәнки гаршымыза гойдугумуз вәзифәләрин јеринә јетирилмәсинә наил олдуг, һәм дә даһа чох иш көрдүк. Зәннинмә, мүнәсибәтләримизин уғурлу инкишафы үчүн јахшы зәмин јаратдыг. О. Ермәнистан-Азәрбајҹан мүнәгишәсинин һәлиндә Русијанын ролундан данышараг билдирди ки, Гарабағ барәсиндә сијасәти илк нөвбәдә Ермәнистан вә Азәрбајҹан һазырламалыдыр. Русија исә проблемин һәллинин оптимал вариантынын

тапылмасына көмәк едәчәкдир.

Русиянын вә Азәрбајҹанын дәвләт бәјрағлары илә бәзәдилмиш Бинә һава Лиманынын бинасында Русија Федерасијасы башчысынын бөјүк портрети асылмышды.

Али гонағын шәрәфинә һава лиманынын учуш мејдаһында фәхри гаровул дәстәси дүзүлмүшдү.

Дәвләтимизин башчысы һејдәр Әлијев Русија нүмајәндә һеј'әтинин үзвләри илә сәмими сағоллашды, Русија президенти Владимир Путин исә Азәрбајҹанын рәсми шәхсләри илә меһрибанчасына сағоллашды.

Фәхри гаровул дәстәсинин рәиси Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путинә вә Азәрбајҹан Республикасынын Президенти һејдәр Әлијевә рапорт верди.

Русиянын вә Азәрбајҹанын дәвләт һимнләри сәсләнди. Дәвләт башчылары фәхри гаровул дәстәсинин гаршысындан кечдиләр. Русија президенти Милли Ордунун әскәрләрини Азәрбајҹан дилиндә "Салам, әскәр!" сөзләри илә саламлады.

Милли кејимли ушағлар Русија президенти Владимир Путинә күл дәстәләри тәғдим етдиләр.

Азәрбајҹан Республикасынын Президенти һејдәр Әлијев Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путинлә тәјјарәнин пилләкәни јанында меһрибанчасына, сәмимијәтлә сағоллашды.

□

Али гонағын јола салынмасы мәрәсиминдә Азәрбајҹан Милли Мәчлисинин сәдри Муртуз Әләскәров, Баш назир Артур Расизадә, республика Президентинин Ичра Апаратынын рәһбәри Рамиз Мәһдијев, Русијанын Бақыдакы сәфири Николай Рјабов, өлкәмизин Москвадакы сәфири Рамиз Ризәјев, диқәр рәсми шәхсләр иштирак едирдиләр.

II ФӘСИЛ

ХАРИЧИ МӘТБУАТ РУСИЈА ПРЕЗИДЕНТИНИН БАКЫЈА СӘФӘРИ ҺАГГЫНДА

ТҮРКИЈӘ МӘТБУАТЫ РУСИЈА ФЕДЕРАСИЈАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ВЛАДИМИР ПУТИНИН АЗӘРБАЈҹАНА РӘСМИ СӘФӘРИНИ ТАРИХИ ҺАДИСӘ КИМИ ГИЈМӘТЛӘНДИРИР

Түркијәнин апарычы күтләви информәсија васитәләри Русија президенти Владимир Путинин Азәрбајҹана рәсми сәфәрини тарихи һадисә кими гијмәтләндиримишләр.

Өлкәнин нүфузлу гәзетләри јазырлар ки, Русија-Азәрбајҹан мүнәсибәтләриндә сојуглуг дөврүндән сонра јени дөвр-һәртәрәфли ғаршылығлы фәалијјәти инкишаф етдирмәк мәғсәди дашыјан јени бир дөвр башланмышдыр.

НТВ телеширкәти Русија рәһбәринин сәфәрини шәрһ едәрәк, дигтәти она јөнәлдир ки, бу, сон илләрдә Русија Федерәсијасы президентинин Бақыја илк рәсми сәфәридир. Телеканалын шәрһчисинин фикринчә, сәфәрин әһәмијјәтини ғысача оларағ, Русијанын Гафгаза чидди дигтәт јетирмәси, енержи дашыјычыларыны дүнја базарларына ихрач етмәк үчүн рекионун өлкәләри илә әмәкдашлығы даһа да јенишләндирмәјә чәһд көстәрмәси вә илләрдән бәри давам едән Ермәнистан-Азәрбајҹан мүнәгишәсинин арадан ғалдырылмасында ола билсин, васитәчи ролунда даһа фәал иштирак етмәк нијјәти кими сәчијјәләндирмәк олар.

НТВ бу сәфәр заманы Азәрбајҹан-Русија әмәкдашлығ сәнәдләринин, хусусилә дә Бақы бәјаннамәсинин вә Хәзәрин статусу илә бағлы биркә бәјанатын имзаланмасыны Владимир Путинин Бақыја илк рәсми сәфәринин чох мүсбәт нәтичәси кими дөјәрләндирир. Телевизијанын шәрһчиси Трансхәзәр газ кәмәринин чәкилмәси һағтында Түркмәнистанла бағланан сәзишдән данышаркән Бақыда имзаланмыш Хәзәрин статусу һағтында сәнәдин Түркијә үчүн бөјүк әһәмијјәт дашыдығыны хусусилә нәзәрә чарпдырмышдыр.

“Заман” гәзети Русија лидеринин Бақыја сәфәрини

Москванын Ермәнистаны дәстәкләмәкдән узағлашмасы кими гијмәтләндирир. Гәзет бу сәфәрин илк нөвбәдә, Ермәнистан-Азәрбајҹан мүнәгишәсинин АТӘТ-ин Минск групы чәрчивәсиндә низама салынмасына даир апарылан данышығлар просесинә мүсбәт тәхан верә биләчәјини күман едир. “Заман” гәзети даһа сонра јазыр: “Шүбһә јохдур ки, Русија илә Азәрбајҹан арасында мүнәсибәтләрин јахын кәләчәкдә инкишафы Владимир Путиндән асылы олачағдыр”.

“Миллијјәт” гәзети исә билдирир ки, Русија Азәрбајҹанын Гәрблә јахынлашмасы просесинә әнкәл төрәтмәјә, һабелә Азәрбајҹан нефтинин дүнја базарына өз әразиси васитәсилә көндәрилмәсинә наил олмаға чалышыр. Гәзет јазыр ки, Москва уғур газанмағ үчүн Ермәнистан барәсиндә әнәви сијасәтини дәјишдирмәјин лабүдлүјүнү баша дүшсә дә, Јереванла әләғәләрин позулмасы илә шүбһәсиз, разылашмајачағдыр. Москва ејни заманда, дәрк едир ки, Гафгаз сијасәтинә даһа прагматик мүнәсибәт көстәрмәлидир.

“Миллијјәт” гәзети нәзәрә чарпдырыр ки, Анкара Владимир Путинин сәфәринин кедишини дигтәтлә изләјирди, чүнки јахын вахтларда, ән кечи февралын әввәлләриндә һәјдәр Әлијевин Түркијә сәфәри көзләнилир. Азәрбајҹандан һәр ил беш милјард кубметр тәбии газ көндәрилмәси вә Бақы-Тбилиси-Чейһан әсас ихрач нефт кәмәри лајиһәсинин һәјата кечирилмәси Азәрбајҹан Президентинин Түркијә рәһбәријини илә данышығларында дигтәт мәркәзиндә олачағдыр.

ТОКИО ГӘЗЕТЛӘРИНИН ХҮЛАСӘСИ

ИТАР-ТАСС-ын јадығы хәбәрә кәрә, Јапониянын бир сыра мәркәзи гәзетләри Русија Федерасиясынын президенти Владимир Путинин Бакыја сәфәри вә онун Азәрбајҹан Президенти Һејдәр Әлијев илә данышығлары һағында материаллара кениш јер вермишдир. "Асахи" гәзети бу бәрәдә јазыр: "Енержи еһтијатлары илә зәнкин Азәрбајҹан вә Русија Совет Иттифағынын сүгута уғрадығы вахтдан бәри араларында галмагда олан сојуғ мүнәсибәтләр дөврүнүн үс-түндән хәтт чәкмишләр". Гәзет гејд едир ки, ики өлкә лидерләринин имзаладығлары Бакы бајаннамәси "мүнәсибәтләрин бәрпа олундуғуну тәсдиғләмишдир". Гәзетин фикринчә, "Клинтон һөкүмәтинин бу рекионда јеритдији вә Русијанын сыхышдырылыб арадан чыхарылмасыны нәзәрдә тутан енержи стратегијасына бадалағ кәлинмишдир", бу-нулла әләғәдар Буш һөкүмәтинин кәләчәкдә нә кими тәдбирләр кәрәчәји дигтәти чәлб едир.

"Асахи" јазыр: "ССРИ-нин сүгутундан сонра Бирләшмиш Штатлар бу рекионда, илк нөвбәдә енержи еһтијатларынын ишләнилмәси саһәсиндә өз фәалијјәтини сүр'әтлә кенишләндирмишдир. Белә бир шәраитдә Русија президенти Владимир Путин өтән ил һакимијјәтә кәлдикдән дәрһал сонра апарычы мөвгеләрин бәрпасы үчүн јоллар ахтармышдыр. Өз нөвбәсиндә, Азәрбајҹан тәрәфи Америка капиталынын иштирак етдији трансмилли нефт корпорасияларынын иғтисади сәмәрәлилијин ашағы олмасына истинад едәрәк инвестисия гојулмасыны ләнкитмәјә башламасы илә әләғәдар кетдикчә күчләнән наразылығыны билдирмишдир. Бу мә'нада Москванын вә Бақынын мөвгеләри ујғун кәлмишдир. Русија кечмиш ССРИ-нин Хәзәрјаны республикалары илә мүнәсибәтләри чанландырмаға вә енержи еһтијатларынын ишләнилмәси саһәсиндә рекионал әмәкдашлығ вә Москванын мәркәзи рол ојнајачағы тәһлүкәсизлијин тә'мин едилмәси механизми јаратмаға чалышыр.

"Иомиури" гәзети јазыр: "Владимир Путинин јүксәк сә-

вијјәдә Русија-Алмания кәрүшү кечирдикдән сонра Азәрбајҹанда әлдә етдији разылашмалар буна сүбүтдур ки, Москва Гәрби Авропа дөвләтләри барәсиндә сијасәтлә јанашы, МДБ өлкәләри илә әләғәләрин мөһкәмләндирилмәсини өз дипломатиясынын әсас истиғамәтләриндән биринә чевирмәк нијјәтиндәдир. Президент Путин һакимијјәтә кәлдији вахтдан МДБ барәсиндә сијасәти јенидән нәзәрдән кечирир вә Бакы разылашмалары һәмин истиғамәтдә фәалијјәтин тәркиб һиссәси олмушдур... Москва-нын дипломатик һүчумлар серијасы архасында онун дүнја сәһнәсиндә бөјүк дөвләт ролу ојнамағы давам етдирмәк үчүн базаны мөһкәмләтмәјә јөнәлдилмиш планлары нәзәрә чарпыр".

ПАРИС ГӘЗЕТЛӘРИНИН ХҮЛАСӘСИ

"Трибүн" гәзети јазыр ки, Бакыја сәфәринин биринчи күнү Русија президенти Владимир Путин вә онун азәрбајҹанлы һәмкары Һејдәр Әлијев Хәзәр дәнизинин статусу һағында сәнәд имзаладылар. "Бу сәнәд нефтин биркә ихрачына данр сазынын тезликлә бағланмасына јол ачыр". Гәзет Һејдәр Әлијевин рә'јини мисал кәтирир: "Имзаланмыш сәнәд чох бөјүк әһәмијјәтә маликдир, чүнки Хәзәрин статусу проблеми сон једди-сәккиз илдә анчағ мұзакирә едилди вә биз тәрәфләрин мөвгеләринин јакынлашмасына һеч чүр наил ола билмидик".

ПУТИН АЗӘРБАЈҹАНЛА МҮНӘСИБӘТЛӘРИ МӨҢКӘМЛӘНДИРИР

Сәфәр баш тутду, она кәрә ки, Москва өзүнүн чәнуб сәрһәдләриндә, хусусән дә нефт вә енержи еһтијатлары илә зәнкин олан Гафғаз рекионунда јерләшән кечмиш совет республикалары арасында өз нүфузуну бәрпа етмәк үчүн бөјүк сә'јләр кәстәрир.

Русија президенти Владимир Путин Азәрбајҹан Президенти илә данышығлар апарарағ, өзүнүн илк рәсми сәфәри

илә бу Хәзәрјаны өлкәјә мүнәсибәти гәјдаја салмыш вә Ермәнистан-Азәрбајҹан мүнәгишәсини музакирә етмишдир.

Гоншуларла мүнәсибәтләри јахшылашдырмаг вә МДБ-дә-12 кечмиш Совет Республикасындан ибарәт группа Москванын нүфузуну күчләндирмәк Путинин харици сја-сәтнинин мүнһүм мөгамларындан биридир.

Азәрбајҹанла мүнәсибәтләр үмүмән јахшы иди, амма Дағлыг Гарабағ бөлкәси үстүндә узун сүрән вә әзаблы мүнәгишәдә Русијанын Ермәнистаны даһа чох дәстәкләмәсинә Азәрбајҹан тәрәфинин шүбһә етдијинә кәрә бу мүнәсибәтләрдә сәринлик дујулурду.

Кремл Ичра Апараты рәһбәринин мұавини Серкеј Приходко Бақыда Президент Сарајында Путинин Әлијевлә да-нышыглары заманы журналистләрә демишдир ки, "Русија вә Азәрбајҹан өз мүнәсибәтләриндә јаранмыш фасиләни арадан галдырмаға һазырдырлар". О билдирмшдир: "Белә бир гаршылыгы рә'ј вар ки, сјајси әлагәләрдә, игтисади мүнәсибәтләрдә вә төһлүкәсизлик мәсәләләриндә фасилә-нин олмасы сәһвдир".

Приходко демишдир ки, "Дағлыг Гарабағ мөвзусу муза-кирә едиләчәк вә биз һәр ики тәрәфи разы салачаг истә-нилән бир гәрары дәстәкләјәчәјик".

Дағлыг Гарабағын ермәни әһалиси 1988-чи илдә Азәр-бајҹандан ајрылмаға чан атмаға башладыгдан сонра јаранан мүнәгишәдә тәхминән 35.000 адам гырылмышдыр. 1994-чү илдә аташын кәсилмәси дөјүшләри дајандырса да, да-нышыгларда сүлһ сазыши әлдә етмәк һәләлик мүмкүн ол-мышдыр.

*"Токиш дејли нјус" гәзети,
12 јанвар 2001-чи ил.*

РУСИЈА АЗӘРБАЈҶАНЛА ӘЛАГӘЛӘРИ ЈАХШЫЛАШДЫРЫР

Русија президенти Путинин јанварын 9-10-да Бақыја сә-фәри Совет Иттифагы дағылдыгдан сонра Русија дәвләти башчысынын Азәрбајҹана илк сәфәри олмушдур. Һәр ики дәвләтин рәһбәрләри-Русија вә Азәрбајҹан президентләри бу сәфәри икитәрәfli мүнәсибәтләрин инкишафында јени марһалә кими гиймәтләндирмишләр.

Сәфәр заманы чәнаб Путин әмин етмишдир ки, Русија Дағлыг Гарабағла бағлы Ермәнистан-Азәрбајҹан мүнәгишә-синин динчликлә арадан галдырылмасы ишиндә бөјүк сә'јләр көстәрәчәкдир.

Владимир Путин Хәзәрин статусу мәсәләсинә дә тохун-мушдур. Һәр ики тәрәф дәнизин дибинин беш Хәзәрјаны дәвләт арасында бөлүшдүрүлмәси һаггында разылыға кел-мишдир.

Үмүмән, Путинин Азәрбајҹана сәфәриндән мәгсәд кеч-миш совет республикалары илә әлагәләри чанландырмаг-дыр. Өтән ил о, Мәркәзи Асијаја, Беларус, Украјна вә Молдоваја да сәфәрләр етмишдир...

"Һинду" гәзети, Һиндистан.

Владимир Путин Дағлыг Гарабағ мүнәгишәсинин низама салынмасы үчүн Азәрбајҹан вә Ермәнистан лидерләринин көстәрдикләри сә'јләри алгышламышдыр.

Путин Азәрбајҹан Парламентиндә чыхышында бәјан е-мишдир ки, Русија Азәрбајҹанын мәнәфеләринә зијан вура биләчәк гәрары дәстәкләмәјәчәкдир. О демишдир: "Мән билирәм ки, Азәрбајҹан вә Ермәнистан президентләри бу проблемин һәлли үчүн компромис тапмаға чалышырлар. Бу, сағлам вә реалист мөвгедир. Русија бу ишдә өз васитә-чилијини тәклиф етмишдир".

Азәрбајҹанын вә Ермәнистанын силаһлы гүввәләри әзә-ли Азәрбајҹан торпагы олан Дағлыг Гарабағ үстүндә 1988-

чи илдән 1994-чү иләдәк мұһарибә апармышлар. Тәбии ки, Азәрбајҹан өзүнүн бу әразиси үзәриндә нәзарәти бәрпа етмәк истәјир...

Ассошиейтед Пресс акентлији, АБШ.

Русија президенти Владимир Путинин Бақыја сәфәри заманы апардығы данышығларын башлыча мөвзусу Јереванла Бақы арасында мұнағишә олмушдур. Бу мұнағишә өзәли Азәрбајҹан торпағы олан Дағлыг Гарабаға Ермәнистанын иддиасы нәтичәсиндә 1988-чи илдә јаранмышдыр. Ики гоншу өлкә арасында башланмыш мұһарибә Азәрбајҹана баһа баша кәлмишдир-онун 35.000 вәтәндашы һәлак олмуш вә әразисинин 20 фаизи ишғал едилмишдир.

1994-чү илдә ағәшкәс режими әлдә едилмәсинә вә президентләр һәјдәр Әлијев илә Роберт Кочарјан арасында бирбаша данышығлар апарылмасына бахмајараг, мұнағишә индијәдәк һәлл олунмамыш галыр.

Путин илә Әлијев арасында данышығларын күндәлијинә нефт сәһәсиндә әмәкдашлыг мәсәләси дә дахил иди. Русијанын кәлиринин башлыча мәнбәји онун өз нефтинин сатышы олса да, о, Азәрбајҹандан вә диқәр кечмиш совет республикаларындан Гәрб базарларына нефт нәгл едән бору кәмәрләрини инһисарлашдырмаға имкан ахтарыр. Лакин Јүрчүстан әразисиндән кечмәк шәртилә Бақыдан Түркијәнин Аралыг дәнизи саһилиндәки Чейһан лиманына әсас бору кәмәри чәкилмәсинә даир АБШ-ын да дәстәкләдији ләјиһәни реаллашдырмаг нијјәти бу сијасәтә мане олур...

Јунәјтед Пресс Интәнәшил акентлији, АБШ.

Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путинин Бақыја рәсми сәфәри Гәрбдә бөјүк мараг доғурмуш, мәтбуатда кениш ишығландырылмышдыр. Сәфәрин артыг биринчи күнү-јанварын 9-да Ассошиейтед Пресс акентлији бу бәрәдә өз каналлары илә хәбәрләр јаймыш, Рәјтер исә һөвсан-Зыг јатағлары блокунун ишләнилмәси һағында Азәрбајҹан Дөвләт Нефт Ширкәти илә Русијанын ән бөјүк нефт ширкәтләриндән бири олан “ЛУКОјл” арасында имзаланмыш мұтавилә бәрәдә мә’лумат вермишдир.

Елә һәммин күн Британијанын “Фәјнәншил тајмс” гәзетинин Бақыдакы хусуси мұхбири Девид Стернин “Путин вә Әлијев Хәзәр дәнизи бәрәдә разылыға кәлмишләр” сәрләвһәли мәғаләсини дәрч етмишдир. Мүәллиф јазыр ки, тәбии еһтијатларла зәнкин олан Хәзәрдә дәниз сәрһәдләринин дәғигләшдирилмәси принципләри һағында сазиш бүтүн Хәзәрјаны өлкәләр арасында үмуми разылыға кәлмәјә имкан верә биләр. Нәзәрә чарпдырылыр ки, де-факто мөвчуд олан милли секторlara бөлкү дәнизин дибинин бөлкүсү илә тәсбит едилир, су гатындан үмуми истифадә исә көкү кәсилмәк тәһлүкәси илә гаршылашмыш Хәзәр нәрәкимләринин артмасына мүсбәт тә’сир кәстәрә биләр.

Јанварын 10-да Рәјтер даһа кениш мә’лумат јајараг, Русијанын чәнуб сәрһәдләри бојунча өз нүфузуну бәрпа етмәк сә’јләрини вурғуламышдыр. Акентлик Русија илә Азәрбајҹанын “икитәрәфли мұнасибәтләрдәки фәсиләни дајандырмаға” һазыр олдуғлары бәрәдә Кремлин ичра апараты рәһбәринин мұавини С.Приходконун сөзләрини ситат кәтирмишдир. Мә’луматда ики президентин Бақыда имзаладығлары сөнәдләр, о чүмләдән Бақы бәјаннамәси әтрафлы тәсвир едилир вә билдирилир ки, Азәрбајҹанла Русија арасында үмумән “јахшы мұнасибәтләр” ахырынчынын Ермәнистаны дәстәкләмәсилә мүрәккәбләшир.

Сәфәрин икинчи күнү “Лондон дејли телеграф” гәзетиндә Русијадакы мұхбир Маркус Уорренин “Москва нефт дөвләтини јенидән өз орбитинә чәлб едир” мәғаләси чыхмышдыр. Мүәллиф Путинин Бақыја сәфәринин Гәрбдә әсәбиләк доғурдуғуну нәзәрә чарпдырыр.

Сәфәри “Азәдлыг радиосу”нун аналитикләри дә инкилис дилиндә чох мүфәссәл ишығландырымышлар. Јанварын 10-да радионун күндәлик хәбәрләр јайымында икитәрәфли сазишләрдән бәһс олунмуш вә ики өлкәнин “стратежи тәрәфдашлыгы”, һәбелә Хәзәрлә бағлы мөвгәләрин јахынлашмасы, Гәбәлә РЛС һағында јахын кәләчәкдә сазиш имзаланмасынын мүмкүнлүјү вурғуланмышдыр.

Елә һәммин күн радионун ичмалчысы Жан-Кристоф Перушун “Путин е’тимадсызлыг илләринә сон гојмаға чалышыр” сәрләвһәли тәһлили мәғаләси јайымланмышдыр. Мә-

галәдә РФ президентинин Азәрбајҹана илк рәсми сәфәринин әһәмијјәтиндән данышылмышдыр. Марағлыдыр ки, мүнәлиф икитәрәfli мүнәсибәтләрдән сөз ачарағ, Москванын КУӨАМ гурумуна вә Бақы-Чейһан нефт кәмәрини мәнфи мүнәсибәтини, һабелә Русијанын Ермәнистана һәрби јардым кәстәрмәсиндән Азәрбајҹанын наразылығыны гејд етмишдир. Материалын сонунда Јүрчүстанын харичи ишләр назири Иракли Менағаришвилинин бу сөзләри хатырладылмышдыр ки, Чәнуби Гағгазда һадисәләрин инкишафы хейли дәрәчәдә Путинин Бақыја сәфәринин нәтичәләриндән асылы олачағдыр.

Радионун аналитики ханым Лиз Фуллер сәфәрә јекун вуурағ, Гағгаз проблемләринә һәср олунмуш бүллетендә сәфәрин нәтичәләрини бир даһа мүнәсәсәл тәсвир етмишдир. О, Президент һейдәр Әлијевин стратегијасынын Финландија президенти Кекконенин 1965-1981-чи илләрдә јеритдији "фәал битәрәfliк" сијасәти илә мугајисә олундуғу "Независимая газета"-нын (Москва) мәғаләсиндән ситат кәтирмишдир.

Јанварын 10-да "Кантриз" ("өлкәләр") Интернет бүллетени вә Вашингтонда чыхан "Интеркон" һәфтәлик бүллетени дә Русија президентинин Бақыја сәфәри һағғында хәбәрләр јаймышлар.

"Чеймстаун" фондунун бүллетениндә Владимир Сокорун јанварын 11-дә дәрч едилмиш мәғаләси хусуси марағ доғурур. О јазыр: Путинин Гарабағ мүнәгишәси барәсиндә бәјанатлары Русијада даими муттәғилләр аңлајышынын олмәдығыны кәстәрир вә ејни заманда Азәрбајҹанын мәнәфеләринә ујғун дејил, чүнки, мәсәлән, "әввәлләр аңчағ азәрбајҹанлыларын мәсқунлашдығлары, инди исә ишғал едилиб, етник тәмизләмә апарылмыш Азәрбајҹан рајонларынын гәјтарылмасы"на тә'минат вермир. Мүнәлиф "Гағгаз дәрлү-јү" јардылмасы барәдә Путинин тәклифинә Президент Әлијевин мәнфи мүнәсибәтини јүксәк гүјмәтләндирәрәк вурғулајыр ки, бу чүр группашма Русијанын рекиону нәзәрәт алтында сахламасына кәтириб чыхарачағдыр. Азәрбајҹанын Гәбәлә Радиолокасија Стансијасы барәдә мөвеји дә јүксәк гүјмәтләндирилр.

ХӘЗӘР ДӘНИЗИНИН СТАТУСУ ҮСТҮНДӘ МҮБАҢИСӘДӘ ЈАХЫНЛАШМА

В.Путинин Бақыја илк сәфәри Русија илә кечмиш Совет Республикасы олан Азәрбајҹан арасында мүрәккәбләшмиш мүнәсибәтләрдә кәркинлијин зәифләмәси әләмәтидир. Һәр ики тәрәф Хәзәр дәнизинин һүгуғи статусуна даир мүнәсибәтләрә јахынлашмыш вә Путин азәрбајҹанлыларын рәғбәтини газанмаға ашкар сә'јләр кәстәрмишдир.

Русија президенти Путин чох сәјәһәт едир вә һәмишә дә елә өлкәләрә кәлир ки, сон илләр орада Москва өз нүфузу итирмишдир. Сијаси вә игтисади чәһәтдән зәифләјиб һейдән дүшән сабиг фөвгәлдәвләтин бу мејлдән гуртармағ үчүн сәмәрәли васитәләри јохдур.

Москва дипломатијасы өзүнүн јөндәмсизлији учбатындан бә'зи сабиг тәрәфдашларыны инчик салмыш, јахууд Јелтсинин һакимијјәти дөврүндә рәһбәрликдәки бөһран заманы онлара садәчә оларағ е'тинасызлығ кәстәрмишдир. Тәсәдүфи дејил ки, инди Путин өзүнүн харичә илк сәфәрини Чәнуби Гағгаза-Азәрбајҹана етмишдир. Истәр Вашингтонун, истәрсә дә Москванын чоғрафи стратегләринин дүнја хәритәләриндә Хәзәр дәнизи саһилиндәки бу кечмиш Совет Республикасы "әсас дәвләт" сајылыр ки, бу да онун нефт јатағлары, Русија илә Фарс кәрфәзи рекиону арасында көрпү кими стратегиј мөвеји илә, һабелә Мәркәзи Асија илә Авропа арасында кәләчәк нәглијјат јолларынын вә нефт кәмәрләринин говшағ мәнәтәғәси кими өлкәнин әһәмијјәти илә бағлыдыр. Јелтсинин дөврүндә Москва Бақыда чох хош мәрәм итирмишдир, одур ки, инди Путинин белә мәрәм уғрунда нечә мүнәсибәтләр апардығы ашкар сурәтдә нәзәрә чарпыр.

Русија президенти аңлатмышдыр ки, Азәрбајҹан вәтәндашлары үчүн виза режиминин тәтбиғи күндәликдә дурмур. Һалбуки һәлә бир ил өнчә бу аддымын атылачағы өзүнү бү-

рузә верирди. Путин өз бәјанаты илә Азәрбајҹаны гоншу Күрчүстанла мугәјисәдә даһа имтијазлы мөвгәјә чыхарды...

Әлбәттә, узун илләр әрзиндә зијан вурулмуш мүнәсибәтләри бир күнүн ичиндә дүзәлтмәк гејри-мүмкүндүр. Азәрбајҹан Русијаны ғынајыр ки, 90-чы илләрин әввәлләриндә о, Дағлыг Гарабағ ермәниләринин сепаратчылығыны дәстәкләмишдир вә Ермәнистанла ән'әнәви сурәтдә сых әмәкдашлыг едир. Кечән илин пајызында Русија силаһларынын Ермәнистана апарылмасы Бақыда бөјүк нараһатлыға сәбәб олмушдур. Сөһбәт Русијанын Күрчүстандан чыхармалы олдуғу, амма Чәнуби Гафғазда бундан сонра да сахламағ истәдији пијада дөјүш машиналарындан кедир. Бақы нараһатдыр ки, бу силаһлар Дағлыг Гарабағда сепаратчыларын әлиһә дүшә биләр. Путин буну сәфәр заманы инкар етмиш вә билдирмишдир ки, һәрби техника Русијанын Ермәнистандақы базаларында Русијанын нәзарәти алтында олачағдыр. Азәрбајҹанын шималында, Гөбәләдә јерләшән радар стансијасынын мүгәддәрәты гејри-мүәјјән оларағ галыр. Русија һәмин гурғудан бундан сонра да истифадә етмәк истәјир, амма ичәрә һаггыны вә енержи төһнизаты хәрчләрини Бақынын төләб етдијиндән аз мәбләғдә өдәмәк нијјәтиндәдир. Путинин сәфәринәдәк һәр һансы бир сазиш әлдә олунмамышдыр.

Һәр ики тәрәф биркә бәјанат имзаламышдыр вә бурада Хәзәр дәнизинин һүгүи статусу һаггында чоһиллик мүбаһисәдә јахынлашма олдуғу гејд едилмишдир. Русија вә Азәрбајҹан разылыға кәлмишләр ки, дәнизин диби мүәјјән принцип әсасында саһилјаны дөвләтләр арасында секторлар бөлүнмәлидир. Су гаты вә сүјүн сәтһи бөлүнмәјәчәк вә русларын фикринчә, онлардан бүтүн Хәзәр дөвләтләри биркә истифадә етмәлидирләр. Русија бу чүр сазиши 1998-чи илдә Газахыстанла бағламышдыр. Путинин дөврүндә Хәзәр мәсәләсиндә дипломатик фәалијјәт хејли күчләндирилмишдир, өзү дә Русијанын мөвгәји даһа уғурлу олмушдур.

Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путинин Бино һавә Лиманында тәнтәнәли гарышланмасы.

Русија Федерацијасынын президенти Владимир Путинин Бинә һава Лиманында тәнтәһәли ғаршыланмасы.

Русија Федерацијасынын президенти Владимир Путинин Бинә һава Лиманында тәнтәһәли ғаршыланмасы.

Русија Федерацијасынын президенти Владимир Путинин Бинә һава Лиманында тәнтәнәли гаршыланмасы.

Азәрбајҹан президенти İlham Əliyevin və Русија Федерацијасынын президенти Владимир Путинин тәкбәтәк көрүшү.

*Азәрбајҹан прeзиденти Һeјдәр Әлиевин вә Русија Федерасијасынын прeзиденти
Владимир Путинин тәкбәтәк корушү.*

Азәрбајҹан-Русија данышыглары.

Русија-Азәрбајҹан сәнадләринин имзаланмасы.

Русија-Азәрбајҹан сәнадләринин имзаланмасы.

*Азәрбајҹан президенти Һ.Әлијевин вә Русија Федерасијасынын
президентини В.Путинин бирҹә мәтбуат конфрансы.*

Русија Федерасијасынын президентини В.Путинин ишарифино рәсми гәбул.

Русија президенти В.Путини Бақыдағы рус ичмасынын нұмајөндәләри илә корүшү.

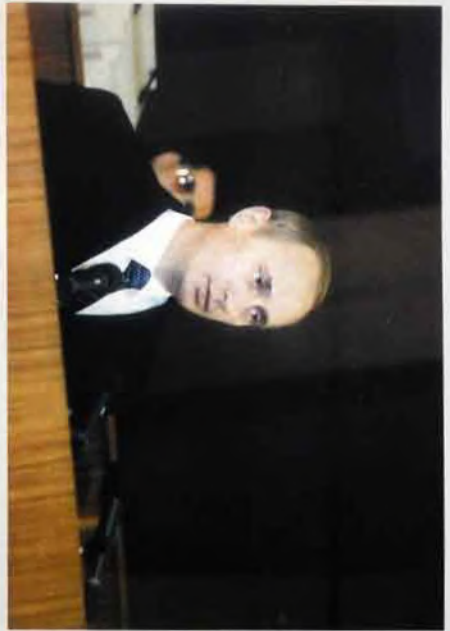
Русија президенти В.Путин вә ону мүшәјәт едән шөхсләр Шәһидләр Хијабаныны зијарәт етмишидир.

Русија Федерацијасынын президенти Азәрбајҹан Парламентиндә.

Русија Федерацијасынын президенти Азәрбајҹан Парламентиндә.

*Русия президенти В.Путиниң Мизги Мөхәммәтдин
депутатларға илал көрүшү.*

Русия президенти В.Путиниң дин хадимләри илал көрүшү.

*Русија Федерасијасынын президенти В.Путинə Бакы Славјан Университетинин
фəхри доктору дипломунун тəғдим едилмəси.*

*Азəрбајҹан Президенти Һ.Əлијев вə Русија Федерасијасынын президенти В.Путин
Бакы Славјан Университетиндə.*

*Азәрбајҹан президенті И.Әлијевин вә Русия президенті В.Путинин
Зугулба Довлат Иҹамәтханьнда тәқватәк кәрүшү.*

Русия президенті В.Путинин Бинә һавә Лиманьнда јолә салынмасы.

Русија президенти В.Путинин Бинә һава Лиманында јола салынмасы.

Русија президенти В.Путинин Бинә һава Лиманында јола салынмасы.

Русија президенти В.Путини Бино Нава Димановда жолга салгынамасы.

Хәзәрин әразисинин 20 фаизини тәләб едән Иран бу мәсәләдә кетдикчә төкләнир. Русијанын Газахыстан вә Азәрбајчан илә разылашдырдығы бөлкү принципләринә ујғун олараг, Ирана даһа аз сәһә дүшөчөкдир. Бундан әләвә, Бақыда Путин јахын вахтларда беш сәһилјаны дәвләтин зир-вә көрүшүнүн кечирилмәсинә Әлијевин разылығыны алмышдыр. Бу көрүш Хәзәрин дибиндәки тәбии еһтијатларын ишләнилмәсинә вә јени нефт кәмәрләри һаггында гәрарлар гәбул едилмәсинә мане олан һүгути мүһабисәјә даир гәрар чыхарылмасыны сүр'әтләндирмәлицир. Лакин сәрһәдләрин дәгигләшдирилмәси, кәмичилик вә балыг еһтијатларындан истифадә һаггында разылыг әлдә едиләнәдәк һалә хејли вахт кечә биләр.

*“Нөје Сурхер сајтунг” гәзети,
11 январ 2001-чи ил.*

□

РФ президенти Владимир Путин Азәрбајчана рәсми сәфәр етмишдир. Бу, Русија президентинин ССРИ дағылдыгдан сонра һәмин Чәнуби Гафгаз өлкәсинә илк сәфәри вә онун јени илдә биринчи харичи сәфәри олмушдур.

Сәфәр заманы В.Путин вә Азәрбајчан Президенти һејдәр Әлијев данышыглар апармыш вә ики өлкә арасында мүнәсибәтләрин мөһкәмләnmәси вә Гафгазда сабитлијин горунуб сахланмасы мәсәләләринә һәср олунмуш “Бақы бәјаннамәси”ни, һабелә Хәзәр дәнизинин статусуна даир биркә бәјанат имзаламышлар. Ики өлкәнин һөкүмәтләри арасында әмәкдашлыг һаггында даһа алты мүхтәлиф сәзиш бағланмышдыр.

МДБ өлкәләри илә әлағәләри мөһкәмләтмәк Русијанын харичи сјасәт фәалијјәтинин даим ән өнчүл истигамәтидир. Лакин Русија илә Азәрбајчан арасында мүнәсибәтләрин инкишафы индијәдәк гејри-гәнаәтбәхш олараг галырды, чүнки Азәрбајчан Дағлыг Гарабағ үстүндә Ермәнистанла мүнәгишә башландыгдан сонра Русијаны Ермәнистанла биртәрәфли мүнәсибәт көстәрмәклә төгсирләндирир. В.Пу-

тин РФ президенти вәзифәсинә башладыҹдан сонра Русија МДБ өлкәләри барәсиндә дипломатик фәалијәтини даһа да күчләндирмишдир, бунун сәјәсиндә Русија-Азәрбајҹан мүнәсибәтләри тәдричән бәрпа едилир вә јажшылашыр.

“Бақы бәјаннамәси”ндә дејилир ки, Русија вә Азәрбајҹан икитәрәfli мүнәсибәтләри стратеги тәрәфдашылығын јени, даһа јүксәк сәвијәсинә галдырмаға һазырдырлар. Москва вә Бақы Гафгазын сүлһ вә меһрибан гоншулуғ рекионуна чеврилмәси хејринә әмәкдашылығ етмәјә һазыр олдуғларыны да билдирмишләр. Путин Гафгазда сабитлијин тә’мин олунмасы наминә “Гафгаз дөрдлүјү” өлкәләри арасында гаршылығлы фәалијәт механизминин ролуну күчләндирмәји тәклиф етмишдир.

Азәрбајҹанла Ермәнистан арасында һәрби әмәлијатлар дајандырылса да, ики өлкәнин әрази мұбаһисәси әввәлки-тәк һәлл едилмәиш галыр. В.Путин мұнағишә тәрәфләри арасында разылашмалар әлдә едилмәсинин мүмкүн олдуғуну сөјләмиш вә билдирмишдир ки, Русија Гарабағ мұнағишәсинин низама салынмасы үчүн вәситәчи кими өз сә’јләрини чанландырыр вә бу проблемин арадан галдырылмасына даир мүмкүн разылашмаларын тә’минатчысы кими чыхыш етмәјә һазырдыр.

Владимир Путинин фикринчә, Гарабағ мұнағишәсини јалныз әләғәдар дөвләтләрин өзләри арасында мөвгеләрин разылашдырылмасы сәјәсиндә гәти шәкилдә низама салмағ олар.

О, һәмчинин әминдир ки, низамасалмаја наил олмағ үчүн президентләр һејдәр Әлијевин вә Роберт Кочарјанын көстәрдикләри сә’јләр бу мұнағишәнин уғурла һәлл едилә биләчәјинә үмид бәсләмәјә әсас верир.

Һәр ики тәрәфин Хәзәрин һүғуги статусу мәсәләсиндә үмуми разылыға кәлмәси В.Путинин Азәрбајҹана сәфәринин диқәр мүһүм наилијәтидир. Хәзәр дәнизи һөввәси нефт-газ вә балығ еһтијатлары илә зәнкин олдуғундан, Совет Иттифағынын сүғутундан сонра бу дәнизин һүғуги ста-

тусу вә бөлкүсү мәсәләси саһилјаны дөвләтләр үчүн мүшкүл проблемә чеврилмишдир. РФ президентинин Азәрбајҹана сәфәри заманы Хәзәр дәнизинин статусу һаггында имзаланмыш биркә бәјанатда дејилир ки, тәрәфләр Хәзәрин бүтүн сәһиндә сәрбәст кәмичилији сахламағ шәртилә дәнизин дибинин бөлүшдүрүлмәси һаггында разылыға кәлмишләр. Бәјанатда билдирилир: тәрәфләр һесаб едирләр ки, беш саһилјаны өлкәнин јүксәк сәвијәдә көрүшүнүн кечирилмәси Хәзәр рекионунда әмәкдашылығы мөһкәмләтмәк, Хәзәр дәнизинин статусуну тәнзимләмәк мәнәфеләринә чаваб верәрди.

Хәзәрин һүғуги статусу мәсәләсинин тәнзимләнмәсинә Москванын чан атмасы онун һәм Хәзәр рекионунда сабитлијин горунуб сахланмасына марағ көстөрмәси илә, һәм дә Русијанын игтисади вә стратеги мәнәфеләринин горунмасы зәрурәти илә бағлыдыр.

В.Путинин Азәрбајҹана сәфәри заманы Абшерон јарымадасынын чәнуб һиссәсиндә јерләшән нефт јатағларынын биркә ишләнилмәси һаггында сәзиш имзаланмышдыр. Ил-кин оларағ лајиһә бүтөвлүкдә 250 милјон доллар мәбләғиндә гијмәтләндирилир. Өтән ил Русија илә Азәрбајҹан арасында әмтәә дөвријјәси әввәлки илдәкинә нисбәтән артмышдыр. В.Путин һесаб едир ки, ики өлкә арасында ти-чәрәтин бу чүр сәвијәси онларын игтисади имканларына әсла ујғун дејил вә ону артырмағ лазымдыр.

Јерли ичмәлчыларын фикринчә, В.Путинин Азәрбајҹана сәфәри икитәрәfli мүнәсибәтләрдәки дурғунлуғ вәзијәтинә сон гојду вә онларын арасында әләғәләрин инкишафына, Гафгаз рекионунда тәһлүкәсизлијин вә сабитлијин мөһкәмләнмәсинә, Русијанын Гафгазда вә Хәзәр рајонунда мөвгеләринин күчләнмәсинә, онун Гәрб өлкәләринин бу рекиона нүфуз етмәсинин гаршысыны алмағ имканларынын кенишләнмәсинә тәкан верәчәкдир.

Синхуа аҗентлији, Чин.

ПУТИН АЗӘРБАЈҹАНЛА ЈАХЫНЛАШЫР

Араларындакы јаш фәрғинә бахмајарағ, Владимир Путин вә ев саһиби Һејдәр Әлијев Русија президентинин Бақыја сәфәри заманы тез үмүми дил тапа билдиләр. Һәм дә онларын һәр икиси узун илләр көзәкөрүнмәз чөбһәдә кәшфијатчы кими хидмәт етмишләр.

Јадлашма вә ачығ гаршыдурма әвәзинә һәр ики сабиг Совет Республикасынын мүнәсибәтини достлуг вә “стратеги тәрәфдашлығ” тә’јин етмәлидир. Әмәкдашлығын узунмүддәтли програмына даир јени сәзишләр дә буна әсас верир. Бурада нефт јатағларындан биркә истифадә етмәк һағгында разылашма да өз әксини тапыр.

Биркә истифадә принципи Хәзәр дәнизинин статусунун һәлл олунмасына имкан верир. Советләр Бирлијинин дағылмасындан бәри беш саһилјаны дөвләт бу проблемни һәлл едә билмир. Јени разылашмаја кәрә, дәнизин сәтһи индән белә һамынын олмалы, дүнјанын ән бөјүк нефт вә газ јатағлары илә зәнкин олан диби исә милли секторлара бөлүнмәлидир.

Тһһран Хәзәрин еһтијатларындан бүтүн Хәзәрјаны дөвләтләрин биркә истифадәсиндә, јә’ни дәнизин бәрабәр секторлара бөлүнмәсиндә тә’кид едир. Бу мөвге илә Русијанын узун мүддәт Тһһран вә Ермәнистанла һәмфикир олмуш сабиг президенти Јелтсин дә разы иди.

Москванын рекионда јеканә е’тибарлы мүттәфиги олан Ермәнистан 1988-чи илдән, фактики оларағ, Азәрбајҹанла мүһарибә вәзијјәтиндәдир. Путин Москванын мөвгејини бүтүн кечмиш совет мөканында ашкар мөһкәмләтмәк истәјир вә бу ишдә Азәрбајҹана үмидләр бәсләјир... Москва илә Бакынын бағлылығы Гафғазда гүввәләр нисбәтини давамлы шәкилдә дәјишә биләр. “Известија” гәзети тәһлүкәнин һәлә совушмадығыны јазыр. Хәзәр нефтинин Гәрбә нәғлиндә

һәр кәс өз варианты үзәриндә-Бақы Түркијәнин Аралығ дәнизиндәки Чейһан лиманы, Москва исә өзүнүн Гара дәниздәки Новороссијск лиманы үзәриндә тә’кид едир.

Москванын Дағлығ Гарабағ мүнәғишәсинин һәллиндә тә’минатчы дөвләт кими чыхыш етмәк тәклифинә дә еһтијатла јанашмағ лазымдыр. Белә ки, Русија МДБ-дә мөканындакы сәјсыз-һесабыз етник мүнәғишәләрдә васитәчи кими индијәдәк даим мүвәфғәтијјәтсизлијә уғрајыбдыр.

Елкә ВИНДИС,
“Дер тәкешпикиел” гәзети (Алманија).
11 јанвар 2001-чи ил.

ӘЛИЈЕВИН ДИПЛОМАТИК ЧЕВИКЛИЈИ

Азәрбајҹан Республикасынын Президенти Һејдәр Әлијев јенә дипломатик чеви́клик кәстәрир. Путин Бақыны әли-бош тәрк етди, лакин сәфәриндән олдуҗча разыдыр. Путин Бақыны тәһлүкәсизлик вә харичи сийәсәт мәсәләләриндә Кремллә јахын әмәкдашлыға чәлб етмәк үчүн сон бир нечә ајдыр ки, Азәрбајҹаны дилә тутмаға чалышыр. Январын 9-10-да Русија президентинин Гафгаза илк сәфәри буна әјани сүбүтдур. Путини разы салмағ үчүн Әлијев символик ад-дымлар атарағ, бүтүн суаллары чавабсыз гојан үмуми бәјан-намә гәбул етмәклә, Азәрбајҹанын Гәрблә Шәрг арасында маневр етмәк имканыны сахлады.

Владимир Путин һәлә президент сәләһијјәтләрини ичра етмәјә башлајанда, Русијанын Гафгазда ексклүзив марағла-рыны јенидән бәрпа етмәк әзиндә иди. О, мүнәгешлә-рин һәлли илә мәшғул олмағ үчүн Азәрбајҹан, Ермәни-тан, Күрчүстан вә Русијадан ибарәт форум јаратмағы тәк-лиф етди. Әсиндә, бу тәклиф тәкчә АБШ-ын дејил, һәм дә бејнәлхалғ тәшкилатларын, мәсәлән, БМТ, АТӘТ вә Европа Шурасынын Гафгаза тәсиринин гаршысыны алмағ мөгсәди илә едилмишир. Путин, демәк олар ки, МДБ-нин чохтәрәfli данышығлар форумундан әл чәкиб икитәрәfli тәмаслар јолу сечмәклә, бә'зән дә тәкбәтәк данышығла-ра үстүлүк верирди. Августун сонунда мдб өлкәләринә билдирилди ки, Русијаја визасыз кедиш-кәлиш режими икитәрәfli аңлашмаларла әвәз едиләчәк вә бунун үчүн һәр бир өлкә илә ајрылығда данышығлар апарылачағдыр.

Путин Күрчүстан, Украина, Әзбәкистан, Азәрбајҹан вә Молдовадан ибарәт КУӘАМ бирлијинин әсасыны тәшкил едән Азәрбајҹан-Күрчүстан ајјансыны парчаламағ истәјир-ди. Күрчүстана гаршы фәсилләсиз иттиһамлар, тәзјигләр ол-муш, виза режими гојулмуш вә дәвләт чеврилишләринә чәһд едилмишир. Азәрбајҹана исә, һәтта Ермәнистандан

да габағ, Русијада визасыз кедиш-кәлиш имканы верил-мишир. Азәрбајҹанла јахынлығ едән Русија Күрчүстаны чәзаландырарағ КУӘАМ-ы зәифләтмәк истәјир.

Путин Азәрбајҹаны Русија илә ексклүзив әмәкдашлыға дә'вәт едир. Путин сәфәр заманы Азәрбајҹан Республикасы Милли Мәчлисинин депутатларына мұрачият едәрәк, онлары сечкиләрин нәтичәләри илә бағлы тәрир етди. О, һәмчинин мұстәғиллик газанмыш өлкәнин Парламентиндә рус дилиндә тәрчүмәчисиз чыхышындан мәмнун галдығыны билдирди.

Путин 1990-чы илин 20 январында Бақыда совет гошун-лары тәрәфиндән гәтлә јетириләнләрин вә Дағлығ Гарабағ мұһарибәсиндә шәһид олан азәрбајҹанлыларын хатирәсинә учалдылан абидәнин өнүнә әклил гојду. Путин сәфәри за-маны Һејдәр Әлијевин олдуҗча чеви́к һәрәкәтләриндән еһ-тијат едирди.

Һејдәр Әлијев билаваситә Азәрбајҹана аид олмајан мә-сәләләрдә, мәсәлән, ракет әлејһинә мұдафиә системинин мәһдудлашдырылмасы һағтында мұғавиләдә Русијаны дәс-тәкләјир вә һуманитар јардым ады алтында дәвләтләрин да-хили ишләринә гарышмағын әлејһинә чыхыр. Путин вә Әлијев Хәзәрин һүгуғи статусу илә бағлы мәсәләдә гаршы-лығлы разылыға кәлдиләр. Путин Хәзәр дәнизи дибинин секторlara бөлүнмәсинә тәрәфдар олдуғуну бир даһа бил-дирди. Бу да һәр бир дәвләтә өзүнүн не фт вә газ еһтијат-ларындан сәрбәст истифадә етмәк һүгуғу верир. Әлијев Хә-зәрин су сәһниндән биркә истифадәјә даир Русијанын тәк-лифини гәбул етди. Аңлашма Хәзәрдә Русија һәрби кәми-ләринин сәрбәст һәрәкәт етмәсинә имкан верәчәкдир. Ла-кин Хәзәр барәдә мұдәалары ратификасија етмәк үчүн саһилјаны өлкәләрин саммити чағырылмалыдыр.

Һејдәр Әлијев сийәси вә һәрби мәсәләләрә еһтијатлы ја-нашарағ, тәләсик гәрарлар вермәди. Бахмајарағ ки, Бақы бәјаннамәсиндә мұдафиә вә һәрби-техники саһәдә гаршы-лығлы әмәкдашлығын инкишаф етдирилмәсиндән данышы-лып. Лакин һәрби әмәкдашлығ тәфсиләти илә ачыгланма-йбдыр. Хүсусилә бу әмәкдашлығ үчүнчү өлкәјә гаршы вә

бејнәлхалғ гануналарә зидд дејилдир. Белә ајдын олур ки, Русија-Ермәнистан һәрби әмәкдашлығы тохунулмаз галыр. Азәрбајҹан исә өз нөвбәсиндә НАТО-ја дахил олмағ үчүн тәшәббүс көстәрир вә КУӘАМ чәрчивәсиндә әмәкдашлығыны давам етдирир.

Азәрбајҹан РЈС-ин ијирми ил мүддәтинә ичәрәјә верилмәси тәклифинә е'тираз етди. Азәрбајҹан стансијанын, сонрадан өзүнүн мүлккәјәтинә кечмәк шәрти илә, ичәрә мүддәтинин беш ил олмасына тәклиф едир.

Путин АТӘТ-ин Минск групунун Дағлығ Гарабағ мәсәләсинә даир фәалијәтини дә вурғулајарағ, икитәрәfli көрүшләрин тез-тез олмасына чағырды. Путинин Гафғаз дәрлјүнүн јарадылмасы тәклифи илә әлағәдәр һејдәр Әлијев билдирди ки, Азәрбајҹан бу форумда јалныз Ермәнистан силаһлы гүввәләри Азәрбајҹан әразиләриндән кери чәкилдикдән сонра иштирак едәчәкдир. һејдәр Әлијев һәмчинин Күрчүстанын Вазияни базасындакы силаһларын Ермәнистана апарылмасы барәдә сорушарағ, Путини чәтин вәзијәттә гојду. Путин зәиф бәһанә кәтирәрәк билдирди ки, бизим башға јолумуз јох иди.

Авропада ади силаһларын ләғвинә ујғун оларағ, онлар Күрчүстандан силаһлары чыхармалы, лакин орадан да керијә, Русијаја апармалы идиләр.

НАТО-нун баш катиби Чон Робинсонун сәфәри Азәрбајҹанын һеч нәдән асылы олмајарағ галдығыны көстәрир. Русија-Азәрбајҹан әмәкдашлығы гапыларынын һәмишә ачығ олмасы һејдәр Әлијевин гәләбәләриндән бири һесаб едилр. Ән азы, Әлијев һазырда һәрби әмәкдашлығын тәфсиләтина вармаға е'тираз етди вә бу да тәрәфдашлығын әһәмијәтсизлијини көстәрди. Кәләчәкдә тәкчә МДБ президентләри дејил, Путинлә данышығларә кедән бүтүн дөвләт хадимләринин нүмунә бахымындан Әлијевин Путинлә давранышыны тәһлил етмәләри мөгсәдәујғун оларды. Әлијев ағыллы прагматизм нүмајиш етдирди. О, јалныз символик мәсәләләрдә вә малијә мәсәләләриндә компромисләрә кедәрәк, бөјүк мәминүлүгла Путинә кениш бәјанатлар вермәк

үчүн имкан јаратмышдыр. Әлијев Путинин һәр истәдијини вермәмәклә дә, онунла јахындан әмәкдашлығы етмәјин мүмкүнлүјүнү сүбүт етди.

Мириан ЛАНСКОЈ,

Бостон Университетинин идеолокија вә сijasәт, мүнәзишәләрин тәһлили институтунун програмчы директоры.

Русија Федерасијасынын президенти В.Путинин Азәрбајҹана рәсми сәфәри вә ики өлкә арасында мүнәсибәтләрин перспективләри Гәрб мәтбуатында кениш шәрһ олунмушдур.

“Ассошиейтед Пресс” акентлији Русија президентинин сәфәринин илк күнү өз каналлары илә мә'лумат јаймыш, “Рейтер” акентлији исә АРДНШ илә “ЛУКОјл” арасында һөвсан-Зығ блоку үзрә сәзишин имзаланмасыны ишығландырмышдыр.

Бөјүк Британијанын **“Фәјненшл Тајмс” гәзети** өзүнүн Бақы мұхбири Д.Стермин **“Путин вә Әлијев Хәзәр дәнизи барәдә разылыға кәлдиләр”** сәрләвһәли мәғаләсини дәрч етмишдир. Мәғаләдә дејилир ки, тәбии еһтијатларла зәнкин Хәзәр дәнизиндә сәрһәдләрин демаркасијасы принципі үзрә разылығын әлдә едилмәси бүтүн Хәзәрјаны өлкәләрин үмуми разылыға кәлмәси үчүн стимул ола биләр. Дәнизин диблинин бөлүшдүрүлмәси де-факто мөвчуд олан милли секторлара бөлүшдүрмәни мөһкәмләндирир. Сүјүн сәтһиндән үмуми истифадә исә нәсли кәсилмәкдә олан Хәзәр нәрә балығынын чохалмасына мүсбәт тә'сир көстәрә биләр.

“Лондон Дејлн Телеграф” гәзетиндә дәрч олунмуш **“Москва нефт өлкәсини јенидән өз орбитинә чәкир”** сәрләвһәли мәғаләдә көстәрилир ки, В.Путинин Бақыја кәлмәси фактынын өзү Гәрбдә әсәбиллик доғуруп. Русија кечмиш ССРИ-нин даһа гәрбпәрәст өлкәләриндән бири олан Азәрбајҹан үзәриндә тә'сирини бәрпа етмәјә чәлд көстәрир.

“Азадлыг” радиосунун шәрһләриндә Русија вә Азәрбајҹанын икитәрәфли әләгәләринә тохунулмуш вә ики өлкәнин “стратежи тәрәфдашлығындан” сөз ачылымышдыр. Хәзәрә мүнәсибәтдә мөвгеләрдәки јахынлашма илә бәрәбәр, јахын кәләчәкдә Гәбәлә Радиолокасија Стансијасына даир сәзишин имзаланмасынын мүмкүнлүҗү дә билдирилир. Русија президентинин сәфәр програмы барәдә әтрафлы мә’лумат верән “Азадлыг” радиосу ону да хатырладыр ки, Ермәнистан мүдафиә назиринин фикринчә, Азәрбајҹан-Русија мүнәсибәтләринин нормаллашмасы Ермәнистан-Азәрбајҹан мүнәгишәсинин һәллинә мүсбәт тә’сир кәстәрә биләр.

Радионун шәрһчиси Лиз Филлер исә Азәрбајҹан-Русија әләгәләринин динамиклијиндән данышаркән, Дағлыг Гарабағ мүнәгишәсинин һәллиндә Русијанын јардымчы олмасынын мүгабилиндә Бакынын Гәбәлә РЛС һаггында разылыға кәләчәји барәдә “Заман” гәзетиндә дәрч олунмуш мә’луматы да јада салмышдыр.

“Азадлыг” радиосунун верилишләриндә президент Һ.Әлијевин стратегијасынын 1965-1981-чи илләрдә Финландијанын президенти Кекконенин “фәал битәрәфлик” сијасәти илә мүгајисәси барәдә “Независимаја гәзета”да дәрч олунмуш мөгаләдән ситатлар кәтирилмишдир.

В.Сокорун “Чечмстаун” фондунун бүллетениндә дәрч етдирдији јазы хүсусилә дигтәти чәлб едир. О јазыр ки, символик жәстләрә бахмајараг, Русија Азәрбајҹана һеч нә тәклиф едә билмәз. Азәрбајҹан үзүнү јенә дә Гәрбә тутачагдыр. Дағлыг Гарабағ мүнәгишәсинә мүнәсибәтдә Русија президентинин бәјанаты Русијанын даими мүттәфигләр һаггында аңлајышынын олмамасыны бир даһа сүбүт етди вә бунун һеч дә Азәрбајҹанын марагларына ујғун олмамасыны кәстәрди. Белә ки, “әввәлләр азәрбајҹанлыларын мәскунлашдығы, инди исә ишғал алтында олан вә етник тәмизләмәјә мә’руз галмыш әразиләрин гәјтарылымасына зәмәнәт верилмир”. В.Путин тәнзимләмә просесини чыхылмаз вә

зијјәтә салараг, рекионда Русијанын нүфузуну артырмаг үчүн әлверишли шәраит јаратмаға сә’ј кәстәрир.

Мүәллиф Президент Һ.Әлијевин “Гафгаз дөрдлүҗү” һаггында тәклифә мәнфи мүнәсибәт бәсләмәсини јүксәк гиймәтләндирәрәк, бу чүр групплашманын рекионда Русијанын нәзарәтинин артмасына кәтириб чыхара биләчәјини вурғулајыр. О, һабелә Гәбәлә РЛС-ә мүнәсибәтдә дә Азәрбајҹанын тутдуғу мөвгәји јүксәк гиймәтләндирир. Хәзәр дәнизи һаггында сәнәди “дахилән зиддијјәтли” адландыран В.Сокорун фикринчә, онун әсас дәјәри үмуми характер дашымасыдыр. Бу да Азәрбајҹана, әввәлки кими, енержи еһтијатларынын ишләнилмәсини етдирмәјә имкан верир.

В.Путиниң сәфәри әрәфәсиндә “Нју-Йорк Тајмс” гәзети Русијанын Күрчүстана вә Азәрбајҹана артан тә’сири һаггында мөгалә дәрч етдирмишдир. Үмумијјәтлә, В.Путиниң Бакыја сәфәри Азәрбајҹанын јенидән Русијанын орбитинә гәјтарылачағындан нараһат олан Америка шәрһчиләри вә сијаси даирәләриндә нараһатлыг доғурмушдур.

III ФӘСИЛ

**РУСИЯ МӘТБУАТЫ
ПРЕЗИДЕНТ ПУТИНИН
БАКЫЯ СӘФӘРИ ҲАГГЫНДА**

САЛАМӘЛЕЈКУМ, ВЛАДИМИР ВЛАДИМИРОВИЧ!

Бу һадисәни Азәрбајҹанда чоһдан көзләјирдиләр. Демәк олар, ијirmi ил иди ки, Кремлин һеч бир саһиби республикаја тәшриф кәтирмәмишди.

Ахырынчы дәфә тәшриф бујуран вәфатындан бир гәдәр әввәл Бақыја кәлмиш, өзүнүн "тарихи вә мәшһур" нитгиндә Азәрбајҹаны Әфғаныстанла сәһв салан Сов.ИКП МК-нын Баш катиби Леонид Илич Брежнев олмушдур.

Михаил Горбачов да, Борис Јелтсин дә узаг харичи ја-хын харичдән үстүн тутурдулар. Белә мүнәсибәтә көрә ја-хын харич "мәркәз"дән кетдикчә даһа да узаглашыр вә өзү-нүн сабиг "бөјүк гардаш"ындан нүмунә көтүрәрәк, о да кә-нарда достлар вә мүттәфигләр ахтарырды.

Дүнән, јанварын 9-да Владимир Путин Бақыја кәлди. Шәрг менталитетинә јашыи бәләд олан инсан кими, о, әли-бош кәлмәмишди. Рәсми сәфәрин башланмасына ики күн галмыш Бақыја гуманитар јардым: чадырлар, адјаллар, да-ва-дәрман, тикинти материаллары-бу јахынлардакы зәлзә-ләдән зәрәр чәкмишләр үчүн 35 тон јүк кәтирилди.

Сәфәр заманы догтуз сәнәд имзаламаг планлашдырылыр. Онлардан бири дә дәвләтләрарасы мүнәсибәтләрин сијаси, игтисади, мәдәни вә диқәр чәһәтләрини тәнзимләјән Бақы бәјаннамәсидир. Лакин һәр һалда Гарабаг вә Хәзәрин статусу проблемләри ики президент үчүн башлыча мөвзу ола-чагдыр. Бу јахынларда Владимир Путин Гарабаг мүнәгишә-синин һәлли үчүн Русијанын универсал ресептинин олма-дығыны вә ола билмәјечәјини бәјан етсә дә, Азәрбајҹанда инанырлар ки, һәр һалда Кремлин данышыгларда Ермәнис-танын сәрт мөвгәјини јумшалда вә ону компромис ахтарма-ға вадар едә биләчәк дәлилләри вар.

О ки галды Хәзәрин һүгүги статусунун ишләниб һазыр-ланмасы вә нефт-газ һасилаты саһәсиндә әмәкдашлыг мә-сәләләринә, онларын бүтүн Хәзәрјаны өлкәләр үчүн үстүн

әһәмијјәт дашымасы шүбһә доғурмур. Бу мәсәләләри гәти шәкилдә разылашдырмаг үчүн Русија президентинин Хәзәр һөвзәси өлкәләри үзрә хусуси нүмајәндәси Виктор Калјуж-ны Бақыја ајаг ачмышдыр. Сөз дүшмүшкән, о, Путинин Ба-қыја сәфәри програмынын бүтүн тәфәррүатыны гәти олараг гајдаја салмаг үчүн ораја кәлмиш Русија нүмајәндә һеј'әти-нә башчылыг едирди. Нүмајәндә һеј'әтинә Русијанын ики ән ири ширкәтинин рәһбәрләри-"ЛУКойл"ун президенти Ваһид Әләкбәрәв вә "Славнефт"-ин витсә-президенти Ис-кәндәр Хәлилов да дахилдирләр. Марағлы бир чәһәт: гуру-дакы "Зығ-Һөвсан" нефт јатағынын ишләнилмәси һаггында "ЛУКойл" илә Азәрбајҹан Дәвләт Нефт Ширкәти арасында мүтавиләнин имзаланмасы мәһз јанварын 10-на нәзәрдә ту-тулмушдур.

Азәрбајҹан әразисиндә Русијанын јеканә һәрби объекти олан Гәбәлә Радиолокасија Стансијасынын статусуну тән-зимләјән сәнәдин имзаланыб-имзаланмајацағы сон анадәк мә'лум дејилдир. Тәрәфләрин бу мәсәлә үзрә мөвгеләрин-дә фикир ајрылыглары вар иди. Һәрбчиләр мәһз Путинин сәфәринәдәк һәммин фикир ајрылыглары барәсиндә компромисли бир гәрар тапмаг нијјәтиндә идиләр. Амма тапа билмәдиләр. Буна көрә дә, республиканын харичи ишләр назири В.Пулијевин сәфәр әрәфәсиндә билдирдији кими, сазишин имзаланмасы планлашдырылмыр.

Проблемләрин мүзакирәси заманы ики президентин он-лардан һансыны вә нечә һәлл едәчәкләрини бу күн сөйлә-мәк чәтиндир. Лакин бир мәсәлә шүбһә доғурмур: Русија лидеринин чоһдан көзләнилән сәфәри ики өлкәнин бүтүн саһәләрдә гаршылыглы сурәтдә фајдалы әмәкдашлығына јени вә чох күчлү төкан верәчәкдир.

Светлана АВДЕЈЕВА,
(*"Трибуна"*нын хусуси мүхбири).

Бақы.

"Трибуна" гәзети 10 јанвар 2001-чи ил.

ПУТИНӘ АЗӘРБАЈҢАНДА “ЧОХ ЈАХШЫ!” ИДИ

**Русија президенти Бақыја рус дилиндә
35 мин дәрслик кәтирди**

Русија вә Азәрбајҗан нүмәјәндә һеј'әтләринин сырф игтисади проблемләр мұзакирә едилән данышығларында көзләнилмәдән ортаја “рус мәсәләси” чыхды.

Путин: “Јахшы һалдыр ки, Бақыда дәрсләрин рус дилиндә кечилдији бүтүн мәктәбләр совет дәврүндән бәри галмышдыр”.

Әлијев: “Тәкчә мәктәбләр дејил, али мәктәбләрдәки факултәләр дә”.

Русија президенти бу мөвзуја Бақыда јашајан сојдашларла көрүшдә јенидән мұрачиәт етмишди. Владимир Владимирович Путин һәмкары Әлијев “рус мәдәнијјетинин горулуб сахланмасы мүмкүн олан һиссәсини горујуб сахламағ үчүн” чох ишләр көрдүјүнә көрә тә'рифләмишди. Азәрбајҗанда “кифәјәт мигдарда” русдилли гәзет вә журнал чыхыр. Амма, Путинин сөзләринә көрә, әдәбијјат, о чүмләдән дә тәдрис әдәбијјаты чатышмыр. Буна көрә дә о өзү илә Бақыја рус дилиндә 35 мин дәрслик кәтирмишди.

Бәлкә дә бу “бағламаны” Лјудмила Путина һазырламышды. Мә'лум олдуғу кими, инди о, бизим “бөјүк вә гүдрәтли дәвләтимизи” јахын һаричи учғарларла доғру фәал сурәтдә ирәлиләди. Әкәр әр-арвад әл-әлә вериб бу иши ирәлиләтмәјә башласалар, онда МДБстан өлкәси лап бу јахынларла гәдәр һансы дилдә данышдығыны бәлкә дә хатырлајар.

Путин Бақыја сәфәринин сон саатларында
Азәрбајҗан дилинә кечди!

Путин башға бир марағлы информасијаны да “фаш етмишди”. Бу ил сојдаш ветеранларла көмәјә (Русијада мұаличә вә истирахәтә) бөјүк мәбләғдә вәсаит ајрылымышды. Бундан әлавә, Азәрбајҗана гаршы виза режими гәтијјән тәтбиг едилмәјәчәкди-буна лүзүм јохдур. Үмумијјәтлә, Путин

һесаб едир ки, Азәрбајҗандакы Русија вәтәндашларынын вә Русијадакы Азәрбајҗан вәтәндашларынын статусу һағтында мұтавиләнин имзаланмасы вахты кәлиб чатмышдыр.

Русија президенти Милли Мәчлисдә-республика Парламентиндә чыхыш едәркән демишди:

“Бу вәтәндашлар нәинки Русија вә Азәрбајҗан чәмијјәтләринин тәркиб һиссәсидир, һәм дә дост халғларымызын јахынлашмасы просесинин доғрудан-доғруја билаваситә вә фәал иштиракчыларыдыр.

Онун еһтималына көрә, депутатларын көмәји илә статус һағтында мұтавиләни һејдәр Әлијевин Русијаја гаршыдакы сәфәри заманы имзаламағ олар (Путин ону дә'вәт едиб вә о, кәлмәјә разылығ вермишди).

Путин Азәрбајҗан Парламентиндә елә тә'сирләнди ки, (онда белә һаллар чох надир олар) “күнүн ситаты”ны да сөјләди:

“Русијалы һәмкарларымызын вә диқәр МДБ өлкәләриндәки тәрәфдашларымызын диқәтини чәлб едиб демәк истәјирәм ки, бу күн мән бизә дост олан өлкәнин-Азәрбајҗанын Парламентиндә рус дилиндә тәрчүмәсиз чыхыш етмәк имканына маликәм. Бу, Азәрбајҗан рәһбәрлијинин сон илләрдә апардығы сијасәтин нәтичәсидир”.

Али гонағ Бақыја сәфәринин сон саатларында Славјан Университетинин профессорларындан фәхри доктор мантијасыны вә дипломуну аларкән, ев саһибләрини, садәчә, һејран етди. Көрүнүр, Русија президенти дил мәсәләсиндә әдәләти бәрпа етмәк үчүн... “тәмиз Азәрбајҗан дили”нә кечди. Русија лидери сәфәринин нечә кечдији барәдә фикрләрини сөјләјәркән гәтијјәтлә билдирди:

“Чох јахшы!

ВЛАДИМИР ПУТИН: БИЗӘ САБИТ ГАФҒАЗ КӘРӘКДИР

*Русија президентинин "Комсомолскаја правда"
мүхбиринин суалларына җаваблары*

-Азәрбајҹана сәфәринизин ән башлыҹа, халис инсани јекуну нечәдир?

-Бирбаша рәсми диалог јаранды. Јәгин ки, ән башлыҹа-сы будур. Бу, Русија вә Азәрбајҹан ичтимаийәти үчүн чох јахшы ишәрәдир вә кәстәрир ки, мүнәсибәтләримиздә бү-түн мүсбәт һаллар, о чүмләдән дә чохдан галан кәскин проблемләрин һәлли мүмкүндүр.

Мәнә елә кәлир ки, нәтичә е'тибарилә биз Гарабағ мә-сәләсинин һәллинә дә наил ола биләрик. Әслинә галса, бу, Русијанын һәм Азәрбајҹанла, һәм дә Ермәнистанла мүнәси-бәтләринин там инкишафына мане олан әсас проблемдир. Лакин бүтөвлүкдә, бу дәвләтләрин рәһбәрлији һәмин проб-леми һәлл етмәк әһвал-руһијјәсиндәдир. Бу, чох чәтин ол-са да, мән бәри башдан һеч бир бәјанат вермәк истәмирәм.

Үмумијјәтлә, биз сабит Гафғаз олмасыны истәјирик. Бәлкә дә бу ифадә о гәдәр дә парламент ифадәси дејил, ла-кин тәдричән ирәлиләмәк мүсбәт мә'нада Русијанын мил-ли мәнафеләринә ујғундур.

Башлыҹасы, биз елә шәраит јаратмаға мүвәффәг олдуг ки, бу шәраитдә истәр сијаси, истәрсә дә итисади саһәдә әлағәләримиз фәаллашаҹагдыр.

-Бәс, нә үчүн руслар һаггында, рус дили һаггында бу гәдәр чох данышылмышдыр? Ахы, Азәрбајҹанда бу са-һәдә һәр шеј нормалдыр...

-Бах, мәнз буна көрә данышылмышдыр.

-Дикәр МДБ өлкәләринә ибрәт олсун дејә?

-Һесаб етмирәм ки, биз бу барәдә кимләрсә ибрәт ол-сун дејә данышмалыјыг. Биз анчаг нүмунә кәстәрә билә-рик. Өзү дә мүсбәт нүмунә. Бир дигтәт јетирин: јүзләрлә

рус мәктәбинин олдугу бә'зи гардаш республикаларда ин-ди ири шәһәрләрдә ики, үч, дөрд мәктәб галмышдыр. Бу-рада исә рус дилиндә тәдрис кедән 400 мәктәб вар, бүтүн шакирдләрин 13 фаизи, 20 мин төләбә рус дилиндә тәһсил алыр. Һалбуки Гарабағ мүнәгишәси нәтичәсиндә шүбһәли-лик јарандығына көрә, сон илләрдә Русија илә Азәрбајҹа-нын мүнәсибәтләри кәркин иди. Буна бахмајараг, Прези-дент Әлијев дәвләт мүдриклији кәстәрәрәк, бу базаны го-рујуб сахламышдыр. Бу исә чох бөјүк ишдир.

Александр ГАМОВ,
(хүсуси мүхбир).

Бақы.

"Комсомолскаја правда", 11 январ.

МЕРСИ, БАКЫ!

**Владимир Путинин Азәрбајҹана сәфәри
уғурла баша чатды**

Русија дәвләтинин башчысы Владимир Путин һесаб едир ки, иғтисади әләгәләрин даһа јүксәк сәвијјәси Русија илә Азәрбајҹанын гәдәм гојдуглары икитәрәфли мүнәсибәтләрин јени мәрһәләсинә мұвафиг олмалыдыр. РФ президенти тичарәт дөвријјәси һәчминин артырымасыны вә иғтисадиј-јатын мұхтәлиф сәһәләриндә кооперасијанын инкишаф етдирилмәсини өнчүл истиғамәтләр адландырмышдыр.

Статистика көстәрир ки, өтән ил Русија-Азәрбајҹан тичарәтинин һәчми чәми 300 милјон доллар олмушдыр. Владимир Путин Азәрбајҹан Парламентинин депутатлары гаршысында чыхышында бәјан етмишди: “Бу, реал имканларымыза ашкар сурәтдә ујун дөјилди”. Президент нәзәрә чарпдырмышдыр ки, Русија јаначаг-енержетика комплексинин бүтүн сәһәләриндә Азәрбајҹанла сых әмәкдашлыға, о чүмләдән Хәзәрдәки јатагларын ишләнилмәсиндә иштирак етмәјә һазырдыр. О, Русијадан тәбии газ көндәрилмәси мәсәләсини дә чох перспективли һесаб едир: “Бизим арамызда 2001-чи илин сонунадәк мұвафиг мұғавиләләр бағланмышдыр”.

Владимир Путин апарылмыш рәсми данышығлара тохунараг демишди: “Һәјдәр Әлијев илә биз нәинки јығылыб галмыш мәсәләләри арадан галдырмаға, һәм дә, башлыча олараг, диалогумузу бүтүн сәһәләрдә икитәрәфли әмәкдашлығын дөринләшдирилмәсинә јөнәлтмәјә чалышды”. Онун фикринчә, Гафғазда тәһлүкәсизлијин тә’мин олунмасы вә әмәкдашлығын инкишаф етдирилмәсинин принципләри һағтында имзаланмыш Бақы бәјаннамәси бу мәғсәдә чаваб верир.

Бу бир јана, Русија икитәрәфли һәрби әмәкдашлығын узунмүддәтли әсасда дөринләшдирилмәсинә дә тәрәфдардыр. Путинин сөзләринә кәрә, бу әмәкдашлыг да “һәр ики өлкәнин тәһлүкәсизлијинин мәнәфеләринә ујғундыр вә

үчүнчү дәвләтләрә гаршы јөнәлдилмәјибди. Одур ки, бу хәтт үзрә әләгәләримизи фәаллашдырмағ олар”.

РФ президенти Азәрбајҹанын вә бүтүн Гафғазын дини лидерләринин мүдрик, өлчүлүб-бичилмиш мөвгәјини јүксәк гиймәтләндирәрәк билдирмишди ки, “бу мөвгә сәјәсиндә бир чох мұнағишәләрин артыб динләрарасы мұнағишәләрә чеврилмәсинин гаршысыны алмағ мүмкүн олмушдыр”. Путин демишди: “Русија бүтүн мәсәләләрин, о чүмләдән дә Дағлыг Гарабағ мәсәләсинин һәр һансы һәлли мұнағишә едән тәрәфләри разы саларса, ону гәбул едәчәкди”. Мәсәлән, Русија тәрәфи Бақы илә Јереван арасында јүксәк сәвијјәдә бирбаша диалоға бөјүк үмидләр бәсләјир. Русија дәвләти башчысынын рә’инчә, “Москва сазишин тә’минатчысы ола биләр” Азәрбајҹан Парламентинин депутатлары Русија дәвләти башчысынын чыхышыны һәрарәтлә, ајаға галхарағ алғышладылар.

Русија президенти Хәзәр мөвзусуна тохунарағ вурғуламышдыр ки, “кәмичилијин вә балыгчылығын индики рејимләри, кәмиләрин гејри-Хәзәр өлкәләринин бајрағлары алтында үзмәси үзәриндә гадаға Хәзәр дөнизинин јени һүгути статусу мұәјјән едилән вахтадәк гүввәдә галмалыдыр”. Бунула јанашы, о демишди ки, “биз Хәзәр дөнизинин һүгути статусу һағтында конвенсија үзрә бештәрәфли данышығлар просесинин чанландырымасына көмәк етмәјә һазыр”.

Бундан әлавә, Владимир Путин тәсдиғләмишди ки, Азәрбајҹана гаршы виза рејими тәтбиг олунмајачагдыр. РФ президентинин фикринчә, “Русија Күрчүстанла белә бир рејими милли тәһлүкәсизлији горуғағ мәғсәди илә тәтбиг етмишди. Бу, терроризм вә мүтәшәккил чинајәт-карлыг илә мүбаризәнин васитәләриндән биридир”. Бунула да президент куја Азәрбајҹан әразисиндә Русијаја көндәрилмәјә һазырлашан чечен јарағлыларындан ибарәт группаларын олмасы барәдә мө’луматы долајысы јолла тәкзиб етмишди.

Владимир Путин Москваја јола дүшмәздән әввәл она Бақы Славјан Университетинин фәхри доктору диплому тәғдим олунмушдур. О, мәрәсимдә чыхыш едәрәк Азәрбајҹан Президентинин республикада рус дилинә вә мәдәнијјетинә гәјҹысына кәрә она тәшәккүрүнү билдирмишдир. Ахырда исә һејдәр Әлијев Русија президентиндән сүрприз-1949-чу иллә Ленинградда хусуси мәктәби битирмәси һагтында шәһадәтнамә алмышдыр. Шәһадәтнамәдә дејилир ки, баш лејтенант Әлијев нәинки тарихи материализм вә рус дили үзрә, һәм дә “чекист һазырлығы” үзрә ә’ла курсант олмушдур.

Олга СОЛОМОНОВА,
Владислав ВОРОБЈОВ.

(“Труд” гәзети, 11 јанвар 2001-чи ил).

РУСИЈА АЗӘРБАЈҶАНА ГАЈЫДЫР

Инанмаг истәрдик ки, чидди сурәтдә вә узун мүддәтә

Јох, бақылылар Русија президентинин сәфәрини белә тәсәввүр етирдиляр. Белә ки, нә али гонағын кетдији јол бојунча халғын бајрамсајағы шадјаналығы, нә дә бојнуна ғырмызы лент бағланмыш гојунун гурбан кәсилмәси мәрәсини олмушдур... Һәтта президент тәјҹарәсинин кәлмәсинин әввәлчә е’лан едилмиш вахты, мә’лум олду ки, о гәдәр дә доғру дејилдир. Тәјҹарә Бинә Бејнәлхалг Һава Лиманына үч саат әввәл енимишдир. Русија президентинин Азәрбајҹан пәјтахтына сәфәринин бүтүн програмы елә һәмин андан илк өнчә төһлүкәсизлик мұлаһизәләри нәзәрә алынмагла гурулду...

Һәр ики президент Гафгазда вәзијјәтә, милләтләрарасы мұнағишәләрин, илк нөвбәдә Гарабаг проблеминин низама салынмасы мәсәләләринә чоһ дигтәт јетирдиляр. Кұман олунур ки, президентләр тәкбәтәк сөһбәт едәркән мөһз бу проблемә үстүңлүк вермишләр. Һәмин мәсәлә барәсиндә һеч бир сәнәд гәбул едилмәсә дә, мұнағишәнин һәллинә тәрәфләрин јанашмасына даһа артыг ајдынлыг кәтирилди.

Владимир Путин мөтбуат конфрансында чыхышында бәјан етди ки, “нә мұһарибә, нә дә сүлһ вәзијјәти тәкчә Азәрбајҹаны дејил, Русијаны да разы салмыр, она кәрә ки, бүкүңкү вәзијјәт бизә нә Ермәнистанла, нә Азәрбајҹанла мұнасибәтләри там шәкилдә инкишаф етирмәјә имкан вермир. Буна кәрә дә биз компромисин тапылмасына тә’кидлә чалышачағы”.

Ики президентин данышығлары нәтичәсиндә Бақы бәјаннамәси гәбул едилди вә имзаланды. Бәјаннамәдә Русија Федерасијасы илә Азәрбајҹан арасында гаршылығлы мұнасибәтләрин принципләри вә перспективләри һагтында сон дәрәчә мұһүм мүддәалар вар. Һејдәр Әлијев ону “өлкәләримизи бүтүн сәһәләрдә әмәкдашығын вә стратеги тәрәфдашығын даһа јүксәк сәвијјәсинә чыхаран” сәнәд адландырмышдыр.

Буну бејнәлхалг автөмобил әләгәсинин төһлүкәсизлијинин тә’мин едилмәси һагтында, верки ганунверичилијинә

әмәл олунамасы мәсәләләриндә гаршылыгылы јардым һаггында, фәвгәл'адә һалларын хәбәрдарлығы вә арадан галдырылмасы саһәсиндә әмәкдашлыгы һаггында имзаланмыш сәзишләр вә диқәр сәнәдләр пакети дә тәсдигләјир.

Хәзәр дәнизиндә әмәкдашлығын принципләри һаггында Русија Федерасијасынын вә Азәрбајҹан Республикасынын биркә бәјанаты бу пакетдә, шүбһәсиз, даһа мүнһүм јер тутур. Бәјанат Хәзәрин статусуну мүнәјјән етмәкдә ики өлкә арасындақы фикир ајрылыгыларына сон гојду. Тәрәфләр дәнизин бүтүн су сәтһиндә кәмичилијин азад олмасы шәртилә, онун дибинин бөлүнмәси барәдә разылыға кәлмишләр.

Азәрбајҹан нефтинин бору кәмәри илә нәгли проблемини дә һәлл етмәк мүмкүн олмушдур. Белә ки, бу бору кәмәри сон ајлар нефт вурмагданса, даһа чох бош дајанмышдыр. Тәрәфләр Азәрбајҹан кәмиләринин Русијанын дахили су јолларындан кечмәсини сәдәләшдирмәк һаггында да, Бақы метросунун јенидән гурулмасы үчүн Русијадан техника кәндәрилмәси һаггында да разылыға кәлмишләр. Февралын ахырларында тичарәт-игтисади әмәкдашлыгы үзрә Русија-Азәрбајҹан һөкүмәтләрарасы комиссијасынын ичласы кечириләчәкдир.

Путин һәмвәтәнләрлә дә көрүшдү. Онлары әсасән рус ичмасынын рәһбәрләри вә Русијанын јерли милләтләринин Азәрбајҹанда јашајан нүмәјәндәләрини өз сыраларында бирләшдирән диқәр ичмаларын рәһбәрләри тәмсил едирдиләр.

О ки галды Азәрбајҹанда јашајан русдилли әһалинин вәзијјәтинин перспективләринә, көрүш иштиракчыларындан биринин, мүнәрибә ветераны, јазычы Иван Третјаковун һаглы олараг гејд етдији кими, бу перспективләр Азәрбајҹандан чох, Русијадан асылыдыр. Нечә дејәрләр, сиздә нә әкирләрсә, биздә дә ону бичирләр, чүнки биз индијәдәк нәинки итгисади мүнәсибәтләрлә, һәм дә ән мөһкәм инсани мүнәсибәтләрлә бағлылыг...

Светлана АВДЕЈЕВА,
 ("Трибуна"нын хусуси мүнәбир).
 11 јанвар 2001-чи ил.

ГАЛИБЛӘРСИЗ ВӘ МӘҒЛУБЛАРСЫЗ СҮЛҲ

Буну һәјдәр Әлијевә Владимир Путин вә'д етди

Дүнән Русија президенти Владимир Путин Азәрбајҹана кәлди. Бу, чари илдә онун илк харичи сафәридир. Јахуд, Кремлин Ичра Апараты рәһбәринин мүнәвини Серкеј Приходконун тә'биринчә дејилсә, "бу, кениш мә'нада-јени әсрдә илк сафәрди". Сафәр мисли көрүнмәмиш төһлүкә-сизлик тәдбирләринин һәјата кечирилмәси илә башланды.

Чәнаб Путинин "јени әсрдә илк сафәри" онун Бақыја кәлмәси вахтынын дәфәләрлә дејишдирилмәси илә башланды. Федерал Мүнәфизә Хидмәти президентин јола дүшмәси вахтыны бир кечәдә, дејәсән, үч дәфә дејишдирмәклә дөвләт башчысынын Бақыда төһлүкәсизлијини тә'мин едирди. Ајдындыр ки, Азәрбајҹанда јашајан "чечен милләтиндә олан шәхсләр" мүнәфизә хидмәтиндә хусуси нараһатлыг доғурурдулар...

Президентләрин рәсми көрүшү президент Путинин Азәрбајҹана сафәр етмәсинә көрә онун үнванына Президент Әлијевин тәшәккүр сөзләри сөјләмәси илә башланды. Чәнаб Әлијевин фикринчә, чәнаб Путинлә көрүш "чох бәјүк гаршылыгылы алашма шәраитиндә" кечди. Ики президентин көрүшү бундан сонра да ејнилә бу руһда, Русија президенти барәсиндә шәрглиләрә хас тәмтәрағлы ифадәләр сәсләнмәси шәраитиндә кечди.

Владимир Путин даһа конкрет иди. О өз фикирләрини башлыча олараг әмәкдашлығын итгисади перспективләринә һәср едирди. "Русија нефтин чыхарылмасы, е'малы вә нәгли саһәсиндә ән сых әмәкдашлыға тәрәфдардыр. Русија Азәрбајҹанын електрик енерјиси системинин модериләшдирилмәсиндә Русија ширкәтләринин иштирак етмәсини истәјир",-дејән президент Путин сијаһыны давам етдирмишдир:-Русија мүүссисәләринин Бақы метрополитенинин јенидән гурулмасында иштиракы, кәмигајырма, өзачылыг, алүминимум сәнәјеси, кәнд тәсәррүфаты аваданлыгы саһә-

синдә әмәкдашлығ; һәрби әмәкдашлығын инкишаф етдирилмәси". Бунун чавабында Президент Әлијев президент Путинә јенә дә тәшәккүрүнү билдирәрәк, зарафатла деди: "Бир көрүн, нә кими көһнә мәсәләләри һәлл етмәк олар". Лакин дәрһал да вурғулады ки, Азәрбајҹан башлыча оларағ "сәрмәјәләр гојулмасыны истәрди".

Русија президенти "көһнә мәсәләләри" һәлл етмәк арзусуну Дағлыг Гарабағ проблеминдән данышанда да ачығлады: "Нә мүнәрибә, нә дә сүлһ" вәзијјәти бизим истәр Азәрбајҹанла, истәрсә дә Ермәнистанла мүнәсибәтләримизин инкишафына мане олур. Һәр ики тәрәфин разылығы оларса, Русија Ермәнистанла Азәрбајҹан арасында мүнәсибәтләрин һәм васитәчиси, һәм дә тә'минатчысы кими чыхыш едәчәкдир. Бизим мөгсәдимиз өлкәләрә галибләрсиз вә мөглубларсыз сүлһә наил олмаға көмәк етмәкдир".

("Коммерсант" гәзети, 10 январ 2001-чи ил).

СӨЗ ДӘ БИР ҺӘДИЈЛӘ ВӘ СӘМТ КӨСТӘРИЧИСИДИР

**Лидерләрин фикирләри дәвләтләрарасы
мүнәсибәтләрдә хусуси мә'наја маликдир**

Дүнән Владимир Путин өзүнүн чохсајлы реғалијаларына даһа бир фәхри ад-Бақы Славјан Университетинин фәхри доктору адыны әлавә етди. Беләликлә, Путин Бақыдан гара рәнкли доктор мантијасы, рус дилиндә Гур'ан вә көзәл нәшр едилмиш Азәрбајҹанча-русча лүғәтлә гајытды.

Ев саһиб-Азәрбајҹан Президенти Һәјдәр Әлијев даһа марағлы Һәдијлә алды: Владимир Путин сәфәрини баша чатдыраркән ахырда билдирди ки, Әлијев и нә аз, нә чох-өзүнүн һәмјерлиси һесаб едир. Сонра да Ленинград "Хусуси тәһсил мүәссисәси"нин архивиндән тәдбирлиликлә чыхарылмыш аттестаты она тәғдим етди. Аттестатда көстәрилди ки, Һәјдәр Әлијев 1949-чу илин мајында Дәвләт Тәһлиқәсизлији Комитәсинин бу хусуси мәктәбиндә тәһсилини уғурла баша чатдырмышдыр. Путин "дилини динч сахламады" вә һәммин сәнәддән ајры-ајры сәтирләри уцадан охду: "рус дили"-ә'ла", чекист һазырлығы"-ә'ла". Бунунла да бақылылар сон Һәфтәнин севимли зарафатына бир нөв постскриптум алдылар: "Јустасла Алекс нәһајәт, көрүшдүләр-о вахтлар бири һәләлик Алманијада ишләјирди, диқәри исә Мәркәздә отурурду".

Хош сөзләрлә едилән јарызарафатдан өнчә даһа чидди сәһбәт олмушду. Владимир Путин Милли Мәчлисдә-Азәрбајҹан Парламентиндә чыхыш етмишдир. Депутатлар ајаға галхарағ, Русија президентини алғышларла саламладылар. Путин Мәчлисин трибунасындан чыхышы заманы дөфәләрлә-Русија илә Азәрбајҹан арасында виза режиминин тәтбиғинә һеч бир сәбәб олмадығыны бәјан етдикдә дә, өлкәдә вәзијјәтин сабитләшмәсиндә Һәјдәр Әлијевин ролундан данышдығда да алғышланды.

Путинин белә бир бәјанаты да дигтәдәнкәнар ғалмады: Русија Азәрбајҹанла икитәрәфли һәрби әмәкдашлығын узунмүддәтли әсәсда инкишаф етдирилмәсини истәјир, бу әмәкдашлығы "һәр ики өлкәнин тәһлүкәсизлији мәнәфеләринә чаваб верир вә үчүнчү дәвләтләрә гаршы јөнәлдилмәјибдир". Јери кәлмишкән, Русија президенти Азәрбајҹанда олдуғу ики күндә јени лексиканы тамамилә мәнимсәди-о, данышығлар просесиндә дә, Парламентин үзвләри гаршысында чыхышында да јорулмадан хатырладырды ки, Русија тәкчә Авропа өлкәси дејил, һәм дә Гафғаз өлкәсидир. Владимир Путинин өзү икикүнлүк сәфәрә јекун вурарағ, вәзијәти белә үмумиләшдирди: "Бүтүн мүсбәт һаллар мүнәсибәтләримиздә мүмкүндүр".

Бу "мүсбәт һаллар" кифајәт гәдәр тезликлә олдуғча конкрет формалар ала биләр. Путин бирмә'налы шәкилдә ачығламышдыр ки, Русија Азәрбајҹан игтисадијјатынын инкишафында чох фәал иштирак етмәјә һазырдыр, өзү дә бу, гәтијјән тәкчә јаначағ-енергетика комплексинин ән'әнәви саһәләринә дејил, тохучулуг сәнәјесиндән тутмуш Бақы метросунун модернләширилмәсинә көмәјәдәк диқәр бүтүн саһәләрә дә аиддир.

О ки ғалды истәр Русија, истәрсә дә Азәрбајҹан парламентләринин үзвләринә, Путинин дедији кими, онлар нәинки ики өлкә арасында мүнәсибәтләрин инкишафы үчүн әлверишли ганунверичилик базасы јаратмалы, һәм дә бу мүнәсибәтләрин өзүндә "мә'нәви-әхлағи мүнһити" мөһкәмләтмәлидирләр.

Јекатерина ГРИГОРЈЕВА,

Бақы.

("Времја МН", 11 јанвар 2001-чи ил).

ПУТИН ЧАРИ ИЛӘ БАҚЫДАН БАШЛАДЫ

Русија-Азәрбајҹан мүнәсибәтләриндә фәсиләни дајандырмағы гәрәра алмышлар

Владимир Путинин јени илдә (әсрдә, минилликдә) хариҹи сијаси фәалијјәти Азәрбајҹана сәфәрлә башланмышдыр. Әсәс данышығлар, хусусән Президент Һејдәр Әлијев илә данышығлар, маһијјәтчә, баша чатмышдыр, бу күн Владимир Путинә Парламентдә чыхыш етмәк, әклил гојмағ вә Бақы Славјан Университетинин фәхри доктору дипломуну алмағ ғалыр. Азәрбајҹан Президенти илә данышығлар тәкбәтәк вә нәһајәт, кениш тәркибдә, јә'ни бүтүн нүмәјәндә һеј'әти үзвләринин иштиракы илә апарылмышдыр.

Ән кәскин мәсәлә-Гәбәлә Радиолокасија Стансијасынын мүгәддәрәти мәсәләси, данышығларын иштиракчыларынын фикринчә, һәлә дә ғалан "техноложии мәсәләләрин һәлли" режиминә кечирилмишдир. Күн әрзиндә истисна едилмирдик ки, нүмәјәндә һеј'әтләри хырда-пара техноложии мәсәләләри арашдырачағ вә президентләр һәр һансы бир сазиш имзалаја биләчәкләр. Путини мұшајнәт едән нүмәјәндә һеј'әтинин һәрбчиләрдән ибарәт мө'тәбәр һиссәси һәмкарлары илә интенсив данышығлар апармышлар. Лакин Азәрбајҹанын хариҹи ишләр назири Вилајәт Гулијев дүнән бәјан етмишдир ки, Бақынын РЛС-нин статусуна аид шәртләри вар вә бу шәртләр нәзәрә алынмалыдыр. Русија президентинин бејнәлхалғ ишләр үзрә көмәкчиси Серкеј Приходко исә тәхминән һәммин вахтда демишдир ки, вәзијјәтә фачиә кими бахмағ лазым дејилдир вә РЛС-нин Азәрбајҹан тәрәфини разы салан статусу Москваны да разы салачағдыр.

Бу мәсәләдә, еләчә дә "Гафғазда тәһлүкәсизлик вә әмәкдашлығын принципләри"ндә (бурада имзаланмыш Бақы бәјаннамәси белә адаланыр) ирәлиләјиш һәр һалда вар. Бу бәјаннамәјә Русија вә Азәрбајҹан тәрәфләри, көрүнүр, һәлә гијмәт верәчәкләр.

Дүнән Бақыда президентләр Хәзәрдә әмәкдашлығын принципләринә даир сазиш дә имзаламышлар. Азәрбајҹан

өзәлдән дәнизин истәр дибинин, истәрсә дә сәтһинин секторларә бөлүнмәсинә тәрәфдар иди, лакин Русија Хәзәрин дибинин бөлкүсүнә тәрәфдар чыхырды, сәтһини исә хусуси олараг јарадылачаг вә беш өлкәнин һамысынын дахил олачағы Хәзәрјаны Дөвләтләр Шурасынын үмуми истифадәсиндә сахланмасыни истәјирди.

Гулијев имзаланмыш сәнәди аналожи Русија-Ғазахыстан сәзишинә нисбәтән даһа мукәммәл сәнәд вә һәмин сәзишлә мугәјисәдә "ирәлијә доғру аддым" һесаб едир.

Азәрбајҹан тәрәфи һәмчинин гејд етмишдир ки, Дағлыг Гарабағ мұнағишәсинин низама салынмасы барәдә бурада мұзакирә олунмуш мәсәләдә русијалылар елә тәсәввүр јаратмаға чалышмырдылар ки, онлар тәрәфләрдән һансыса бирини дәстәкләјирләр. Инди Москванын ејни дәрәчәдә узағлашмасы (вә ја ејни дәрәчәдә јахынлашмасы) белә бир формулла ифадә олунур: Дағлыг Гарабағ мұнағишәсинин низама салынмасынын Ермәнистаны да, Азәрбајҹаны да разы салан варианты Русијаны да разы салачагдыр. Бунунла белә, Гулијев "НГ"нин суалына чаваб верәрәк билдирмишдир ки, Путинин сәфәри Гарабағ мәсәләси барәсиндә һеч бир јени ирәлиләјиш јаратмамышдыр.

Үмумән демәк олар ки, Москва илә Бакынын сийәси вә диқәр әләгәләриндә, хусусән иғтисади мүнәсибәтләрлә бағлы мәсәләләрдә бир мүддәт әввәл мөвчуд олмуш фасиләни һәр ики тәрәф дајандырмағы гәрәра алмышдыр. Президентин һәгигәтән уғурлу алдандырыла билән сәфәри исә сон вахтлар чанланмыш Москва-Бакы диалогунун анчаг бир һиссәсидир. Путини мұшајәт етмиш шәхсләрдән Игор Серҗејев, Игор Иванов, Серҗеј Иванов,-биз һәлә Ваһид Әләкбәрову демирик,-азәрбајҹанлы һәмкарлары илә өтән ил сәһбәт едә билмишдиләр...

**Асја ҺАҶЫЗАДӘ,
Дмитри КОСЫРЕВ,
Бакы.**

("Независимая газета" 10 январь 2001-чи ил).

МӘ'НАЛЫ ҺӘДИЈЛӘР

**Бир хусуси мәктәбин ики мә'зуну
Бакыда көрүшдүләр**

Владимир Путини Азәрбајҹанда шәргсајағы гаршыладылар. Ешитмәк истәдикләринә әл чалдылар, һәлл едилмәмиш галан мәсәләләрин үстүндән сүкутла кечдиләр. Президент Бакыдан һәдијләрлә јола дүшдү. Она бағышланан һәдијләрин-рус дилиндә Гур'анын вә Азәрбајҹанча-русча лүғәтин исә мә'насы варды.

Путини һөкмән ајаг үстә вә курултулу, сүрәкли алғышларла гаршылајырдылар. Бакыда һесаб едилдији кими, узун илләр Ермәнистана биртәрәфли рәғбәтдән сонра Москванын Бакы илә диалогә јенидән башламасына көрә санки тәшәккүрләрини билдирдиләр. Үмумән исә, сәфәр "Шәрг" дипломатиясынын хусусијәтләри илә зәнкин олмушдур-"хошакәлмәз мөғамлар барәдә бир кәлмә дә данышылмамышдыр". Ағрылы мәсәлә олан Ғәбәлә Радиолокасија Стансијасына даир,-Русијанын бу стансија барәсиндә бөјүк стратежи нијјәтләри вар, Азәрбајҹан исә ону өз мүлкәјјәти кими сахламағ истәрдә,-икитәрәфли комиссија јаратмағ гәрәра алынмышдыр. Лакин бу комиссија сийәси мәсәләләри мұзакирә етмәјәчәк, хусусилә еколокија илә мәшғул олачагдыр.

Әвезиндә, Путин Азәрбајҹана гаршы виза режими гојулмасы барәдә Русија тәрәфиндән һәлә бу јахынларда бәјан олунмуш нијјәтләрдән ашкарчасына имтина етмишдир. О ачыгламышдыр ки, ики өлкәнин терроризмә гаршы әмәкдашылығынын сәвијјәси виза тәтбигини гејри-актуал бир мәсәләјә чевирмишдир.

Путин Парламентдә чыхыш етди вә бурада ону алғышладылар. "Әрази бүтөлүјү вә танынмыш сәрһәдләрин позулмазлығы" барәдә бәјанат депутатларын даһа чох хошуна кәлди. Салондакылар баша дүшдүләр-сәһбәт Гарабағдан кедир, һәрчәнд Путин бу ады дилинә кәтирмәмишди. Москванын "јаначаг-енержи комплексинин бүтүн сәһлә-

риндә сых әмәкдашлығы, о чүмләдән нәглијат дәһлизи верилмәси"нә һазыр олмасы исә сакит гаршыланды.

Путин вә Әлијев бир-биринә тез-тез вә чох тәшәккүр едирдиләр. Әлијев Путинә сәфәрә кәлдијинә кәрә тәшәккүр едирди. Путин Әлијевә ону дә'вәт етдијинә кәрә тәшәккүрүнү билдирди. Хәзәрјаны дөвләтләрин башчыларынын зирвә көрүшү һаггында Түркмәнистан президентинин ирәли сүрдүју тәшәббүсү дәстәкләмәк дә гәрәра алынмышдыр. Көрүш јазын әввәлләриндә Ашҹабадда ола биләр. Бунунла әлағәдар Русија Хәзәр барәсиндә өз мөвҹејиндә дүзәлиш едиб вә дәнизин нефт-газ јатағларынын милли секторлар үзрә бөлкүсү һаггында сөһбәт апармаға һазырдыр.

Путин Азәрбајҹанда рус дилинин вә әдәбијјатынын горуһуб сахланмасына кәрә дәрин тәшәккүрүнү билдирди. Үмумијјәтлә, сәфәрин мәдәнијјәт програмы "рус мөвзусу" илә чох зәнкин иди. һәмвәтәнләрлә көрүш кечирилди, Путинә Бақы Славјан Университетинин фәхри доктору ады верилди. Ректор Азәрбајҹан тарихинин рус әдибләри тәрәфиндән ишығландырылмасы барәдә ғыса сөһбәтиндә вахтилә "ермәниләрин Ирандан Гарабаға көчүрүлмәсинин јерли азәрбајҹанлы әһалидә һаглы наразылыг доғурдугуну" јазмыш Грибоједовун адыны чәкмәји унутмады. РФ президентинә јадикар олараг Азәрбајҹанча-русча лүгәт вә рус дилиндә Гур'ан бағышладылар.

Путин исә Әлијевә... "баш лејтенант Һ.Ә.Әлијевин" 1949-чу ил мајын 6-да Ленинградда хүсуси мәктәби битирмәси һаггында шәһадәтнамә кәтирмишди. Сонралар Путин дә һәмин хүсуси мәктәби битирмишди. Путин баш лејтенант Әлијевин гүмәтләринин нүмунә көстәрди: диалектик вә тарихи материализм-"ә'ла", чекист һазырлығы-"ә'ла", ССРИ-нин вә харичи өлкәләрин сүјәси вә игтисади чоғрафијасы-"ә'ла", рус дили вә әдәбијјаты да "ә'ла".

Викторија СОКОЛОВА,

Бақы.

("Известия" 11 јанвар 2001-чи ил).

РУСИЈА-АЗӘРБАЈҢАН: ҮМУМИ МӘНАФЕЛӘР ИДДИАЛАРДАН ДАҢА КҮЧЛҮДҮР

Русија президенти Владимир Путинин Азәрбајҹана сәфәри тәкчә Русија-Азәрбајҹан мүнәсибәтләриндә дејил, Хәзәр һөвзәси проблемләринин һәллиндә дә сүчраыш ола биләр.

Сәфәр Азәрбајҹан тәрәфинин тәшәббүсү илә олмушдур. Русијанын рекионда, һабелә Азәрбајҹан игтисадијјатында ролунун дәрк едилмәсинә бир чох фактлар вә мејлләр тәкан вермишдир.

Данышығларын фону өлкәмиз үчүн чох әлверишли олмушдур. Өтән ил Хәзәрин Азәрбајҹан секторунда нефт һасилаты кәскин сурәтдә артмышдыр. Нефтин идхалы үчүн сифаришләр дә чохалмышдыр. Азәрбајҹан Дөвләт Нефт Ширкәтинин һесабламаларына кәрә, нефтин дүңја гүмәтләринин индики сөвијјәсиндә республика "гара ғызыл" ихрачыны чохалтмадан нефтдән әлдә етдији кәлирләри тәхминән ики дөфә артыра биләр.

Бәс, хаммалы нечә ихрач етмәли? Русија маршруту-Чеченистандан јан кечәрәк Новороссијскә кедән маршрут реал јол олмушдур вә олараг ғалыр. Өтән илин пәјызында Азәрбајҹан һәмин маршрутла ихрачы үчдә бир дөфә артырыб, 2001-чи илин јазынадәк исә бу, тәхминән јарыбајары да чохалдылачагдыр. Өзү дә Русијанын 1999-чу илдә ирәли сүрдүју тәклиф гүввәдә ғалыр: нефтин нәглинин артырылмасы мугабилиндә өлкәмиз транзит гүмәтләрини ашағы салачагдыр.

Јаранмыш вәзијјәтдә Азәрбајҹан Хәзәрин статусу һаггында мүбаһисәләрин тәнзимләнмәсиндә марағлы олмаја билмәз: ахы, Азәрбајҹанын хәзинәсини мөһз Хәзәрин сәрвәтләри долдурур. Мүтәхәсссләрин еһтималына кәрә, Бақыда Русија вә Газахыстанын тәклиф етдији гәрарла разылаша биләрләр: дәнизин акваторијасы үмуми истифадәјә верилир, онун анчаг диби вә еһтијатлары бөлүнмәлидир. Онсуз да, Азәрбајҹан 1990-чы илләрин әввәлиндән бәри

мәһз белә дә едир.

Сәфәр заманы биркә бәјанат имзаланмышдыр. Сәнәдлә Хәзәрин проблемләринә һәр ики тәрәфин јени јанашмалары кәстәрилмишдир.

Бундан әләвә, Бақы Русијадан Иранә вә Иран кәрфәзи һөвзәсинин диқәр өлкәләринә транзитин бәрпасында да марағлыдыр. Амма Русија да “Трансәзәрбајҹан” јолунда аз марағлы дејилдир, чүнки кифәјәт гәдәр транзит имканларынын олмамасы онун иранла әләгәләрини мөһдудлашдырыр. Һалбуки Нахчыван Мухтар Республикасы да дахил олмағла, Азәрбајҹандан кечән јол ән ғыса маршрутдур.

Ону да дејәк ки, Азәрбајҹанын нефт кимјасы вә машин-гајырма сәнәјесини јенидән гурмаға бөјүк еһтијачы вар. Гәрб ширкәтләрини исә Хәзәр нефтинин республиканын өзүндә е’мал едилмәси дејил, тәкчә бу нефтин өзү марағландырыр. Лакин Азәрбајҹан иғтисадийәтинин һәммин сәһәләриндәки технолокијалар әсасән Русија технолокијаларыдыр. Одур ки, бу сәһәдә дә Москванын вә Бакынын мөһнафәләри ујғун кәлир.

Алексей ЧИЧКИН.

(“Россијскаја газета”, 10 јанвар 2001-чи ил).

ВЛАДИМИР ПУТИН РУСИЈАНЫН ЧӘНУБИ ГАФГАЗДА СИЈАСӘТИНИН ЈЕНИ МӘРҲӘЛӘСИНӘ БАШЛАЈЫР

Әслиндә һамы гејд етмишдир ки, Русија дөвләти башчысынын мүстәғил Азәрбајҹанә илк рәсми сәфәри факты хүсуси әһәмийјәтә малиқдир. Ёјдәр Әлијев дә ону “тарихи сәфәр” әдландырмашдыр. Бәлкә дә, бир балача мүбалиғәдир, Гафғаз ән’әнәләринә ујғун оларағ гонаға дејилән хош сөзләрдир. Күман ки, бу да вар. Һәр һалда, бир чош шәрһчиләр гејд едирләр ки, әслинә ғалса, бу сәфәр ики өлкәнин мүнәсибәтләриндә һәләлик дөнүш олмамашдыр.

Амма онун әһәмийјәтини кичилтмәк дә олмаз. Үмид јаранмышдыр ки, дөвләт сәвијјәсиндә һәјата кечирилмиш бу кәрүш сәјәсиндә нәинки өлкәләримизин ғаршылығлы мүнәсибәтләри инкишаф етмәјә, һәм дә Русијанын Чәнуби Гафғазда сон илләр күчлү шәкилдә лахламыш мөвгеләри мөһкәмләнмәјә башлајацағдыр. Бәли, Ермәнистан бизим даими стратежи тәрәфдашымыздыр. Лакин сон илләр, әслиндә, Јелтсин һакимијәтинин бүтүн дөврү әрзиндә Азәрбајҹанла мүнәсибәтләри дурғунлуғ кими сәвијјәләндирмәк оларды. Күрчүстанла мүнәсибәтләрдән букүнкү кәркинлик нәзәрә алынарса, онда ајдын олар ки, белә сәфәрин вахты чохдан чатмышды.

Бәс, Бакыда башлығасы нә иди? Дөвләтләрарасы вә һөкүмәтләрарасы сәккиз сәнәд имзаланмышдыр. Бунлар ән әввәл Бакы бәјаннамәси вә “Хәзәр дәнизиндә әмәкдашылығын принципләри һағтында биркә бәјанат”дыр. Бә’зи аналитикләрин фикринчә, Ёјдәр Әлијев Азәрбајҹанын Ракетдән Мүдафиә Системи (РМС)үзрә Американын дејил, мәһз Русијанын мөвгејини дәстәкләмәси мүтабилиндә Владимир Путиндән, нәһәјәт ки, Гарабағ мүнәғишәси барәдә Русијанын сәнәдләрлә тәсбит едилмиш мөвгејини алмышдыр. Лакин Русијанын нөгтеји-нәзәрини, мәсәлән, артығ Канада кими өлкә дәстәкләдији һалда РМС үзрә дискуссияда бу

Чәнуби Гафгаз Республикасынын сөзү бизим үчүн чохму кәрәкдир? Фактын өзү вачибдир, чүнки, мө'лум олдуғу ки-ми, Азәрбајҹан артыг чохдан Гәрбә вә Түркіјәә мејллидир. Бу факт, һәр шејдән ончә, һејдәр Әлијевин Азәрбајҹан Чә-мијјәтинин гәрбпәрәст јөнүмүнү Русијәмејлли јөнүмлә та-разламаға чалышдығыны көстәрир. Бу да, шүбһәсиз, асан иш дејилдир -Гарабағ мүнәгишәси мәсәләсиндә узун мүддәт ајдынлашдырылмамыш мөвгејә кәрә Русијадан күчлү ин-чиклик һәлә дә галмагдадыр.

Гәрбин чохдан көз дикији Хәзәр һөвзәси сәрвәтләри-нин ишләнәилмәсиндә иштирак етмәк Русија үчүн гат-гат өнәмлидир. Буна кәрә дә Хәзәр проблеми илә бағлы марағ-ларын разылашдырылмасы сон дәрәчә мүнһүмдүр. Беш са-һилјаны дәвләт (Азәрбајҹан, Иран, Газахыстан, Русија вә Түркмәнистан) Хәзәр дәнизинин бөлүнмәси мәсәләсиндә нечә илләрдир ки, һеч чүр разылыға кәлә билмир. Русија һәмин мәсәлә барәсиндә бу јахынларда Газахыстанла, инди исә Азәрбајҹанла ваһид мөвге ишләјиб һазырламышдыр. Маһијјәт беләдир-су үмумидир, дәнизин диби исә һәр бир дәвләт үчүн тәсбит едилмиш секторlara бөлүнүр. Јә'ни, кә-мичилик сәрбәстдир, амма, туталым, нефти һәрә өз саһә-синдә һасил едир. Јери кәлмишкән, әввәлләр Азәрбајҹан дәнизин дибинин дә, сујун сәтһинин дә бөлүшдүрүлмәсин-дә, Русија исә бунларын һәр икисиндән бирликдә истифа-дә олунмасында тә'кид едирди. Ваһид мөвге һағтында ики өлкә лидерләринин бәјанат имзаламасы чидди аддымдыр. Инди беш Хәзәрјаны өлкәдән артыг үчү Хәзәрдә әмәкдаш-лыг принципләри һағтында разылыға кәлмишдир.

Владимир Путин Бақыја сәфәринин сонунда журна-листләрә демишдир: “Әкәр бу күн чохтәрәфли әсасда ра-зылыға кәлмәк чәтиндирсә, онда биз икитәрәфли әсасда разылыға кәләчәјик”. Президентин фикринчә, бундан сон-ра һәмин разылашмалар үмуми разылашмалар олачағдыр. “Труд” мухбиринин Түркмәнистанын бу силсиләдә нөвбәти өлкә олуб-олмајачағы барәдә суалына Путин белә чаваб

вермишдир: “Мән бу јахынларда президент Нијазовла да-нышдым. О, бүтүн Хәзәрјаны дәвләтләрин башчыларынын Түркмәнистанда көрүшмәсини тәклиф етди. Мән бу барә-дә Азәрбајҹан Президентинә дедим вә о разылашды. Зә-нимчә, биз бу көрүшү февралын ахырларында-мартын әв-вәлләриндә кечирәчәјик”.

Лакин гајыдағ Гафгаза. Президентимизин тәклифи илә үч Чәнуби Гафгаз өлкәси вә Русија (Шимали Гафгаз) бу мүнәгишәли рекионда вәзијјәти үмуми сә'јләрлә сабитләш-дирмәк үчүн “Гафгаз дәрділүјү” дејилән гурумда бирләшир-ләр. Азәрбајҹан лидери мөтбуат конфрансында нәзәрә чарпдырмышдыр ки, онун өлкәсинә “белә тәдбирләрдә иш-тирак етмәк о гәдәр дә асан дејилдир”, чүнки Азәрбајҹан Ермәнистанла мүнәгишәдәдир. Буна бахмајарағ, о, е'тираф етмишдир ки, белә “дәрділүјә” лүзум вар. Хатырладағ ки, Дағлыг Гарабағ мүнәгишәси илә јанашы, күрчү-абхаз, Чә-нуби Осетија проблемләри дә мөвчуддур, биз һәлә бүтүн Гафгаз үчүн “баш ағрысы”на чеврилмиш Чеченистаны де-мирик. Бир сөзлә, үмуми гүввәләрлә игтисадијјат, рабитә, нәглијјат, тибб, мәдәнијјәт саһәләриндә мүнәсибәтләри гај-даја салмағ вахтыдыр. Бахарыг, “дәрділүк” бу ағыр јүкүн алтына кирә биләчәкми.

Олга СОЛОМОНОВА,
 (“Труд” гәзети, 13 јанвар 2001-чи ил).

Русијанын јени һимни илк дөфә оларағ өлкәнин һүдуд-ларындан кәнарда сәсләнди. Бу, президент Владимир Пу-тин Бақы һава Лиманында гаршыланаркән олду. Азәрбајҹа-нын рәһбәри һејдәр Әлијев көһнә совет һимнинин јахшы таныш олан мелодијасыны динләјәркән һиссләрини һеч нә илә бурузә вермәди. Көрүнүр, о, артыг башға тарихи һиссләр кечирирди. Азәрбајҹанын мүстәғиллијинин бүтүн доғтуз иллик дөврү әрзиндә Русија дәвләтинин лидерини Бақыда илк дөфә иди гәбул едирдиләр. (Әдаләт наминә де-

јәк ки, бу илләр әрзиндә Русија президенти диҗәр ики Чәнуби Гафгаз өлкәсиндә-Ермәнистанда вә Күрчүстанда да бир дөфә белә олмамышдыр). Бу бир јана, Владимир Путин ачыг сурәтдә е'тираф етмишди ки, ики өлкә арасында аңлашыглы сијаси вә игтисади мүнәсибәтләрин олмамасы дөврү сәһв иди. Бу, көрүнүр, ики сијаси дөврүн ветераны чәнаб Әлијевин гәлбини елә охшамышдыр ки, онун өзү һәммин мөвзүја дөфәләрлә гајытмышдыр. Мәсәлән, Русија һөкүмәти сәдринин муавини Виктор Христенко чоҳданкы биркә игтисади лајиһәләрдән биринин уғурла һәјата кечирилдијиндән данышдыгда, Азәрбајҗан лидери Гафгаз темп-раментини сахлаја билмәјәрәк деди: "Көрүрсүнүзмү, Владимир Владимирович, лидерләрин сијаси ирадәси олдугда, нә кими көһнәлмиш проблемләри һәлл етмәк мүмкүндүр". Путин бир аңлыға сүсдү вә сијаси ирадәнин олмамасыны нәзәрдә тутараг билдирди: "Биз Москвада бу хәстәликдән артыг јаха гуртармышыг".

Дәјәсән, әмәлли-башлы "јаха гуртарыблар", чүнки Русија нүмәјәндә һеј'әти гејри-рәсми сөһбәтләрдә журналистләрдән лүтфкарлыгла хаһиш етмишдиләр ки, "мәтбуат конфрансында нәзакәтли олсунлар вә кәскин суаллар вермәмәјә чалышсынлар". Көрүнүр, ев саһибләри өзләрини башга чүр һисс едирдиләр. Одур ки, киминсә габагчадан һазырладығы суал јерли журналистләр тәрәфиндән сәләндирилди. Јә'ни ки, Азәрбајҗанын артыг он илә јахындыр муһарибә вәзијәтиндә олдуғу Ермәнистана Русија силаһлары көндәрилмәси ики өлкә арасында мүнәсибәтләрин мүсбәт инкишафына әнкәл тәрәтмирми? Русијалы гонаг әсла карыхмады, һәтта кәскин суала көрә тәшәккүр дә етди. О ајдынлашдырды ки, Русијанын Күрчүстандакы һәрби базасындан Ермәнистандакы базасына онларча зирәһли техника көндәрилмәсинин бу өлкәјә силаһ верилмәси илә һеч бир әләгәси јохдур.

Путин демишди: "Авропада ади силаһлы гүввәләр һаг-

гында муғавиләјә көрә, Русијанын бу рекионда мүәјјән мигдарда силаһлар јерләшдирмәк һүгуғу вар вә Күрчүстан онларын бир һиссәсини өз әразисиндән чыхармағы гәрара алдығы үчүн Москва өз чөббәханасыны вәзијәтин гејри-сабит олдуғу бу рекионда сахламағы лазым биләрәк, ону, сәдәчә олараг, гоншу өлкәјә апармышдыр". Президент әмин етмишди ки, бу силаһлар Русијанын там нәзәрәти алтында галмагдадыр.

Русија президенти елә тәсәввүр јаратмаға чалышырды ки, Москва Азәрбајҗанын Ермәнистанла мунагишәсиндә сәмими васитәчи олмаға сә'ј кәстәрир. Онун ев һазырлығы сәлис сәсләнирди: "Русија елә бир сүлһ ахтарыр ки, бурада нә галибләр олсун, нә дә мөғлублар". Умумијәтлә, Русија президентини мушајиәт едән јүксәк вәзифәли шәхсләрдән биринин "Времја новостей" гәзетиндә нәзәрә чарпдырдығы кими, Бақыда иkitәрәфли мүнәсибәтләрлә бағлы бүтүн проблемләрин һәлл едилмәмәсинә Москвада сакит јанашырлар. Бурада сөһбәт илк нөвбәдә совет, инди исә Русија Баш Гәраркаһынын НАТО-нун чәнуб чинаһындакы "көзү вә гулағы" олан Гәбәлә РЛС-нин кәләчәк мүгәддәратындан кедир. Мүсаһибимиз әмин олдуғуну билдирмишди: "Биз Әлијевин даһили проблемләрини дә, онун Гәрблә мүнәсибәтләри таразламаг чәһдләрини дә нәзәрә атмалыјыг".

Нүмәјәндә һеј'әти үзвләринин фикринчә, МДБ-нин тәрәфдашларына мүнәсибәтдә Москванын хәтти инди беләдир: Русијанын мәнәфеләринә рәғбәтлә јанашмаға һазыр оланлар, сон илләр иkitәрәфли мүнәсибәтләрдә нә кими проблемләр јаранмыш олса да, Русија тәрәфиндән ејни рәғбәт кәстәриләчәјинә үмид бәсләјә биләрләр. Тәрслик едәнләр исә Москванын боз үзүнү көрмәли олачаглар.

Дүнәнки күнүн конкрет нәтичәләриндән бири кими, Хәзәрин бүтүн сөһниндә кәмичилијин сәрбәст олмасы шәртилә, дәнизин дибинин бөлүшдүрүлмәси һаггында разылаш-

мань, һабелә Абшерон јарьмадасында ики јатағын ишләнилмәси һаггында Азәрбајҹан Дөвләт Нефт Ширкәти илә "ЛУКОјл" арасында сазыши гејд етмәк олар.

*Аркади ДУБНОВ,
("Времја новостеј" гәзети, 10 јанвар 2001-чи ил).*

Бақы бу сәфәрдә марағлы олдуғуно чохдан нәзәрә чарпдырырды, буна көрә дә Азәрбајҹан дипломатлары Путини Әлијевә һалә өтән илин пайызында гонағ кәлмәсинә наил олмаға тә'кидлә чалышырдылар.

Узун сүрән һазырлығ өз бәһрәләрини верди. Сәфәрин рәсми һиссәси асан вә тез кечди-мәһдуд тәркибдә данышығлардан башламыш, биркә сәнәдләрин имзаланмасына гәдәр бүтүн просес чәми дөрд саат чәкмишди. Нәтичәдә Путин вә Әлијев ики сәнәдә-Ғафғазда тәһлүкәсизлијин тә'мин олунмасы вә әмәкдашлығын инкишаф етдирилмәси принципләри һаггында Бақы бәјаннамәсинә вә Хәзәр дәннзиндә әмәкдашлығын принципләри һаггында биркә бәјанната өз имзаларыны гојдулар. Сонунчу сәнәд пайызда имзаланмыш Русија-Ғазахыстан разьлашмаларынын бир нөв мәнтиги давамьдыр-Хәзәрин диби орта хәтт методу әсасында бөлүнмәлидир.

Ҳејдәр Әлијев һалә кениш тәркибдә данышығлар заманы бунула әлагәдар өз һејранлығыны һәр васитә илә ифадә етмәјә чалышырды: "Биз Владимир Владимировичин бир чох проблемләрә реалистчәсинә јанашдығыны көрүрүк вә Хәзәр истигамәтиндә фәалијјәти күчләндирмәк үчүн шәраит јалныз о, президент сечилдикдән сонра јаранмышдыр".

Амма президентләрдән һеч бири унутмурду ки, бәргәрар олмуш таразлығы асанлыгла поза билән даһа бир мөвзу,-Дағлығ Гарабағ проблеми,-вар. Бу мә'нада Путинин гаршысында чәтин бир вәзифә дурурду-бир тәрәфдән, "бөјүк гаршылығлы ашлама"ја наил олдуғлары барәдә Әлијевин ина-

мыны дәстәкләмәк, диқәр тәрәфдән исә, ермәнистанлы һәмкары Роберт Кочарјанын һеч нә илә хәтринә дәјмәмәк. Ахы, Русија президенти она да гонағ кетмәјә һазырлашыр.

Дипломатлар исә гејри-рәсми сәһбәтләр заманы е'тираф едирләр ки, Русија бу мүнәгишәнин һәллиндә һадисәләри сүр'әтләндирмәк вә һәмин просесдә өзүнүн васитәчи ролуну һәр ан габартмағ нијјәтиндә дејилдир. Онлар бу чүр мөвгејин дүзкүнлүјүнә гүввәт оларағ, Билл Клинтонун Јахын Шәрг низамасалмасында миссиясынын ифласа уғрамасыны мисал кәтирирләр. Путин исә Дағлығ Гарабағдан вә үмүмән Ғафғаздақы көркинлик очағларындан данышаркән образлы ифадәләрдән истифадә етмәјә үстүнлүк вериди: "Кечмишин јаралары үзә чыхмышдыр. Бу проблеми нә телефонла, нә Интернетлә, нә дә факсла һәлл етмәк мүмкүндүр. Ән азы көрүшмәк кәрәкир".

*Јекатерина ГРИГОРЈЕВА,
("Времја МН" гәзети, 10 јанвар 2001-чи ил).*

КҮРЧҮСТАН ПРЕЗИДЕНТИ АЗӘРБАЈҢАН ВӘ РУСИЈАНЫН ИКИТӘРӘФЛИ МҮНАСИ- БӘТЛӘРИ ИНКИШАФ ЕТДИРМӘК АРЗУСУНУ АЛГЫШЛАЈЫР

Күрчүстан президенти Едуард Шеварднадзе бәјан етмишдир ки, “о, Азәрбајҹан вә Русија президентләринин ики өлкә арасында достлуг мүнәсибәтләрини дәринләшдирмәк арзусуну алгышлајыр”. О, милли радиоја мусаһибәсиндә демишдир ки, Азәрбајҹан вә Русија президентләринин Бақыда имзаладығлары сәнәдләр икитәрәфли әмәкдашлығын даһа да инкишаф етдирилмәсинә вә дәринләшдирилмәсинә јөнәлдилмишдир. Күрчүстан президенти дигтәләјиг һал кими вурғуламышдыр ки, “Азәрбајҹанда Русија һәрби базалары јохдур, лакин бу, ики дәвләтин тәрәфдашлығ мүнәсибәтләринин инкишафына гәтијјән мане олмур”. О, әмин олдуғуну билдирмишдир ки, “Русија һәрби базалары Күрчүстандан чыхарылдығдан сонра Тбилиси илә Москва арасында да мәнз бу чүр мүнәсибәтләр инкишаф едәчәкдир”.

Күрчүстан-Азәрбајҹан мүнәсибәтләринин инкишафына кәлдикдә, Едуард Шеварднадзенин дедији кими, “ици дәвләт арасындакы мейрибан гоншулуғ вә достлуг мүнәсибәтләринә һеч нә тәһлүкә төрәтмир. Чүнки бу мүнәсибәтләр Күрчүстан вә Азәрбајҹанын стратеги мәнәфеләринин үјгүн кәлмәси принципинә вә ики өлкә халғларынын ән’әнәви достлуг мүнәсибәтләринә әсасланыр”.

Е.ШЕВАРДНАДЗЕ: МӘН ПУТИНИН АЗӘРБАЈҢАНА СӘФӘРИНИ БӘМ ДӘ КҮРЧҮСТАНА СӘФӘРИ БЕСАБ ЕДИРӘМ

Күрчүстан президенти Едуард Шеварднадзе јерли вә харици журналистләрлә нөвбәти көрүшүндә Русија дәвләтинин башчысы Владимир Путинин Бақыја илк рәсми сәфәринә кениш јер вермиш вә бу сәфәрин тәкчә Азәрбајҹан үчүн дејил, бүтүн Гағгаз рекиону үчүн чох бөјүк әһәмијјәти олачағыны сөјләмишдир.

Чәнаб Шеварднадзе деди: Мән Владимир Путинин мейрибан гоншумуз олан Азәрбајҹана сәфәрини јүксәк гиймәтләндирир вә буну һәм дә Күрчүстана сәфәр һесаб едирәм. Шадам ки, достум вә гардашым һейдәр Әлијев илә данышығлар заманы Чәнуби Гағгаздан сөһбәт кедәркән Русија президенти Гарабағ проблеми илә јанашы, абхаз вә осетин проблемләринә дә тохунмуш вә бу мүнәгишәләрин тезликлә арадан галдырылмасы үчүн көмәјини әсиркәмәјәчәјинә сөз вермишдир. Инанырам ки, Путинин јени илдә бу илк сәфәри Гағгаздакы мүнәгишәләрин һәлли үчүн мүһүм рол ојнајачагдыр.

Күрчүстан рәһбәри Гағгаза илләрдән бәри әзаб-әзијјәт верән вә динчлијин, сабитлијин позулмасына кәтириб чыхаран мүнәгишәләрин анчағ сүлһ вә данышығлар јолу илә низама салынмасы үчүн Азәрбајҹан лидеринин көстәрдији сә’јләрдән бөһс едәрәк, Кисловодск бәјаннамәсинин имзаландығы көрүшү хатырлады: биз орада сәнәди имзалајыб гуртардығдан сонра үзүмүзү бу мүдрик вә узағкөрән шәхсә тутуб дедик-чәнаб Әлијев, үмидимиз јалғыз Сизәдир вә гәти әминик ки, халғларымызы бу мүсибәтләрдән анчағ Сиз хилас едә биләрсиниз.

Журналистләр Владимир Путинин сәфәриндән сонра Бақы-Тбилиси-Чейһан әсас ихрач нефт кәмәри ләјиһәси барәдә Президент һейдәр Әлијевин фикрини дәјишиб-дәјиш-

мәјәчәји илә марағландылар. Едуард Шеварнадзе буна ча-
вабында билдирди:

«Сиз дә, башгалары да әмин ола биләрсиниз ки, чәнаб
Әлијев бу ләјиһә барәсиндә илк күндән гәти вә дәјишмәз
мөвгә тутмушдур вә һеч заман, һеч бир тәзјиг ғаршысында
өз мөвгәјиндән дәнән дејилдир. Сизә јахшы мә'лумдур ки,
Бақы-Тбилиси-Чейһан нефт кәмәри ләјиһәси идејасы ирәли
сүрүлдүјү илк күндән Азәрбајҹан дәвләтинин башчысына
чох тәзјигләр вә һәтта һәдә-ғорхулар, суи-ғәсдләр олмуш-
дур. Лакин о, һеч кимдән вә һеч нәдән ғорхуб кери чәкил-
мәди, әксинә, бу ләјиһәнин керчәкләшдирилмәси үчүн
бир чох әмәли вә диштәләјиг тәдбирләр көрдү. Мән дост
өлкәнин рәһбәрини јахындан таныјырам вә она көрә дә
мәнә инаныб архајын ола биләрсиниз: полад ирадәли шәх-
сијјәт олан Һәјдәр Әлијев сөзү вә иши бүтөв инсандыр.

МҮНДӘРИЧАТ

I ФӘСИЛ

Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путинин Азәрбајҹана рәсми сәфәри

Өн сөз	3
1. Һавә лиманында төнтәнәли ғаршыланма мәрәсими	9
2. Русија Федерасијасынын президенти Владимир Владимирович Путин	10
3. Азәрбајҹан Президенти Һәјдәр Әлијевин вә Русија Федера- сијасынын президенти Владимир Путинин тәкбәтәк көрүшү	13
4. Азәрбајҹан-Русија данышығлары	17
5. Русија-Азәрбајҹан сәнәдләринин имзаланмасы	38
6. Азәрбајҹан Республикасы вә Русија Федерасијасынын Хәзәр дәнизиндә әмәкдашлығын принципләри һағында биркә бәјанаты	40
7. Азәрбајҹан Президенти Һәјдәр Әлијевин вә Русија Федера- сијасынын президенти Владимир Путинин биркә мәтбуат конфрансы	43
8. Русија президентинин шәрәфинә	54
9. Русија президенти Владимир Путин Бақыдакы рус ичмасынын нүмәјәндәләри илә көрүшмүшдүр	64
10. Шәһидләрин хәтирәсинә еһтирам	67
11. Русија президенти Владимир Путин Азәрбајҹан Парламентиндә	68
12. Милли Мәчлисин депутатлары илә көрүш	70
13. Русија президенти Владимир Путинин дин хадимләри илә көрүшү	83
14. Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путинә Бақы Славјан Университетинин фәхри доктору дипломунун тәғдим едилмәси мәрәсими	85
15. Азәрбајҹан Республикасы Президенти Һәјдәр Әлијевин вә Русија Федерасијасынын президенти Владимир Путинин тәкбәтәк көрүшү	98
16. Сәфәр баша чатды	99

II ФӘСИЛ

Харичи мәтбуат Русија президентинин Бакыја сәфәри
һаггында

1. Түркиә мәтбуаты Русија Федерасијасынын президенти
Владимир Путинин Азәрбајҗана рәсми сәфәрини тарихи
һадисә кими гиймәтләндирер102
2. Токио гәзетләринин хуласәси.....104
3. Парис гәзетләринин хуласәси.....105
4. Русија Азәрбајҗанла әлағәләри јахшылашдыр107
5. Хәзәр дәнизинин статусу үстүндә мүһәһисәдә јахынлашма 111
6. Путин Азәрбајҗанла јахынлашыр116
7. Әлијевин дипломатик чевиклији118

III ФӘСИЛ

Русија мәтбуаты президент Путинин Бакыја сәфәри
һаггында

1. Саламәләјкүм, Владимир Владимирович!126
2. Путинә Азәрбајҗанда “Чох јахшы!” иди128
3. Владимир Путин: Бизә сабит Гафгаз кәрәкдир130
4. Мерси, Бақы!132
5. Русија Азәрбајҗана гајыдыр135
6. Галибләрсиз вә мәғлубларсыз сүлһ137
7. Сөз дә бир һәдјијә вә сәмт кәстәричисидир139
8. Путин чари илә Бақыдан башлады141
9. Мә’налы һәдјијәләр.....143
10. Русија-Азәрбајҗан: үмуми мәнафеләр иддиалардан даһа
күчлүдүр145
11. Владимир Путин Русијанын Чөнуби Гафгазда сијасәтинин је
ни мәрһәләсинә башлајыр147
12. Күрчүстан президенти Азәрбајҗан вә Русијанын икитәрәфли
мүнәсибәтләри инкишаф етдирмәк арзусуну алгышлајыр 154
13. Е.Шеварднадзе: Мән Путинин Азәрбајҗана сәфәрини
һәм дә Күрчүстана сәфәри һесаб едирәм155

Бу китабын нәшринә көмәк етдијинә кәрә
Азәрбајҗан Республикасынын рабитә назир
Надир Әһмәдова тәшәккүрүмүзү билдиририк.

Тәртибчиләр:

Тејмур ӘҺМӘДОВ, Һүммәт МУСАЈЕВ

*Техники редактору
Компүтердә јызаны
Корректорлары:*

Ничат МУСТАФАЈЕВ
Наилә ӘЛИЈЕВА
Күларә ӘМИРХАНОВА,
Көнүл МӘММӘДОВА.

Чала имзаланмыш 12.06.01, Нәшрин форматы 60х901/16.

Шәрти чап вәрәғи 11,5. Тәбаширли кағыз.

Сифариш №56. Сајы 1000 нүсхә.

Мүғавилә гүјмәти илә.

“Тисмәт” мәтбәәсиндә офсет үсулу илә
чап едилмишдир. Ъ. Зәрдаби пр. 78

Azərbaycan-Rusiya
münasibətlərində yeni mərhələ
(*Azərbaycan dilində*)
Bakı-Qismət-2001